

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Firuze AYDIN

KAMBIYO SENETLERİNDE TEMLİK CİROSU

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Firuze AYDIN

KAMBIYO SENETLERİNDE TEMLİK CİROSU

Danışman

Prof. Dr. N. Ayşe ODMAN BOZTOSUN

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Firuze AYDIN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Esra CENKÇİ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. N. Ayşe ODMAN BOZTOSUN (İmza)

Üye : Doç. Dr. Burçak YILDIZ (İmza)

Tez Başlığı: Kambyo Senetlerinde Temlik Ciro su

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 31/01/2020

Mezuniyet Tarihi : 26/03/2020

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro su” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değ erlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Firuze AYDIN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Firuze AYDIN
Öğrenci Numarası	20165225030
Enstitü Ana Bilim Dalı	Özel Hukuk
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. N. Ayşe ODMAN BOZTOSUN
Tez Başlığı	Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro
Turnitin Ödev Numarası	1274178258

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 103 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 12.03.2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 18'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

12.03.2020

(imzası)
Prof. Dr. N. Ayşe ODMAN BOZTOSUN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKIN TÜRÜ OLARAK KAMBIYO SENETLERİ VE KAMBIYO SENETLERİNİN DEVİR VE İKTİSAP YOLLARI

1.1. Kıymetli Evrak Kavramı	2
1.1.1. Tanım	2
1.1.2. Özellikleri	3
1.1.2.1. Senet Niteliği Taşınması	3
1.1.2.2. Bir Hakkın Temsil Edilmesi	4
1.1.2.3. Hak ile Senet Arasında Sıkı Bir Bağ Olması	6
1.2. Kambiyo Senetleri	8
1.2.1. Kavram	8
1.2.2. Kambiyo Senetlerinin Türleri	9
1.2.2.1. Poliçe.....	9
1.2.2.2. Bono	10
1.2.2.3. Çek	11
1.2.3. Kambiyo Senetlerinin Ortak Özellikleri	12
1.2.3.1. Kambiyo Senetleri Alacak Hakkı İçeren Senetlerdir	12
1.2.3.2. Kambiyo Senetleri Mücerret (Soyut) Senetlerdir	12
1.2.3.3. Kambiyo Senetleri Sıkı Şekil Şartlarına Tabi Senetlerdir	13
1.2.3.4. Kambiyo Senetleri Kanunen Emre Yazılı Senetlerdir	14
1.2.3.5. Kambiyo Senetlerinde İmzaların Bağlısızlığı İlkesi Geçerlidir.....	14
1.2.3.6. Emre ve Hamile Yazılı Kambiyo Senetleri Kamu Güvenine Mazhar Senetlerdir	15
1.2.3.7. Kambiyo Senetleri Uluslararası Nitelikte Senetlerdir.....	16
1.2.3.8. Kambiyo Senetlerinin Takibi Özel Hükümlere Tabidir.....	16
1.2.3.9. Kambiyo Senetlerinde Müteselsil Sorumluluk İlkesi Geçerlidir	17
1.3. Kambiyo Senetlerinin Devir ve İktisap Yolları.....	17
1.3.1. Kambiyo Senetlerinin Ciro Dışı Yollarla Devir ve İktisabı	17
1.3.1.1. Alacağın Temliki	17
1.3.1.1.1. Genel Olarak	17
1.3.1.1.2. Nama Yazılı Kambiyo Senetlerinin Alacağın Temliki Yoluyla Devrinin Şartları	19

1.3.1.1.2.1. Yazılı Temlik Beyanı	19
1.3.1.1.2.2. Zilyetliğin Devri	19
1.3.1.2. Miras	20
1.3.1.3. Cebri İcra	20
1.3.1.4. Kanun Hükümü	21
1.3.1.4.1. Yetkisiz veya Temsil Yetkisini Aşan Temsilcinin Kambyo Senedi Bedelini Ödemesi	21
1.3.1.4.2. Avalistin Kambyo Senedi Bedelini Ödemesi.....	21
1.3.1.4.3. Araya Girme Suretiyle Ödemede Bulunma	22
1.3.1.5. Şirketlerin Birleşmesi.....	22
1.3.1.6. Şirketlerin Nev'i (Tür) Değiştirmesi.....	23
1.3.2. Kambyo Senetlerinin Ciro Yoluyla Devir ve İktisabı	24
1.3.2.1. Genel Olarak	24
1.3.2.2. Tarihçe	25
1.4. Konunun Sınırlandırılması	27

İKİNCİ BÖLÜM

TEMLİK CİROSU KAVRAMI, TANIMI, HUKUKİ MAHİYETİ, ŞEKLİ, NİTELİK VE ÖZELLİKLERİ

2.1. Tanımı.....	29
2.2. Cironun Hukuki Mahiyeti.....	30
2.2.1. Klasik Görüşler	30
2.2.1.1. Havale Teorisi	30
2.2.1.2. İcap Teorisi	32
2.2.1.3. Şart Teorisi.....	33
2.2.2. Modern Görüş / Temlik Teorisi	34
2.3. Temlik Cirosunun Şartları	35
2.3.1. Kambyo Senedinin Olması	35
2.3.1.1. Geçerli Bir Kambyo Senedinin Olması	35
2.3.1.2. Ciroyu Yasaklayan Bir Kaydın Bulunmaması	37
2.3.1.2.1. Senedi Tanzim veya Keşide Edenin Getirdiği Ciro Yasağı Kaydı	37
2.3.1.2.2. Cirantanın Getirdiği Ciro Yasağı Kaydı.....	38
2.3.2. Cironun Kayıtsız ve Şartsız Olması	39
2.3.2.1. Genel Olarak	39
2.3.2.2. Kanun'un Ciroya Konulabilmesine Cevaz Verdiği Kayıt ve Şartlar	39
2.3.3. Cironun Senet Bedelinin Tamamına Şamil Olması.....	42
2.3.4. Cironun Çizilmemiş Olması	45
2.4. Ciroda Kişiler	47
2.4.1. Temlik Cirosunu Yapabilecek Kişiler	47
2.4.1.1. Ciro Eden	47
2.4.1.2. Muhatabın Cirosu.....	49
2.4.2. Lehine Ciro Yapılabilecek Kişiler	50

2.4.2.1. Ciro Edilen	50
2.4.2.2. Düzenleyene Ciro.....	50
2.4.2.3. Muhataba Ciro	51
2.4.2.4. Ciranta veya Avalistlere Ciro.....	53
2.5. Süre.....	54
2.6. Temlik Cirounun Gerçekleşme Biçimleri	56
2.6.1. Şekil Açısından	56
2.6.1.1. Tam Ciro	56
2.6.1.1.1. Yazılı Bir Açıklamadan Oluşması	57
2.6.1.1.2. Yazılı Açıklamanın Senedin Ön veya Arka Yüzüne ya da Alonj Üzerine Yapılması	57
2.6.1.1.3. Ciro Şerhinde Lehine Ciro Yapılan Kişinin Adının Yer Alması	58
2.6.1.1.4. Cirantanın İmzasını Taşımaması.....	59
2.6.1.2. Beyaz Ciro	60
2.6.1.2.1. Tanımı ve Özellikleri	60
2.6.1.2.2. Beyaz Cironun Hüküm ve Sonuçları.....	61
2.6.2. Ciro Edilen Kişi Açısından.....	63
2.6.3. Başvuru Hakkı Açısından.....	63
2.6.3.1. Normal Ciro.....	63
2.6.3.2. Eksik Ciro	63
2.6.3.2.1. Sorumsuzluk Kaydı İçeren Ciro	64
2.6.3.2.2. Ciro Yasağı Kaydı İçeren Ciro	64
2.6.3.2.3. Gecikmiş Ciro	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMLİK CİROSUNUN HÜKÜM VE SONUÇLARI

3.1. Cironun Temlik Fonksiyonu.....	66
3.2. Cironun Teşhis Fonksiyonu.....	67
3.2.1. Şekli Hamil-Hakiki Hamil.....	68
3.2.1.1. Şekli Hamil	68
3.2.1.1.1. Senedi Elinde Bulundurma.....	68
3.2.1.1.2. Düzgün Ciro Zinciri	68
3.2.1.2. Hakiki Hamil.....	70
3.2.2. İyi Niyetli İktisabın Korunması	70
3.2.2.1. Kambiyo Senedinin Herhangi Bir Şekilde Hamilin Elinden Çıkması	71
3.2.2.2. Hamilin Senedi Kötü Niyetle İktisap Etmemiş Olması veya İktisabında Ağır Kusur Bulunmaması	71
3.2.3. Şeklen Hak Sahibi Görünen Hamile Vadede Yapılan Ödemenin Borçluyu Borçtan Kurtarması	72
3.3. Cironun Teminat Fonksiyonu.....	73
3.3.1. Cirantanın Sorumluluğu	74
3.3.2. Teminat Fonksiyonunun Şartları	75

3.3.3. Cironun Teminat Fonksiyonunun Bertaraf Edilmesi, Sınırlandırılması ve Kanunen Ortadan Kaldırılması	76
3.3.3.1. Bertaraf Edilmesi (Sorumsuzluk Kaydı)	76
3.3.3.2. Sınırlandırılması (Ciro yasağı Kaydı)	76
3.3.3.3. Cironun Teminat Fonksiyonunun Kanunen Ortadan Kaldırılması (Gecikmiş Ciro)	77
3.3.4. Sona Ermesi	77
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	85
ÖZGEÇMİŞ	89

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Ç.K.	: Çek Kanunu
E.	: Esas
ETTK	: Eski Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİD.	: İcra İflas Dairesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
No:	: Numara
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TD.	: Ticaret Dairesi
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
vs.	: vesaire
Y.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

ÖZET

Amacına göre ciro, temlik cirosu, tahsil cirosu ve rehin cirosu olmak üzere üçe ayrılır. Tahsil ve rehin cirosu, ayrı bir çalışmanın konusunu oluşturacak kadar geniş ve kapsamlı bir konu olduğundan, incelememizin dışında bırakılmıştır. Bu çerçevede, tez çalışmamızın konusunu “Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro” oluşturmaktadır.

Çalışmada, kambiyo senetlerinde temlik cirosuna ilişkin doktrin ve uygulamada çıkan tartışmalar ve varılan sonuçlar irdelenmiştir.

Tezin amacı; kıymetli evrak teorileri ve uygulama ışığında kambiyo senetlerinde temlik cirosunun yapılışının, işlevlerinin ve hükümlerinin değerlendirilmesidir.

Çalışma, esas olarak üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, kambiyo senetleri kıymetli evrakın bir türü olduğundan, birinci bölümde kıymetli evrak kavramı ve kıymetli evrakın özelliklerine kısaca değinildikten sonra, kambiyo senedi kavramı, kambiyo senetlerinin ortak özellikleri, devir ve iktisap yolları üzerinde durulmuştur.

Temlik cirosu, çalışmamızın asıl konusunu oluşturduğundan, ikinci bölüme, yani tezin merkezine yerleştirilmiştir. Bu bölümde temlik cirosunun tanımı, hukuki mahiyeti, nitelik ve özellikleri, şartları, gerçekleşme şekilleri, doktrin ve Yargıtay kararlarına da değinilmek suretiyle incelenmiştir.

Son olarak, üçüncü bölümde, temlik cirosunun hüküm ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak çalışmaya son verilmiştir.

Çalışmamızın uygulama açısından da yararlı olması düşüncesi ile ciroya ilişkin Yargıtay kararları ve doktrindeki tartışmalı fikirler üzerinde özellikle durulmuştur.

Böylelikle, kambiyo senetlerinde temlik cirosuna ilişkin sorunlar, teori ve uygulama açısından incelenerek sonuçlandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo Senetleri, Ciro, Temlik Ciro

SUMMARY

ASSIGNMENT ENDORSEMENT IN THE BILLS OF EXCHANGE

Endorsement is divided into three groups as assignment endorsement, procuration endorsement and endorsement of pawn. As the procuration and assignment endorsement are broad and comprehensive subjects which can be a subject for a separate study, these subjects are not included in this study. Within this framework, the subject of our thesis is the “Assignment Endorsement in the Bills of Exchange”.

In this study, the discussions in the doctrine and in practice and reached conclusions related to the assignment endorsement in the bills of exchange are examined.

The aim of the thesis is to evaluate the implementation, functions and provisions of the assignment endorsement in the bills of exchange in consideration of the negotiable instruments theories and the procedure.

The study consists of three main parts. Firstly, as the bill of exchange is a type of negotiable instruments, the concept of bill of exchange, the common specifications of the bills of exchange, the transfer and acquisition modes are explained in the first part after briefly mentioning the concept and specifications of the negotiable instruments.

As the assignment endorsement is the main subject of the study, this subject is included in the second part, the center of the thesis. In this part, the definition, legal nature, quality and specifications, conditions, realization modes of the assignment endorsement are examined with reference to doctrine and Supreme Court decisions.

In conclusion, the terms and results of assignment endorsement are explained in the third part and the study is completed.

The Supreme Court decisions regarding the endorsement and the controversial ideas in the doctrine are emphasized with the thought that the study would also be useful in terms of implementation.

Thus, the problems related to the assignment endorsement in the bills of exchange are tried to be concluded by examining in terms of theory and practice.

Keywords: Bills of Exchange, Endorsement, Assignment Endorsement

TEŞEKKÜR

Öncelikle, bu tez çalışmasının yürütülmesinde daima yanımda olan, görüş ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. N. Ayşe ODMAN BOZTOSUN'a teşekkürü borç bilirim.

Lisans öğrenimimden bu yana yoluma ışık tutan, gerek kişiliği, gerek mesleki başarısı ile daima örnek aldığım, bu çalışma sayesinde tekrar bir araya gelme fırsatı bulduğum kıymetli hocam Doç. Dr. Burçak YILDIZ'a, tez çalışmasını en ince ayrıntısına kadar titizlikle inceleyip, bilgi ve görüşlerini paylaştığı için saygı ve minnetlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alan ve çalışmayı özverili bir biçimde inceleyerek, görüş ve düşünceleri ile tezin şekillenmesine katkı sağlayan Doç. Dr. Esra CENKÇİ'ye de ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak, attığım her adımda olduğu gibi, bu zorlu süreçte de daima yanımda olan, başarılarımın mimarı canım aileme teşekkürlerimi sunarım.

ÖNSÖZ

Kambiyo senetleri ticari hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Başta kredi ve ödeme aracı olmak üzere, bu senetler ticari hayatta geniş bir ihtiyaca yanıt verecek biçimde kullanılmaktadır. Dolayısıyla, kambiyo senetlerinin olmadığı bir ticari hayat düşünülemez. Bu senetlerin fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için dolaşımında kolaylık ve güvenlik unsurlarının sağlanmış olması gerekir. Bu unsurların sağlanması ise, hukukun genel devir şekilleriyle mümkün değildir. İşte ciro, bu ihtiyaçlara yanıt vererek, senedin tedavül yeteneğini artırmak amacıyla ortaya çıkmıştır.

Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı olduğundan, devirleri ciro ve senet zilyetliğinin geçirilmesi ile mümkündür. Yani, ciro emre yazılı senetlerin, özellikle de ticari hayatta sıklıkla kullanılan kambiyo senetlerinin tedavülünü sağlar. Ciro, bu özelliğinden dolayı, ticari hayatın akışkanlığında önemli yere sahiptir. Bu sebeple, cironun sadece hukuki fonksiyonları değil, iktisadi fonksiyonları da içerdiği söylenebilir.

Bu çalışmanın konusunu kambiyo senetlerinin devri amacıyla yapılan ciro, yani temlik cirosu oluşturmaktadır. Çalışmamızda, cironun tanımından, hukukî mahiyetinden, taraflarından, şartlarından ve fonksiyonlarından ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir. Aynı zamanda, cironun nitelik ve özellikleri, gerçekleşme şekli ve şartları ile bu ciroya ilişkin sorunlar incelenmeye çalışılmıştır.

İncelememize hizmet edeceği düşüncesiyle, çalışmaya, kambiyo senetlerinin kıymetli evrak içindeki yeri, kıymetli evrakın unsurları ve kambiyo senetlerinin ciro dışı yollarla devir ve iktisabı konusunda genel açıklamalar yapılarak başlanmıştır.

Çalışmanın salt teori bazında kalmaması amacıyla, konuyla ilgili Yargıtay kararlarına da değinilerek, doktrindeki görüşler ışığında inceleme yapılmıştır. Böylelikle, bu çalışmanın, uygulayıcılara da yarar sağlaması amaçlanmıştır.

GİRİŞ

Kambiyo senetleri, poliçe, bono ve çekten ibarettir. Bu senetler, ticari hayatta meydana gelen birtakım zorlukların aşılması amacıyla ortaya çıkıp gelişmiştir. Zaman içerisinde de, duyulan gereksinimler doğrultusunda, kanuni düzenlemelere konu olmuştur¹.

Kambiyo senetleri eskiden olduğu gibi bugün de ticari hayatın bir parçasını oluşturmaktadır. Nitekim bu senetler ticari hayatta geniş bir ihtiyaca cevap verdiğinden, bunların olmadığı bir ticari hayat düşünülemez².

XII. yüzyıl İtalya'sında ticari hayatta karşılaşılan zorlukların ortadan kaldırılması amacıyla, "ödeme vaadini" içeren senetler kullanılmaya başlanmıştır. Bu senetler, günümüzdeki bononun ilk örneklerini oluşturmaktadır. Daha sonra, söz konusu senetlere ilaveten, günümüzdeki poliçenin örneği olan "kambiyo mektupları" ortaya çıkmıştır. Ancak her iki tür senedin de devredilerek taraflarının değiştirilmesi mümkün olmamıştır³.

Böylece bu senetlerin iktisadi fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için, yine uygulamada duyulan ihtiyaç neticesinde, kambiyo hukukuna özgü devir şekli olarak ciro gelişim göstermiştir. Ciro, bu ihtiyaçları karşılayarak, senedin tedavül kabiliyetinin artmasını sağlamıştır⁴.

Tarihi gelişiminin bir neticesi olarak, ciro da, diğer konularda olduğu gibi, poliçenin cirosu olarak düzenlenmiş ve TTK m. 778'de yapılan atıf gereğince bu hükümler, bononun cirosu bakımından da uygulama alanı bulmuştur⁵.

TTK m. 818'de yapılan atıf uyarınca, poliçenin cirosuna ilişkin hükümlerin bir kısmı, çekler bakımından da uygulanmakla birlikte, bunların yanı sıra, çekin cirosuna ilişkin özel hükümler de sevk edilmiştir.

Ciro, sadece kambiyo senetlerinin değil, aynı zamanda diğer emre yazılı senetlerin de devir şeklidir. Ancak bu senetlerde ciro, kambiyo senetlerindeki cironun hüküm ve sonuçlarını tümüyle doğurmaz⁶. Dolayısıyla, çalışmamızın konusunu kambiyo senetlerinin devri amacıyla yapılan ciro, yani temlik cirosu oluşturmaktadır.

¹ Aışkan, 1998: 1.

² Aışkan, 1998: 1.

³ Hacıömeroğlu, 2010: 5.

⁴ Aışkan, 1998: 1.

⁵ Aışkan, 1998: 1.

⁶ Aışkan, 1998: 1.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKIN TÜRÜ OLARAK KAMBIYO SENETLERİ VE KAMBIYO SENETLERİNİN DEVİR VE İKTİSAP YOLLARI

1.1. Kıymetli Evrak Kavramı

1.1.1. Tanım

Kıymetli evraka ilişkin genel düzenleme, Türk Ticaret Kanunu’nun üçüncü kitabında yer almaktadır.

Kıymetli evrakın tanımı TTK’nın 645. maddesinde yapılmıştır. Hükme göre, “Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez”. Bu tanım, İsviçre Borçlar Kanunu’nun 965. maddesinden aynen alınmış olup⁷, Brunner’in ünlü formülüne dayanmaktadır⁸.

TTK m. 645’te yer alan bu tanım, 6762 sayılı ETTK’nın⁹ 557. maddesinde yapılan tanım ile anlam bakımından aynı olup, burada yalnızca ifade dilinin sadeleştirilmesi yoluna gidilmiştir¹⁰.

Yukarıdaki tanım ile kanun koyucu, kıymetli evrakın temel unsurlarından biri olan “hakkın senede bağlı olması” hususunu vurgulamaya çalışmıştır¹¹. Buna göre, kıymetli evrak sayılabilmesi için, senet ile içinde yer alan hak birbirine sıkı sıkıya bağlanmış olmalıdır¹². Öyle ki, kıymetli evrakın içerdiği hakkın, senetten ayrı ileri sürülmesi mümkün olmadığı gibi, senetten ayrı olarak başkalarına devredilmesi de imkânsızdır¹³.

Madde metninden anlaşılacağı üzere, kıymetli evrakın üç temel özelliği vardır. Bunlar: kıymetli evrakın senet niteliği taşıması, kıymetli evrakta bir hakkın yer alması ve senetle hak arasında sıkı bir bağ olmasıdır¹⁴.

⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 1; Sezer, 2007: 28-37.

⁸ Brunner’in tanımına göre: “Kıymetli evrak, bir özel hukuk hakkı ile ilgili olup, hakkın değerlendirilmesinin, kâğıdın elde bulundurulmasına bağlı olduğu senettir.” (Poroy ve Tekinalp, 2018: 28-29).

⁹ RG. T. 09.07.1956, S. 9353.

¹⁰ Karakaya, 2013: 3; Ülgen vd., 2013: 13.

¹¹ Hacıömeroğlu, 2010: 1.

¹² Öztan, 2013: 13.

¹³ Öztürk, 2004: 2-3.

¹⁴ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 7.

1.1.2. Özellikleri

1.1.2.1. Senet Niteliği Taşınması

Borç ve alacak, hangi ilişkiden doğmuş olursa olsun, maddi varlığa sahip değildir. Bu eksikliğin giderilmesi amacıyla hak ve alacaklar, senede bağlanarak maddi varlığa kavuşturulmuştur¹⁵.

Usul hukukunda senet, “bir kimse tarafından bir vakıanın delilini teşkil etmek üzere yazılıp imzalanan ve imzalayan aleyhine delil oluşturan yazılı belge” olarak tanımlanmıştır¹⁶. HMK¹⁷ m. 199’a göre, “belge”, “senet” kavramını da kapsayan bir üst kavramdır¹⁸. Böylelikle, senet vasıtasıyla yazılı bir belgede irade açıklanır ve senet, onu düzenleyen kişinin işaretini taşır¹⁹.

Klasik anlayışa göre senet, “üzerine yazı yazmaya elverişli bir cisim, ekseriyetle uygun boyutta bir kâğıt parçası üzerinde yazıyla ifade edilmiş bir irade açıklamasıdır”²⁰. Senedin ham maddesinin kâğıt olması şart değildir. “Kâğıt” sözcüğü geniş yorumlanarak, üzerine yazı yazılmaya ve imza atılmaya uygun her türlü taşı, tahtayı, metali de kapsamaktadır²¹.

Ancak günümüzde teknikteki gelişmelerle birlikte senet kavramının yeni şekilleri ortaya çıkmıştır. Buna göre, modern anlamda senet kavramı, bir irade beyanının ancak teknik vasıtalarla ortaya konabildiği disket, mikrofilm, çip vs. gibi “taşıyıcıyı” da kapsamaktadır. Nitekim TTK’nın 645. maddesinin amaçsal yorumu, “senet” kavramının bunları kapsayacak şekilde geniş yorumlanmasına herhangi bir sınırlama getirmemiştir²².

TTK m. 645’te kıymetli evrakın bir senet olduğu açıkça ifade edilmiştir. Bu tanımdan hareketle, kıymetli evrakta hakkın senede bağlanması esastır. Kural bu olmakla birlikte, bu kuralın istisnasını “Kaydi Değer Sistemi” oluşturur. Bu sistemde kıymetli evrak niteliğindeki menkul kıymetlerin senede bağlanması söz konusu değildir²³.

TTK’nın 646. maddesinde kullanılan “kıymetli evrakın borçlusu” ifadesinden anlaşılacağı üzere, kıymetli evrak bir borç senedidir²⁴. Ancak alelade borç senetlerinden farklı

¹⁵ Öztan, 2013: 9-10; Tüzel, 2004: 5.

¹⁶ Çaycı, 2007: 75.

¹⁷ 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, RG. T.12.01.2011, S.27836.

¹⁸ Bozer ve Göle, 2015: 12.

¹⁹ Karakaya, 2013: 3-4.

²⁰ Öztan, 2013: 11.

²¹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 27.

²² Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 8.

²³ Bozer ve Göle, 2015: 12.

²⁴ Öztürk, 2004: 6.

olarak, nitelikli borç senedidir²⁵. Nitelikli olmasının nedeni, bunların özel usullere göre devredilmesi ve senetle hakkın iç içe geçmiş olmasıdır²⁶.

Bunun sonuçları senedin kaybında veya zayi olmasında kendini gösterir. Mesela, adi bir senet kaybolduğunda, hak ortadan kalkmaz, yalnızca ispat sorunu yaşanır. Fakat kıymetli evrakta senetle hak iç içe geçtiğinden dolayı, bunların kaybedilmesi halinde hak sahibi hakkını ileri süremeyeceği gibi, senetteki hakkı başkasına da devredemez²⁷.

Senedin üzerindeki yazı, el yazısı, daktilo veya bilgisayar yazısı olabilir. Ancak TTK m. 756 uyarınca, kıymetli evrakta imzanın mutlaka el yazısı ile atılması icap eder²⁸.

Türk Borçlar Kanunu m. 15 gereğince, “Güvenli elektronik imza da, el yazısı ile atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur”. Lakin TTK m. 1526’da yer alan düzenlemeye göre; “Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez”.

1.1.2.2. Bir Hakkın Temsil Edilmesi

Hak, hukuken korunan menfaattir²⁹. Başka bir deyişle, hak, hukuken korunan ve yararlanılması sahibinin iradesine bırakılan menfaattir³⁰. Hakların maddi varlığı yoktur. Bu nedenle, tarafların irade beyanları ile oluşan haklar, senet üzerine yazılmak suretiyle maddi varlık kazanır³¹.

Diğer borç senetlerinde olduğu gibi, kıymetli evrakın içinde de bir hak mevcuttur³². Ancak bu, alelade bir hak değildir³³. Kıymetli evrakın içerdiği hakkın özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kıymetli evrakın içerdiği hak, özel hukuk karakterli bir malvarlığı hakkıdır³⁴. Dolayısıyla kamu hukukundan kaynaklanan ya da başkasına devri mümkün olmayan haklar bakımından kıymetli evrak düzenlenemez³⁵. Örneğin, vatandaşlık hakları kıymetli evrakta yer alamazlar³⁶. Ancak, devletin özel hukuk süjesi olarak çıkardığı tasarruf bonoları ve hazine tahvilleri, içerdikleri hakkın özel hukuk karakterli olması nedeniyle kıymetli evrak sayılır. Özel hukuk karakterli olsalar bile, mahiyetleri itibarıyla kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar da

²⁵ Öztan, 2013: 12.

²⁶ Karakaya, 2013: 4.

²⁷ Bozkurt, 2013: 23.

²⁸ Sezer, 2007: 28-37.

²⁹ Yılmaz, 2010: 280.

³⁰ Öztan, 2011: 62.

³¹ Öztürk, 2004: 7.

³² Öztan, 2013: 13.

³³ Erdem, 2008: 6.

³⁴ Erdem, 2008: 6.

³⁵ Tüzel, 2004: 6.

³⁶ Erdem, 2008: 6.

kıymetli evraka konu olamazlar³⁷. Bu haklara örnek olarak aile hukukundan veya soybağı hukukundan kaynaklanan haklar gösterilebilir³⁸.

- Kıymetli evrakın temsil ettiği hakkın, mutlaka parasal (ekonomik) bir değeri olmalıdır³⁹. Bu hak, parayla ölçülebilen ve mameleki değere sahip olan, devredilebilir nitelikte bir haktır⁴⁰. Bu nedenle, parasal değeri olmayan, ekonomik bir anlam taşımayan ve değeri kişiye göre değişkenlik gösteren haklar kıymetli evrak olarak düzenlenemez⁴¹.

- Kıymetli evrakın içerdiği hak, dolaşım yeteneğine sahip olmalıdır. Bu gereklilik, kıymetli evrak niteliğini haiz senetlerin ekonomik değeri olan bir hakkı içermesinin sonucudur⁴². Tedavül özelliği sayesinde, kıymetli evrak elden ele devredilerek ticari hayatta dolaşımı sağlar. Bu nedenle, kıymetli evrakın tedavül edebilmesi için, içerdiği hakkın devredilebilir nitelikte bir hak olması şarttır⁴³. Örneğin, kişilik hakları, fikir ve sanat eseri sahibinin manevi hakları, oturma (sükna) hakkı, intifa hakkı gibi münhasıran kişiye bağlı olan veya devri mümkün olmayan haklar kıymetli evrakın konusu olamaz⁴⁴.

- Adi senetlerden farklı olarak, kıymetli evrakın içerdiği hakkın konusu sınırlıdır⁴⁵. Kıymetli evrakta mündemiç olan hak, alacak hakkı, ortaklıktan doğan hak (pay sahipliği hakkı) ve Eşya Hukuku'na özgü ayni hak olmak üzere üç gruba ayrılır⁴⁶:

1) Kıymetli evrakın içerdiği haklar arasında en yaygın olan alacak haklarıdır. Hak alacağı temsil ediyorsa, yani kıymetli evrakın içeriğini alacak, bir para borcu oluşturuyorsa, alacak senedinden söz edilir⁴⁷. Senette mündemiç olan hakkın, bir alacak hakkı olmasının en tipik örneği kambiyo senetleridir. Kambiyo senetleri dışında, tahviller, emre yazılı havaleler, emre yazılı ödeme vaatleri, temettü kuponları ve faiz kuponları da bu tür senetlere dâhildir⁴⁸.

2) Senedin içerdiği hak, bir ortaklık hakkı, yani pay sahipliği hakkı olabilir. Senette mündemiç hakkın ortaklıktan doğan bir hak olduğu kıymetli evrak, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler tarafından çıkarılabilen hisse senetleri ve il mühaberlerdir. Limited şirketler ve kooperatiflerce çıkarılan senetler ise kıymetli evrak niteliğini haiz değildir⁴⁹.

³⁷ Erdem, 2008: 6.

³⁸ Ülgen vd., 2013:17.

³⁹ Tüzel, 2004: 7; Öztan, 2013: 13.

⁴⁰ Sezer, 2007: 28-37; Bozer ve Göle, 2015: 13.

⁴¹ Alışkan, 1998: 7.

⁴² Erdem, 2008: 6.

⁴³ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 9.

⁴⁴ Bozer ve Göle, 2015: 13.

⁴⁵ Alışkan, 1998: 8.

⁴⁶ Öztan, 2013: 13.

⁴⁷ Sezer, 2007: 28-37; Kınacıoğlu, 1999: 13.

⁴⁸ Tüzel, 2004: 6.

⁴⁹ Tüzel, 2004: 6.

3) Kıymetli evrak bazen aynı hakları temsilen çıkarılabilir. Buna örnek olarak, ipotekli borç senedi, emtia senetleri vb. senetler gösterilebilir⁵⁰. Emtia senetleri kıymetli evrak niteliğini taşır⁵¹. Bunlar ya bir şeyin mülkiyetini temsil ve zilyetliğini talep hakkı verirler (makbuz senedi, taşıma senedi, konişmento), ya da rehin hakkı sağlarlar (varant)⁵².

- Kıymetli evrakın temsil ettiği hak, kayıt ve şarta bağlanamaz (TTK m. 776, m. 671, m. 780). Mesela, kambyo senetlerinde bedelin ödenmesi herhangi bir kayıt ve şarta bağlanamaz⁵³.

1.1.2.3. Hak ile Senet Arasında Sıkı Bir Bağ Olması

Kıymetli evrakı adi senetlerden ayıran en temel özellik, hak ile senedin iç içe geçmiş olmasıdır⁵⁴. Bir senedin kıymetli evrak olarak addedilebilmesi için, hak ile senedin birbirine sıkı sıkıya bağlı olması gerekir⁵⁵.

Hak ile senet arasındaki bu sıkı bağ TTK'nın 645. maddesinde; "...bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi, başkalarına da devredilemez" şeklinde ifade edilmiştir.

Aralarındaki bağ ne kadar güçlü olursa olsun, senedin zayi olması halinde hak ile senet birbirinden ayrılır. Senet zayi olmuşsa, mesela yırtılmış, yanmış, sele kapılmış veya herhangi bir şekilde kaybolmuşsa, senette yer alan hak sona ermez, ancak hak ile senet arasındaki sıkı bağ fiilen ortadan kalkar⁵⁶. Kıymetli evrakın ziyaı özel hükümlere tabi tutulduğundan⁵⁷, bu tür durumlarda mahkemeye başvurularak senedin iptali talep edilir⁵⁸.

TTK m. 651 hükmüne göre; "Kıymetli evrak zayi olduğu takdirde mahkeme tarafından senedin iptaline karar verilebilir". Mahkemece tesis edilen iptal kararı üzerine, senedin iptalini talep eden hamile ya yeni bir senet verilir, ya da borçluya senetsiz başvurma ve borçluya da senet ibraz edilmeksizin ifada bulunarak borçtan kurtulma hakkı tanınır (TTK m. 652/f.1)⁵⁹.

⁵⁰ Kınacıoğlu, 1999: 13.

⁵¹ <https://www.frmtr.com/siyasal-bilgiler-hukuk/1031686-emptia-senetleri-ticaret-hukuku.html> (erişim tarihi: 25.02.2019).

⁵² Alışkan, 1998: 8.

⁵³ Alışkan, 1998: 8-9.

⁵⁴ Bozkurt, 2013: 24.

⁵⁵ Tüzel, 2004: 6.

⁵⁶ Poroy ve Tekinalp, 2018: 28.

⁵⁷ Bozer ve Göle, 2015: 16.

⁵⁸ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 10.

⁵⁹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 28; Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 10.

Bu itibarla, kıymetli evrakın ziyayı hâlinde senet ibraz edilmeksizin hakkın talebi mümkün hale gelir⁶⁰. Zayı olmuş bir senede ilişkin hakkın istenebilmesi veya kullanılabilmesi için senet yerine, mahkemeden alınmış iptal kararının ibrazı gerekir⁶¹.

Hak ile senet arasında mevcut olan sıkı bağın doğurduğu sonuçlar şu şekilde sıralanır:

- Kıymetli evrakta hak ile senet arasındaki sıkı bağın sonucu olarak, hak senedi izler⁶².

Buna istinaden, kıymetli evrakın içerdiği hakka sahip olmak ve onu kullanabilmek için senede zilyet olmak şarttır⁶³. Böylece, hakkın devri ancak senet zilyetliğinin devri ile mümkün hale gelir⁶⁴.

- Hak ile senet arasındaki sıkı bağın sonucu olarak, senette mündemiç hakkın ileri sürülebilmesi için senedin mutlaka borçluya ibraz edilmesi gerekir⁶⁵. Senet ile hak arasındaki bu sıkı bağın iki taraflı olmasının sonucu olarak, senet alacaklısı senedi ibraz etmediği müddetçe ödeme talep edemez⁶⁶.

Ayrıca kıymetli evrak tedavül yeteneğini haiz olduğundan, senet borçluya gelene kadar birçok kez el değiştirmiş olabilir⁶⁷. Bu durumda, senetteki hakkı talep eden kişinin senedin gerçek alacaklısı olup olmadığını anlamak için borçlu, zilyetliği veya ciro silsilesini incelemek zorundadır. Bu ise ancak senedin ibrazı ile mümkündür⁶⁸.

- Kıymetli evrakın içerdiği hakkın devri, ancak senedin devri ile mümkündür. Senet devredilmediği müddetçe, ihtiva ettiği hak da ondan ayrı olarak devredilemez⁶⁹. Dolayısıyla, hakkın devri için senet üzerindeki zilyetliğin devredilmesi gerekir⁷⁰.

Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile birlikte, sadece senedin zilyetliği ve mülkiyeti değil, aynı zamanda senette mündemiç olan hak da devralana geçmektedir⁷¹.

Senedi elinde bulunduran kişi, senette mündemiç olan hak üzerinde de hak sahibi olur⁷². Bunun sonucu olarak, senet borçlusu, ancak senedi kendisine ibraz ve teslim eden kişiye ödeme yapmakla yükümlüdür (TTK m. 646/f.1)⁷³. Aksi takdirde borçlu, senedin kendisine teslim edilmediğini ileri sürerek ödemeden kaçınabilir⁷⁴. Bunun yanı sıra,

⁶⁰ Öztürk, 2004: 17.

⁶¹ Bozer ve Göle, 2015: 16.

⁶² Alışkan, 1998: 9.

⁶³ Tüzel, 2004: 7.

⁶⁴ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 10.

⁶⁵ Bozer ve Göle, 2015: 13.

⁶⁶ Öztürk, 2004: 16.

⁶⁷ Tüzel, 2004: 8.

⁶⁸ Öztürk, 2004: 17.

⁶⁹ Bozer ve Göle, 2015: 14.

⁷⁰ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 10.

⁷¹ Hacıömeroğlu, 2010: 10.

⁷² Alışkan, 1998: 17.

⁷³ Erdem, 2008: 7.

⁷⁴ Tüzel, 2004: 7.

borçlunun kıymetli evraktan doğan borcundan kurtulabilmesi için, ödeme karşılığında senedi teslim alması gerekir. Borçlu senedi teslim almadan ödeme yaparsa borcundan kurtulmuş sayılmaz (TTK m. 646/f.2)⁷⁵. Dolayısıyla, sonradan kıymetli evrakı ibraz eden kişiye bir kez daha ödeme yapmak zorunda kalır. Zira hak ile senet arasındaki sıkı bağın sonucu olarak, senet var olduğu sürece, hak da varlığını sürdürür⁷⁶.

Çek Kanunu’nun 3. maddesinin 6. fıkrasında bu kurala bir istisna getirilmiştir. Hüküm gereğince,

“Kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müracaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi, icra mahkemesine şikâyetle bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabilir”.

Görüldüğü üzere, karşılığı kısmen ödenen çek aslı, muhatap banka tarafınca alınarak, hamile, onaylı bir sureti verilebilir. Hamil bu belge ile çek bedelinin bakiye kısmı için savcılığa veya icraya başvurabilir⁷⁷.

1.2. Kambiyo Senetleri

1.2.1. Kavram

Kambiyo senetlerine ilişkin düzenleme, Türk Ticaret Kanunu’nun üçüncü kitabı olan Kıymetli Evrakın dördüncü faslında yer almaktadır. Bu bölümde bono, poliçe ve çek olmak üzere, üç tür kambiyo senedi tanzim edilmiştir.

Kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemelerin kaynağı İsviçre Borçlar Kanunu’dur. Bu hükümler, 1930 yılında imzalanan, Türkiye’nin taraf olmadığı Cenevre sözleşmesine dayanır. 1926 tarih ve 865 sayılı eski TTK’da bu senetler, “senedat-ı ticariye” (ticari senetler) şeklinde ifade edilmiştir⁷⁸. Bu nedenle halen, doktrinde ve uygulamada eskiden kalma bir alışkanlık olarak kambiyo senetlerini nitelendirmek amacıyla “ticari senetler” kavramı da kullanılmaktadır⁷⁹.

Türk Ticaret Kanunu’nda poliçe ve bono dışında, çek de kambiyo senedi olarak kabul edilmiştir. Oysa kaynak İBK’da “kambiyo senetleri” kavramına sadece poliçe ve bono dâhil edilmiş olup⁸⁰, çek, bu kavramın dışında bırakılmıştır⁸¹. Poliçe ve bono vade içerdiğinden

⁷⁵ Bozkurt, 2013: 25.

⁷⁶ Tüzel, 2004: 8.

⁷⁷ Bozer ve Göle, 2015: 14.

⁷⁸ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 47.

⁷⁹ Karahan vd., 2013: 141.

⁸⁰ Bozer ve Göle, 2015: 51.

dolayı bir kredi aracıdır. Çekte ise vade yoktur. Bunun sonucu olarak, çek, kredi aracı değil, ödeme aracı sayılır. Kaynak İBK bundan dolayı poliçe ve bonoyu kambiyo senedi olarak düzenlemiş olup, çeki ayrı bir başlık altında toplamıştır⁸². Bu itibarla, Türk Hukuku'nda kambiyo senedi kavramı kendine özgü bir anlam ifade etmektedir⁸³.

Kambiyo senetleri, uygulamada en sık rastlanan kıymetli evrak türü olmasına rağmen, kanunda tanımı yapılmamıştır. Kanun, yalnızca bu senetlerde bulunması gereken zorunlu şekil şartları ile ortak özelliklerin düzenlenmesiyle yetinmiştir⁸⁴.

Kıymetli evrak bir üst kavram olup, kambiyo senetleri bunun bir türünü oluşturur⁸⁵. Bu nedenle kıymetli evraka ilişkin genel hükümler kambiyo senetlerine de aynen uygulanır. Hal böyle iken, TTK m. 645'te yer alan kıymetli evrakın tanımı kambiyo senetlerini de kapsar niteliktedir. Ancak bu tanım kambiyo senetlerini tam anlamıyla ifade etmekte yetersiz kalır. Zira tüm kıymetli evrakı kapsayacak nitelikte yapılmış bir üst tanımdır. Hâlbuki kambiyo senetleri, diğer kıymetli evrakta bulunmayan özellikleri haizdir⁸⁶.

1.2.2. Kambiyo Senetlerinin Türleri

Hukukumuzda kambiyo senetleri sınırlı sayıda (numerus clausus) düzenlenmiş olup, poliçe, bono ve çekten ibarettir⁸⁷.

Bono ve çekte oranla poliçenin uygulamasına daha az rastlanmasına rağmen, Kanun'da poliçe esas alınıp, ayrıntılı olarak düzenlenmiştir⁸⁸. Bono ve çekte ise poliçe hükümlerine atıf yapılmakla yetinilmiştir⁸⁹. Bunun sebebi, mehzaz kanun olan İBK'daki düzenleme biçiminin hukukumuzca aynen kabul edilmiş olmasıdır⁹⁰.

1.2.2.1. Poliçe

Poliçe, belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi içeren bir kambiyo senedir (TTK m. 671).

⁸¹ Pulaşlı, 2017: 115.

⁸² Kutlu, 2013: 21.

⁸³ Öztan, 2013: 69.

⁸⁴ Coşkun, 2018: 65.

⁸⁵ Kayış, 2012: 4.

⁸⁶ Kayış, 2012: 6.

⁸⁷ <http://doganyildirim.av.tr/p50-kambiyo-senetleri-ve-icra-hukukunda-teminat-senetleri> (erişim tarihi: 27.04.2019); Ülgen vd., 2013: 54.

⁸⁸ Bahtiyar, 2017: 44.

⁸⁹ Kınacıoğlu, 1999: 83.

⁹⁰ Akdeniz, 2007: 4.

Poliçede düzenleyen (keşideci)⁹¹, muhatap ve lehtar olmak üzere üçlü bir ilişki mevcuttur⁹². Burada düzenleyen, lehtara olan borcunun üçüncü kişi (muhatap) tarafından ödeneceğini temin etmektedir⁹³.

Lehtar, senedin ilk hamili olan ve senette ilk ciroyu yapma yetkisine sahip olan kişidir⁹⁴. Lehtar, tekrar ciro etmediği takdirde, vade günü poliçeyi muhataba ibraz ederek alacağını tahsil eder⁹⁵.

Poliçe, çifte yetki veren nitelikli bir havale işlemidir⁹⁶. Poliçeyi düzenleyen, muhataba belli bir bedeli lehtara ödeme, lehtara ise senet bedelini muhataptan tahsil etme yetkisi tanır⁹⁷. Yani düzenleyen, muhatapta olduğu varsayılan alacağını lehtara havale etmektedir⁹⁸. Bu nedenle muhatap ile düzenleyen arasındaki ilişkiye karşılık ilişkisi; düzenleyen ile lehtar arasındaki ilişkiye asıl borç ilişkisi; muhatap ile lehtar arasındaki ilişkiye de ödeme ilişkisi denir⁹⁹.

Poliçe bir kredi aracıdır. Zira düzenleyen, lehtara ödemede bulunmak yerine, muhataptan olan alacağını daha ileri bir tarihte tahsil etmek maksadıyla lehtara yetki verir. Lehtar, poliçeyi kabul etmek suretiyle keşideciden olan alacağını vadesi gelene kadar istemekten vazgeçip, düzenleyeni senet bedeli tutarında vadesine kadar kredilendirmiş olur¹⁰⁰.

1.2.2.2. Bono

Bono, belirli şekil şartlarına bağlı ve belirli bir miktar paranın ödenmesi taahhüdünü içeren, kıymetli evrak niteliğinde bir borç senedir¹⁰¹.

Bonoda düzenleyen ve lehtardan oluşan ikili bir ilişki söz konusudur. Poliçenin aksine, bonoda muhatap yoktur. Bu nedenle bononun kabulü de söz konusu değildir¹⁰². Poliçe ve çek, çifte yetki veren bir havale olduğundan, bu senetlerde keşideci (düzenleyen) yerine bir başkasının ödeme yapması söz konusudur¹⁰³. Bono ise soyut bir borç ikrarı ve ödeme vaadi içerir¹⁰⁴. Buna göre, düzenleyen, vade geldiğinde lehtara veya senet devredildiği takdirde

⁹¹ 2012 yılında yürürlüğe giren 6100 sayılı TTK'da "keşideci" kelimesi yerine, "düzenleyen" kelimesi tercih edilmiştir.

⁹² Bozer ve Göle, 2015: 51.

⁹³ Çeker, 2010: 524.

⁹⁴ Kutlu, 2013: 22; Süphandağ, 2013: 22.

⁹⁵ Çeker, 2010: 524.

⁹⁶ Bozer ve Göle, 2015: 51; Öztan, 2013: 79.

⁹⁷ Bozer ve Göle, 2015: 51.

⁹⁸ Karahan vd., 2013: 143.

⁹⁹ Karahan vd., 2013: 144.

¹⁰⁰ Bozer ve Göle, 2015: 51-52.

¹⁰¹ Karahan vd., 2013: 144.

¹⁰² Kutlu, 2013: 24.

¹⁰³ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹⁰⁴ Karahan vd., 2013: 144.

yetkili hamile, senet bedelini bizzat ödemeyi taahhüt eder¹⁰⁵. Bu nedenle bonoda asıl borçlu düzenleyendir¹⁰⁶.

Bono bir kredi aracıdır. Poliçede olduğu gibi, bonoda da vade vardır. Düzenleyen, senet bedelini vadede ödemeyi taahhüt eder, lehtar düzenleyenden olan alacağını vadeye kadar istemekten vazgeçer, böylece düzenleyeni vade gelinceye kadar kredilendirmiş olur¹⁰⁷.

1.2.2.3. Çek

Çek, bankaya hitaben yazılabilen bir havale senedir¹⁰⁸. Çek ile ilgili TTK'nın yanı sıra, özel bir kanun olan 5941 sayılı Çek Kanunu'nda da düzenleme getirilmiştir¹⁰⁹.

Poliçede olduğu gibi, çekte de düzenleyen, muhatap ve lehtar olmak üzere, üçlü bir ilişki söz konusudur. Ancak burada muhatap, yalnızca bir banka olabilir¹¹⁰. Banka dışında başka bir kişi adına düzenlenen senet yalnızca havale hükmündedir (TTK m. 782/f.1-2). Bankadan ise Bankacılık Kanunu'na tabi olan kuruluşlar anlaşılır (TTK m. 815)¹¹¹.

Hukuki niteliği itibariyle, çek de poliçe gibi çifte yetki veren nitelikli bir havaledir¹¹². Zira düzenleyen, muhatapla yaptığı anlaşma gereğince, kayıtsız şartsız belli bir bedelin lehtara ödenmesi konusunda muhataba havale talimatı (TTK m. 783/f.1, m. 780/f.1-b)¹¹³, lehtara ise çek bedelini tahsil etme yetkisi verir¹¹⁴.

Poliçe kredi aracı olduğundan, ödenmesi için vade öngörülmüştür¹¹⁵. Çek ise, poliçenin aksine, kredi aracı değil, ödeme aracıdır. Bunun sonucu olarak, çekler vade içermeyip, görüldüğünde ödenir¹¹⁶. Uygulamada çekin vadeli çek olarak kullanılması ödeme aracı olma niteliğini etkilemez¹¹⁷.

Kredi aracı olmadığından dolayı, çekin kambyo senedi vasfı tartışılır. Uygulamada, düzenleme günü ileri bir tarih yazılarak çek, kredi aracına dönüştürülebilir (Ç.K. m. 3/f.8)¹¹⁸.

¹⁰⁵ Çeker, 2010: 525; Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹⁰⁶ Kutlu, 2013: 24.

¹⁰⁷ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹⁰⁸ Karahan vd., 2013: 145.

¹⁰⁹ RG. T. 14.12.2009, S. 27438.

¹¹⁰ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹¹¹ Kutlu, 2013: 27.

¹¹² Karahan vd., 2013: 145.

¹¹³ Kutlu, 2013: 26.

¹¹⁴ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹¹⁵ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹¹⁶ Kutlu, 2013: 27; Bahtiyar, 2017: 46.

¹¹⁷ Bozer ve Göle, 2015: 52.

¹¹⁸ Kutlu, 2013: 27; Kayar, 2018: 609.

1.2.3. Kambiyo Senetlerinin Ortak Özellikleri

1.2.3.1. Kambiyo Senetleri Alacak Hakkı İçeren Senetlerdir

Kambiyo senetleri daima bir alacak hakkını ihtiva eder¹¹⁹. Ancak her tür alacak kambiyo senedine bağlanamaz¹²⁰. Poliçe ve çek “belirli bir bedelin” ödenmesi konusunda havaleyi (TTK m. 671/f.1-b, m. 780/f.1-b), bono ise, kayıtsız şartsız “belirli bir bedeli” ödeme vaadini (TTK m. 776/f.1-b) içerdiğinden dolayı¹²¹, alacak hakkının konusunu mutlaka para alacağı oluşturmalıdır¹²². Bu nedenle bir malın teslimini içeren kambiyo senedi düzenlenemeyeceği gibi¹²³, misli eşya borcu da kambiyo senedine konu olamaz¹²⁴.

TBK m. 89’a göre, para borçları alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ödenir. Yani, burada götürülecek borç söz konusudur. Buna karşın, kambiyo senetleri her ne kadar para borcunu içerse de, TBK’da yer alan düzenlemenin aksine, bu senetlerden doğan borç, aranılacak borçtur. Bunun sonucu olarak, yetkili hamil, ancak senedi borçluya ibraz ettiği takdirde ödeme talebinde bulunabilir¹²⁵.

1.2.3.2. Kambiyo Senetleri Mücerret (Soyut) Senetlerdir

Kambiyo senetleri, temeldeki borç ilişkisinden bağımsız, soyut senetlerdir¹²⁶. Bunun sonucu olarak, kambiyo senedinin doğumuna sebep olan asıl borç ilişkisinin sakat veya hükümsüz olması kambiyo senedinin geçerliliğini etkilemez¹²⁷. Asıl borç geçersiz olsa dahi, kambiyo senedi geçerliliğini sürdürür¹²⁸.

Soyutluk ilkesinin şekli soyutluk (ispat soyutluğu) ve maddi soyutluk olmak üzere iki görünümü vardır:

- Şekli soyutluk (ispat soyutluğu), ispat yükünün yer değiştirmesine ilişkindir. TMK m. 6’ya göre, alacaklı, alacağın varlığını, yani kapsam ve içeriğini ispat etmek zorundadır¹²⁹. Hâlbuki kambiyo senetlerinde hamil, talebini senede dayandırdığı için, alacağın sebebini ispat

¹¹⁹ Öztan, 2013: 70.

¹²⁰ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 57-58.

¹²¹ Kutlu, 2013: 31. Y. 12. HD., 27.06.2003 T., 2003/12489 E., 2003/15430 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 09.10.2019); Y. 12. HD., 08.07.2004 T., 2004/13878 E., 2004/18008 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:05.09.2019); Y. 12. HD., 21.11.2011 T., 2006/18969 E., 2006/21741 K. “Altın para herhangi bir mal hükmünde olup, muayyen bir bedel olarak kabulü mümkün değildir.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:05.09.2019).

¹²² Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 58.

¹²³ Öztan, 2013: 71.

¹²⁴ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 58.

¹²⁵ Kutlu, 2013: 31; Coşkun, 2018: 65.

¹²⁶ Coşkun, 2018: 67.

¹²⁷ Pulaşlı, 2017: 117; Bozkurt, 2013: 67; Kayar, 2018: 607.

¹²⁸ Bozer ve Göle, 2015: 53.

¹²⁹ Erdem, 2008: 8.

etmek zorunda değildir¹³⁰. Burada, hakkın ileri sürülebilmesi için senedin ibrazı yeterlidir. Buna istinaden ispat yükü yer değiştirir ve borcun sebebinin olmadığını iddia eden borçlu, bu hususu ispat etmek zorunda kalır¹³¹.

- Maddi soyutluk, senedin üçüncü kişilere devri ile hüküm doğurur. Senedi devralanın iktisap ettiği talep hakkı soyuttur¹³². Diğer anlatımla, kambyo senedinden doğan talep hakkı, temeldeki borç ilişkisinden bağımsız olarak devredilir¹³³. Hal böyle olunca, senetteki hakkın ileri sürülmesi ve devri için senedin ibrazı ile devri yeterlidir, taraflar arasında senedin temelini teşkil eden bir ilişkinin varlığı aranmaz¹³⁴. Bu nedenle, maddi soyutluk şahsi def'ilerin¹³⁵ senedi devralan iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesine engel teşkil eder¹³⁶. Dolayısıyla, maddi soyutluk, senedin iyi niyetli üçüncü kişiye devredilmesiyle gündeme gelir. Senet üçüncü kişiye devredilmediği sürece maddi soyutluk söz konusu olmaz¹³⁷.

1.2.3.3. Kambyo Senetleri Sıkı Şekil Şartlarına Tabi Senetlerdir

Kambyo senetlerinin geçerliliği sıkı şekil şartlarına bağlıdır (TTK m. 671, m. 776, m. 780)¹³⁸. Öyle ki, senedin, geçerli bir kambyo senedi niteliği taşıması için ihtiva etmesi gereken zorunlu unsurlar TTK'da tek tek sayılmıştır¹³⁹. Bu zorunlu unsurlardan biri veya birkaçı eksik olduğu takdirde, senet kambyo senedi vasfını kazanamayacaktır¹⁴⁰. Örneğin, poliçede düzenleyenin imzası eksik ise senet geçersiz sayılır. Ancak ödeme yeri alternatif zorunlu unsur sayıldığından, bunun eksik olması halinde, muhatabın adının yanında yazılı olan yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın adının yanında da bir yer gösterilmemişse, senet poliçe niteliği taşımaz¹⁴¹.

Ayrıca senet, "poliçe" kelimesi dışında diğer tüm unsurları içeriyorsa, emre yazılı havale sayılır. Emre yazılı havale poliçe hükümlerine tabi olmasına rağmen, poliçe sayılmaz

¹³⁰ Kandemir, 2011: 11-12.

¹³¹ Erdem, 2008: 9.

¹³² Erdem, 2008: 9.

¹³³ Bozkurt, 2013: 67.

¹³⁴ Kayar, 2018: 607.

¹³⁵ "Şahsi def'iler, kambyo senedi alacaklısı ile borçlusu arasındaki ilişkiden doğan def'ilerdir." (Bilgen, 2010: 304). Kural olarak, şahsi def'iler sadece def'inin doğmasına yol açan hukuki ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebilir, ancak bazı durumlarda üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmesi mümkündür. (Ülgen vd., 2013: 68).

¹³⁶ Erdem, 2008: 9.

¹³⁷ Kandemir, 2011: 12.

¹³⁸ Bozer ve Göle, 2015: 53.

¹³⁹ Pulaşlı, 2017: 116.

¹⁴⁰ Bozkurt, 2013: 66; Kayar, 2018: 605.

¹⁴¹ Kayar, 2018: 605.

(TTK m. 826). Aynı şekilde, “bono” kelimesi dışında diğer tüm unsurları ihtiva eden emre yazılı senetler, emre yazılı ödeme vaadi sayılır (TTK m. 830)¹⁴².

1.2.3.4. Kambiyo Senetleri Kanunen Emre Yazılı Senetlerdir

Kambiyo senetleri, kanunen emre yazılı senetlerdir. Bu özellik, TTK’nın 681, 778/1-a, 785/1. maddelerinde ifade edilmiştir¹⁴³. Emre yazılı senetlerin tanımı, TTK’nın 824. maddesinde “Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdir” şeklinde yapılmıştır. Hükme göre, kambiyo senetleri, belirli bir kimsenin namına düzenlenip, açıkça emre kaydını içermeseler dahi, kanunen emre yazılı sayılır¹⁴⁴. Bunun aksinin ileri sürülebilmesi için, senede açıkça “emre değildir” ya da “ciro edilemez” gibi bir menfi emre kaydı konulması gerekir. Bu kayıt konulduğunda, kanunen emre yazılı olan kambiyo senetleri nama yazılı hale gelir. Bu durumda senet, ciro ile değil, alacağın temlik hükümlerine göre devredilir¹⁴⁵.

1.2.3.5. Kambiyo Senetlerinde İmzaların Bağımsızlığı İlkesi Geçerlidir

Kambiyo senetlerinde imzaların bağımsızlığı ilkesi caridir¹⁴⁶. Bu husus, TTK’nın 677. maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Hükme göre, “Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içermesi halinde, diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez”¹⁴⁷.

İmzaların bağımsızlığı ilkesine göre, senede atılan her geçerli imza sahibini bağlar. Geçerli imza sahipleri, başkasına ait geçersiz imzaları ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz. Zira geçersiz imzalar, sahiplerini sorumlu kılmamalarına rağmen, senedin geçerliliğini etkilemez¹⁴⁸. Başka bir deyimle, diğer imzalar herhangi sebeple geçersiz olsa bile, her imza sahibi kendi imzasından sorumlu olmaya devam eder¹⁴⁹. Kambiyo senedinde sahibini bağlamayan imza varsa, imzası ile bağlı olmayan kişi, bunu herkese karşı ileri sürebilir. Ancak imzaları geçerli olan diğer borçlular, geçersiz imzaları ileri sürerek borcundan

¹⁴² Kayar, 2018: 605.

¹⁴³ Kayış, 2012: 6. Çekler, nama, emre ve hamile yazılı olarak düzenlenebilir. Poliçe ve bono ise çekin aksine, hamile düzenlenemez, yalnızca nama ve emre düzenlenebilir. Ancak bu senetler beyaz ciro ile devredildiği takdirde, hamile yazılı senet gibi işlem görür (TTK m. 683/f.2). (Pulaşlı, 2017: 117; Kayar, 2018: 606).

¹⁴⁴ Bozkurt, 2013: 66.

¹⁴⁵ Bozkurt, 2013: 66; Kayar, 2018: 606. Y. 19. HD., 23.02.2010 T., 2009/5022 E., 2010/1812 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.07.2019).

¹⁴⁶ Bilgen, 2009: 1054. Y. 19 HD., 29.06.2004 T., 2003/10429 E., 2004/7779 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 25.07.2019).

¹⁴⁷ YHGK 03.05.2006 T., 2006/19-225 E., 2006/256 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 06.07.2019).

¹⁴⁸ Kutlu, 2013: 36; Coşkun, 2018: 69.

¹⁴⁹ Karabınar ve Öktem, 2011: 38.

kurtulamaz¹⁵⁰. Örneğin, senedi düzenleyenin fiil ehliyeti yok ise, bu durum onun için geçersizlik, dolayısıyla da mutlak def'i sebebi olup, senet hamillerine karşı ileri sürülebilir¹⁵¹. Buna karşın, cirantalar, bu senedin geçersizliğinin kendilerini de etkileyeceğini ileri sürerek, düzenleyenin ehliyetsiz olduğuna ilişkin def'idan yararlanamazlar. Dolayısıyla, kambiyo senedine atılan her imza, kendinden önce atılan imzadan bağımsız olduğu gibi, önceki imza da kendinden sonraki imzadan etkilenmez¹⁵².

TTK m. 748'de imzaların bağımsızlığı ilkesinin diğer bir görünümü düzenlenmiştir¹⁵³. Buna göre, senet metninin sonradan değiştirilmesi durumunda, önceki metne imza atanlar asıl metne, değişiklikten sonra imza edenler de değişik metne göre sorumludur (TTK m. 748)¹⁵⁴. Örneğin, senet bedeli ilk olarak 70.000 TL şeklinde belirlenmiş, sonradan tahrifat yapılarak bu tutar 700.000 TL'ye çıkarılmış ve bu haliyle ciro edilmişse, düzenleyen, senedin tahrifattan önceki halinden, yani 70.000 TL'den, senedi 700.000 TL ile ciro eden ciranta ise bu bedelden sorumlu olur¹⁵⁵.

1.2.3.6. Emre ve Hamile Yazılı Kambiyo Senetleri Kamu Güvenine Mazhar Senetlerdir

Kambiyo senetleri, emre veya hamile yazılı olmak şartıyla, kamu güvenine mazhar senetlerdir¹⁵⁶. Nama yazılı senetler ise bu niteliği haiz değildir. Nitekim bu senetler alacağın temlik hüükümlerine göre devredildiğinden, burada borçlu, önceki hamillere karşı ileri sürebileceği tüm def'ileri, iyiniyetli olsalar dahi, senedi devralan sonraki hamillere karşı da ileri sürebilmektedir¹⁵⁷.

Kamu itimadına mazhar senetlerde, hakkın senetteki yazıya uygun olarak var olduğu kabul edilir. Zira hamil, senedi devralırken, devredeninin sahip olduğu hakları değil, sadece senette yazılı olan hakları iktisap eder¹⁵⁸. Senede bağlı alacağın gerçekte var olup olmadığı hamili ilgilendirmez; borçlu, senedi iyi niyetle devralan hamile senet bedelini ödemek zorundadır¹⁵⁹.

Bu itibarla, söz konusu ilke, iyi niyetli üçüncü kişilerin senetle yaratılan görünüşe duydukları güvenin hukuken korunmasını amaçlar. Yani, iyiniyetli üçüncü kişiler, senedin

¹⁵⁰ Kayış, 2012: 11. Y. 12. HD., 04.06.2013 T., 2013/12522 E., 2013/20709 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.07.2019).

¹⁵¹ Coşkun, 2018: 68.

¹⁵² Pulaşlı, 2017: 118.

¹⁵³ Tüzel, 2004: 15.

¹⁵⁴ Coşkun, 2018: 68.

¹⁵⁵ Pulaşlı, 2017: 118.

¹⁵⁶ Bahtiyar, 2017: 47; Öztan, 2013: 72.

¹⁵⁷ Akdeniz, 2007: 10.

¹⁵⁸ Pulaşlı, 2017: 118.

¹⁵⁹ Çeker, 2010: 524.

içeriğinin doğru olup gerçeği yansıttığına, senette yazılı olmayan hususların mevcut olmadığına güvenir ve bu güvenleri hukuken korunur¹⁶⁰.

İlkeye göre, senet borçlusunun belli bir senet alacaklısı ile arasındaki şahsi def'iler iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Bu sayede senede duyulan güven ile tedavül olanağı artar¹⁶¹.

Ayrıca, Türk Ceza Kanunu'nda, kambiyo senetleri resmi senet olarak kabul edilmiştir. Özel belgede sahtecilik suçunun konusunu emre veya hamile yazılı bir kambiyo senedi oluşturduğu takdirde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır (TCK m. 210). Bu düzenleme de kambiyo senetlerinin kamu güvenine mazhar senetler olduğunu ifade etmektedir¹⁶².

1.2.3.7. Kambiyo Senetleri Uluslararası Nitelikte Senetlerdir

Kambiyo senetleri tedavül gücüne sahip olduğundan dolayı hızlı ve birçok kez el değiştirirler. Bu özellikleri sayesinde düzenlendikleri ülke, yani milli sınırlar dışında da işlem görebilmeleri mümkündür¹⁶³.

Kambiyo senetlerine ilişkin ihtilafların çözülmesi amacıyla Cenevre ve La Haye Konvansiyonu imzalanmıştır¹⁶⁴. Konvansiyon hükümleri, poliçe, bono ve çeklere ilişkin uyuşmazlıklarda birçok ülkede uygulama alanı bulur. Bu iki konvansiyonu Türkiye de imzalamış olmasına rağmen, onaylayıp yürürlüğe koymamıştır¹⁶⁵.

1.2.3.8. Kambiyo Senetlerinin Takibi Özel Hükümlere Tabidir

Ticaret hukukunun yanı sıra, usul hukuku ve icra-iflas hukukunda da kambiyo senetlerine özgü hükümler yer alır¹⁶⁶.

Bu senetlerin devri, ödenmesi, senede bağlı alacağın takibi vs. gibi ihtilaflar, sadece bu senetler için geçerli olan özel hükümlere tabidir¹⁶⁷. Örneğin, İİK'nın 167 ila 176 maddeleri arasında kambiyo senetlerine özgü özel takip usulü düzenlenmiştir¹⁶⁸. Bu sayede, kambiyo senetlerinden dolayı genel haciz yolu yerine, kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurarak alacağa daha kısa sürede kavuşulabilir¹⁶⁹.

¹⁶⁰ Kutlu, 2013: 35.

¹⁶¹ Kutlu, 2013: 36.

¹⁶² Coşkun, 2018: 71.

¹⁶³ Tüzel, 2004: 18; Coşkun, 2018: 71.

¹⁶⁴ Bozer ve Göle, 2015: 54.

¹⁶⁵ Coşkun, 2018: 71-72.

¹⁶⁶ Kayar, 2018: 606.

¹⁶⁷ Kayar, 2018: 606.

¹⁶⁸ Alışkan, 1998: 29.

¹⁶⁹ Bozkurt, 2013: 69.

Söz konusu düzenlemeler sadece kambiyo senetlerine özgü olup, emre yazılı havale ve emre yazılı ödeme vaadi için uygulanmaz (TTK m. 829, m. 830/f.2)¹⁷⁰.

1.2.3.9. Kambiyo Senetlerinde Müteselsil Sorumluluk İlkesi Geçerlidir

Kambiyo senetlerinde kanundan doğan müteselsil borçluluk söz konusudur (TBK m. 162/f.2). Bu husus, TTK'nın 724. maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir; “Bir poliçeyi düzenleyen, kabul eden, ciro eden veya o poliçeye aval veren kişiler hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumludurlar”. Bu ilkeye göre, kambiyo senetlerinde imzası olan herkes hamile karşı borcun tamamının ödenmesinden dolayı müteselsil sorumludur¹⁷¹.

Muhatap veya senet borçlusu, senetteki borcu ödemezse, hamil, sıra gözetmeksizin, kambiyo senedinde imzası olan kişilerden birine, birkaçına veya hepsine birden alacağın tümü için başvurabilir¹⁷². Bu hakkı senetten dolayı taahhüt altına girip, senet bedelini ödeyen herkes kullanabilir¹⁷³. Böylece senedin tedavül gücü artar. Zira hamilin başvurabileceği çok sayıda borçlu olduğu için kendini güvende hisseder¹⁷⁴.

1.3. Kambiyo Senetlerinin Devir ve İktisap Yolları

1.3.1. Kambiyo Senetlerinin Ciro Dışı Yollarla Devir ve İktisabı

1.3.1.1. Alacağın Temliki

1.3.1.1.1. Genel Olarak

Alacağın temlikine ilişkin hükümler TBK'nın 183 ila 194. maddeleri arasında düzenlenmiştir¹⁷⁵.

Alacağın temliki Türk Borçlar Kanunu'nda tanımlanmamıştır. Bu itibarla, öğretide, kanun maddesinde belirtilen unsurlardan yararlanılarak yapılan çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür¹⁷⁶. Eren'e göre, “Alacaklının bir borç ilişkisinden doğan alacağını, borçlunun muvafakatine gerek olmadan, bir sözleşmeye dayanarak üçüncü bir kişiye devretmesine alacağın temliki denir”¹⁷⁷.

Kıymetli evrakın devir şekli, senedin nama, emre veya hamiline yazılı olmasına göre değişiklik gösterir¹⁷⁸. Kambiyo senetleri emre yazılı olarak düzenlendiğinde, ciro ve zilyetliğin devri yoluyla, nama yazılı düzenlendiğinde alacağın temliki ve zilyetliğin

¹⁷⁰ Kayış, 2012: 17; Pulaşlı, 2017: 118.

¹⁷¹ Öztan, 2013: 70.

¹⁷² Bozer ve Göle, 2015: 54; Kayış, 2012: 13.

¹⁷³ Bozkurt, 2013: 68.

¹⁷⁴ Akdeniz, 2007: 8-9.

¹⁷⁵ Kılıçoğlu, 2012: 784.

¹⁷⁶ Kutlu, 2013: 111.

¹⁷⁷ Eren, 2001: 1212.

¹⁷⁸ Bozer ve Göle, 2015: 80.

geçirilmesi yoluyla, hamile yazılı düzenlendiğinde ise sadece zilyetliğin devri yoluyla devredilebilir (TTK m. 647)¹⁷⁹.

Kambiyo senetleri, kanunen emre yazılı olduğundan, kural olarak ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilir¹⁸⁰. Ancak ciro, senedin devri bakımından temel yol olmakla birlikte, tek yol değildir¹⁸¹. Zira senedin kanunen emre yazılı olma niteliği değiştiğinde, alacağın temlik hükmü uygulama alanı bulur¹⁸².

Yukarıda açıklandığı üzere, kambiyo senetleri kanunen emre yazılı olup, menfi emre kaydı ile nama yazılı hale getirilebilir. Bu şekilde nama yazılı olarak düzenlenen kambiyo senetlerinin devri alacağın temlik hükümlerine göre yapılır (TTK m. 681/f.2, m. 778/f.1-a, m. 788/f.2)¹⁸³.

Nama yazılı senetlerin devir şekli alacağın temlik olduğundan, devredene karşı ileri sürülebilecek tüm def'iler devralana karşı ileri sürülebilir¹⁸⁴. Buna karşın, TTK m. 681 hükmü, "Her poliçe açıkça emre yazılı olmasa da ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilir" denilmek suretiyle, nama yazılı hale getirilmemiş olan kambiyo senetlerinin alacağın temlik yoluyla devrini yasaklamamıştır. Dolayısıyla, emre yazılı kambiyo senetleri de alacağın temlik yoluyla devredilebilir¹⁸⁵. Ancak bu durumda devredene karşı ileri sürülebilecek def'iler devralana karşı da ileri sürülebilir¹⁸⁶.

Keşideci, senede ciro yasağı kaydı koyup lehtara vermişse, senet nama yazılı hale gelir, bu nedenle de ciro ile devredilemez. Giro yasağına rağmen senet ciro edilirse, bu devir, alacağın temlik hükümlerine tabidir¹⁸⁷.

Kambiyo senetlerinde, ödememe protestosunun çekilmesinden veya protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin (TTK m. 714), çeklerde ibraz süresinin (TTK m. 708) geçmesinden sonra yapılan ciro geçerlidir, ancak alacağın temlik hükmündedir (TTK m. 690, 778/f.1, m. 793)¹⁸⁸.

Alacağın temlik bir tasarruf işlemidir. Devirle birlikte, sadece alacak hakkı değil, bununla beraber, kanun gereği devreden şahsına bağlı olmayan fer'i haklar da devralana geçmektedir (TBK m. 189). Böylece, alacağı devralan devreden halefi olur¹⁸⁹.

¹⁷⁹ Karahan vd., 2013: 225.

¹⁸⁰ Kayar, 2018: 629.

¹⁸¹ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 84.

¹⁸² Pulaşlı, 2017: 169.

¹⁸³ Tüzel, 2004: 19; Bozer ve Göle, 2015: 80.

¹⁸⁴ Kutlu, 2013: 36.

¹⁸⁵ Alışkan, 1998: 31-32.

¹⁸⁶ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 85.

¹⁸⁷ Tüzel, 2004: 19.

¹⁸⁸ Alışkan, 1998: 31.

¹⁸⁹ Kutlu, 2013: 115.

1.3.1.1.2. Nama Yazılı Kambiyo Senetlerinin Alacağın Temlik Yoluyula Devrinin Şartları

1.3.1.1.2.1. Yazılı Temlik Beyanı

Yukarıda değinildiği gibi, kambiyo senedi nama yazılı hale getirildiği takdirde, alacağın temlik, yani yazılı temlik beyanı ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilir¹⁹⁰. TTK m. 647/f.2 uyarınca, nama yazılı senetlerde temlik beyanı senet üzerine veya ayrı bir kâğıt üzerine yazılabilir. Ancak emre yazılı senetlerde, senet üzerine yazılan temlik beyanı ciro sayılacağı için, bu senetlerde temlik beyanı ayrı bir kâğıda yazılmalıdır¹⁹¹. Bunun gibi, devri ancak alacağın temlik yoluyla mümkün olan nama yazılı kambiyo senetlerinde, senet üzerine yapılan ciro alacağın temlik hükmündedir¹⁹².

TBK m. 184 uyarınca, “Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır”. Madde hükmüne göre, alacağı devreden ile devralan üçüncü kişi arasında yapılan devir sözleşmesi yazılı geçerlilik şartına bağlanmıştır. Burada, TBK m. 12’de düzenlenen sözleşmelerde şekil serbestisinin kanundan doğan istisnası söz konusudur. Bu itibarla, alacağın doğumuna neden olan sözleşme yazılı geçerlilik koşuluna tabi olmadığı halde, bunun bir başkasına devrinin geçerliliği yazılı şekle bağlanmıştır¹⁹³. Yazılı şekil geçerlilik şartıdır¹⁹⁴. Dolayısıyla, alacaklı ile alacağı devralan kişi arasındaki sözleşme, yazılı şekilde yapılmazsa geçersiz sayılır¹⁹⁵. Geçerlilik için adi yazılı şekil yeterlidir¹⁹⁶. TBK m. 14/f.1 gereğince, adi yazılı şekil şartının yerine getirilmesi için, sadece alacağı temlik edenin beyanı ve imzası yeterlidir, temellük edenin irade beyanının yazılı şekilde olması ise şart değildir¹⁹⁷.

1.3.1.1.2.2. Zilyetliğin Devri

Yukarıda açıklandığı üzere, hak ile senet arasındaki sıkı bağın sonucu olarak, hakkın devri için senedin de devri gerekir¹⁹⁸. TTK m. 647/f.1’e göre, “Mülkiyet veya sınırlı bir ayni hak kurulması amacıyla kıymetli evrakın devri için her hâlde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır”. Kambiyo senetlerinin alacağın temlik yoluyla devri için, temlik beyanının yanı sıra, senet üzerindeki zilyetliğin de devri gerekir¹⁹⁹. Zilyetliğin devri, devreden ile devralan arasındaki devir anlaşmasına istinaden yapılır²⁰⁰.

¹⁹⁰ Tüzelt, 2004: 19; Bozer ve Göle, 2015: 80.

¹⁹¹ Tüzelt, 2004: 21-22.

¹⁹² Alışkan, 1998: 32-33.

¹⁹³ Kılıçoğlu, 2012: 792.

¹⁹⁴ Tüzelt, 2004: 21.

¹⁹⁵ Kılıçoğlu, 2012: 792.

¹⁹⁶ Kutlu, 2013: 113.

¹⁹⁷ Eren, 2001:1221.

¹⁹⁸ Alışkan, 1998: 33.

¹⁹⁹ Alışkan, 1998: 33.

²⁰⁰ Tüzelt, 2004: 22.

1.3.1.2. Miras

Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır²⁰¹. Mirasın açılmasıyla, murisin terekesinde mevcut hak ve borçlar, bir küll halinde mirasçılara intikal eder (TMK m. 639). Mirasçılar, murisin külli halefi olduğundan, tereke üzerinde elbirliği ile maliktirler²⁰². Bunun sonucu olarak, mirasçılar, paylaşma kadar tereke üzerinde tek başına tasarruf ve taahhüt işlemi yapamazlar, terekenin tamamı ya da belli kısmı üzerindeki tasarrufları oybirliği ile (TMK m. 702) veya miras şirketine atanan temsilci (TMK m. 640) aracılığıyla yapabilirler²⁰³.

Külli halefiyetin bir sonucu olarak, mirasbırakanın hak sahibi olduğu kambiyo senetleri başka bir işleme gerek kalmaksızın, ölümle birlikte kendiliğinden mirasçılara intikal eder (TMK m. 639). Ölümün gerçekleşmesiyle, başka herhangi bir işleme gerek kalmaksızın sonuç doğurur²⁰⁴.

Eğer birden fazla mirasçı varsa ve miras şirketine bir temsilci atanmamışsa, bu kişiler, kendilerine intikal eden kambiyo senedi üzerinde elbirliği ile hak sahibi olur²⁰⁵. Kambiyo senedi üzerinde tasarruflar da bütün mirasçılar tarafından elbirliği ile yapılır²⁰⁶. Ayrıca mirasçılar, miras bırakanın kambiyo senedinden doğan hak ve borçlarına halef olduklarından dolayı, bu senedi tekrar ciroyla devredebilirler. Senet borçlusu da miras bırakana karşı sahip olduğu def'ileri mirasçılara karşı ileri sürebilir²⁰⁷.

1.3.1.3. Cebri İcra

İcra hukukunda, hamile ve emre yazılı kambiyo senetleri taşınır hükmündedir. Takip borçlusu hamile veya emre yazılı kambiyo senedinin alacaklısı ise, tedavül yeteneğini haiz olduğu için bu senetler icra memuru tarafından fiilen el konularak haczedilir (İİK m. 88/f.1)²⁰⁸. Fiilen el konulmuş olması, bunların haczi için geçerlilik şartıdır²⁰⁹. Bu senetler, sadece haczedilip üçüncü kişide veya borçluda bırakılamaz, bırakıldığı takdirde haciz geçersiz sayılır²¹⁰.

Bu durumda devir, haczi koyduran alacaklının tek olup olmamasına göre farklılık gösterir. Yani, alacaklı tek ise, talep ettiği takdirde, takip borçlusuna ait kambiyo senedi kendisine verilir. Birden fazla alacaklı söz konusu ise, bunlardan birinin talebi ve tüm

²⁰¹ İmre ve Erman, 2010: 8.

²⁰² Tüzel, 2004: 24.

²⁰³ Alışkan, 1998: 36.

²⁰⁴ Tüzel, 2004: 25.

²⁰⁵ Tüzel, 2004: 25.

²⁰⁶ Alışkan, 1998: 36.

²⁰⁷ Alışkan, 1998: 36.

²⁰⁸ Kutlu, 2013: 105-106.

²⁰⁹ Kuru vd., 2014: 239.

²¹⁰ Pekcanıtez vd., 2015: 210.

alacaklıların rızası ile borçluya ait senet, icra memuru tarafından alacaklılardan birine verilir (İİK m. 120). Sonuç olarak, senedin icra yoluyla satış tutanağı senedin ciro yoluyla devri yerine geçer²¹¹.

1.3.1.4. Kanun Hükmü

1.3.1.4.1. Yetkisiz veya Temsil Yetkisini Aşan Temsilcinin Kambyo Senedi Bedelini Ödemesi

TTK m. 678'e göre; "Temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur; bu poliçeyi ödediği takdirde, temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir".

Hükme göre, temsil yetkisi olmayan ya da sona eren kişiler tarafından düzenlenen veya bu kişilerin ciranta, kefil veya avalist sıfatıyla imzaladıkları kambyo senetlerinden bu kişiler şahsen sorumludur²¹². Senet bedelini ödeyen yetkisiz temsilci, senet alacaklısının değil, sözde temsil olunanın, yani temsil ettiğini ileri sürdüğü kişinin haklarına halef olur²¹³. Dolayısıyla, sözde temsil edilen senet bedelini ödediği takdirde hangi haklara sahip olacak idiyse, senet bedelini ödemek zorunda kalan yetkisiz temsilci de o haklara sahip olur²¹⁴. Bu nedenle, yetkisiz temsilci, kendinden önce gelen senet borçlularına başvurabilir. Bu kişiler de, sözde temsil edilene karşı ileri sürebilecekleri def'ileri yetkisiz veya yetkisini aşan temsilciye karşı ileri sürebilirler²¹⁵.

1.3.1.4.2. Avalistin Kambyo Senedi Bedelini Ödemesi

Aval, kambyo senedinin vadesinde ödeneceğini kısmen veya tamamen temin amacını taşıyan özellikli bir kambyo taahhüdüdür²¹⁶. TTK m. 702/f.1 uyarınca, "Aval veren kişi, kimin için taahhüt altına girdiyse, aynen onun gibi sorumlu olur". Aynı maddenin 3. fıkrasına göre, "Aval veren kişi, poliçe bedelini ödediği takdirde, poliçeden dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kişiye ve ona, poliçe gereğince sorumlu olan kişilere karşı poliçeden doğan haklarını iktisap eder" (TTK m. 702/f.3).

²¹¹ Tüzel, 2004: 24.

²¹² Tüzel, 2004: 25-26.

²¹³ Tüzel, 2004: 26.

²¹⁴ Alışkan, 1998: 38.

²¹⁵ Tüzel, 2004: 26.

²¹⁶ Aksu, 2015: 4.

Buna göre, aval veren, ödemede bulunarak, lehine aval verdiği kişiye veya ona karşı sorumlu olanlara ileri sürebileceği bağımsız bir rücu hakkı kazanır²¹⁷. Yani, aval veren, senetten doğan hakları kanun hükmü gereği iktisap ettiğinden, lehine aval verdiği kişinin haklarına halef olmaz²¹⁸. Bu sebeple, senet bedelini avalistten tahsil eden hamilin senedi ona ciro veya başka bir işlemle devretmesine gerek yoktur²¹⁹.

Senet bedelini ödeyen avalistin başvurduğu senet borçluları, lehine aval verilene karşı sahip oldukları def'ileri avaliste karşı ileri süremezler²²⁰.

1.3.1.4.3. Araya Girme Suretiyle Ödemede Bulunma

Hamilin, vadede veya vadeden önce başvurma haklarını kullanabileceği bütün hâllerde, araya girerek ödeme yapılabilir (TTK m. 738/f.1). Araya girerek ödeme, senet borçlularından birisi ya da herhangi bir kişi tarafından yapılabilir²²¹.

TTK m. 742/f.1 gereğince, “Araya girerek ödemede bulunan kişi, lehine ödemede bulunduğu kişiye ve poliçeden dolayı ona borçlu olan kişilere karşı poliçeden doğan hakları iktisap eder. Ancak, poliçeyi yeniden ciro edemez”. Görüldüğü gibi, araya girme suretiyle ödeme yapan kişi, senetten doğan hakları başka bir işleme gerek kalmaksızın, kanun hükmü gereği, aslen iktisap eder²²². Araya girme suretiyle ödemede bulunup senedi alan kişi, bu senedi ciro yoluyla devredemez (TTK m. 742/f.1). Ancak, yasağa rağmen aldığı senedi ciro ile devrederse, bu ciro, alacağın temlik hükümlerine tabi olur²²³.

Araya girme suretiyle ödemede bulunan kişi, kendisine ödemede bulunduğu hamilin ya da lehine ödeme yaptığı kimsenin haklarını değil, kambiyo senedinden doğan hakları iktisap eder²²⁴. Bu sebeple, araya girme suretiyle ödemede bulunan kimsenin ödemeyi yaptıktan sonra başvurduğu senet borçlusu, lehine ödemede bulunulana karşı sahip olduğu şahsi def'ileri, araya girerek ödemede bulunan kişiye karşı ileri süremez (TTK m. 687)²²⁵.

1.3.1.5. Şirketlerin Birleşmesi

Şirketler, bir şirketin diğerini devralması ya da yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri yoluyla birleşebilirler (TTK m. 136/f.1)²²⁶.

²¹⁷ Aksu, 2015: 65.

²¹⁸ Aksu, 2015: 132; Tüzel, 2004: 27.

²¹⁹ Tüzel, 2004: 27.

²²⁰ Tüzel, 2004: 27.

²²¹ Kutlu, 2013: 109.

²²² Alışkan, 1998: 40.

²²³ Kutlu, 2013: 110.

²²⁴ Alışkan, 1998: 42.

²²⁵ Tüzel, 2004: 28-29.

²²⁶ Kutlu, 2013: 108.

Ticaret şirketlerinin birleşmesinde külli halefiyet ilkesi geçerlidir²²⁷. Buna göre, birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescil edilmesiyle geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifleri, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın, kendiliğinden devralan şirkete geçer (TTK m. 153/f.1)²²⁸. Birleşmenin ticaret siciline tescili ile devrolunan şirketin sahip olduğu kambyo senetleri de, külli halefiyet gereği, başka bir işleme gerek kalmaksızın, diğer tüm malvarlığı unsurlarıyla birlikte, kendiliğinden, devralan veya yeni kurulan şirkete intikal eder²²⁹.

1.3.1.6. Şirketlerin Nev'i (Tür) Değiştirme

Tür değiştirme, bir şirketin hukukî ve ekonomik bütünlüğü bozulmadan, tasfiye edilmeksizin başka bir şirket türüne dönüştürülmesidir²³⁰. TTK m. 180'e göre, tür değiştiren şirket eskisinin devamıdır²³¹. Bu itibarla, şirketlerin tür değiştirmesinde süje tektir, yani tek ve aynı tüzel kişilik söz konusudur. Ancak bu tüzel kişilik şekil değiştirerek başka bir nev'e dönüşür. Ortada tek bir süje olduğundan, malvarlığı devrinden veya halefiyetten bahsedilemez²³². Zira malvarlığı intikali ve halefiyet iki ayrı süjeyi gerektirir²³³. Bu halde, nev'i değiştirmelerde, eski nev'e ait olan kambyo senetleri, diğer malvarlığı unsurları ile beraber yeni nev'in malvarlığı olur²³⁴.

TTK m. 180'deki genel kuralın aksine, anonim ortaklığın limited ortaklığa dönüşmesinde, eski ortaklık (anonim ortaklık) ve yeni ortaklık (limited ortaklık) olmak üzere, iki ayrı tüzel kişilik (süje) söz konusu olur²³⁵. Yeni ortaklık olan limited şirketin ticaret siciline tescil edilmesi ile eski ortaklık olan anonim şirket infisah eder. Bu durumda, anonim ortaklığın malvarlığı ve sahip olduğu kambyo senetleri, tasfiye işlemine gerek kalmaksızın, külli halefiyet gereğince diğer malvarlığı unsurları ile birlikte ticaret siciline tescil edilen yeni limited ortaklığa intikal eder²³⁶.

²²⁷ Yücebaş, 2005: 49.

²²⁸ Kutlu, 2013: 108.

²²⁹ Tüzel, 2004: 29.

²³⁰ Çeker, 2012: 118.

²³¹ Kutlu, 2013: 108.

²³² Tüzel, 2004: 29.

²³³ Alışkan, 1998: 44.

²³⁴ Tüzel, 2004: 29.

²³⁵ Alışkan, 1998: 44.

²³⁶ Tüzel, 2004: 29-30.

1.3.2. Kambiyo Senetlerinin Ciro Yoluyla Devir ve İktisabı

1.3.2.1. Genel Olarak

Ciro, İtalyanca bir kelime olup, “dönmek, devretmek” anlamına gelen “girare” fiilinden türemiştir²³⁷. Modern hukuk sisteminde ciro, emre yazılı kıymetli evraktan doğan hakların devrini ifade eden bir işlemi izah etmek için kullanılmıştır²³⁸.

Türk Ticaret Kanunu’nda cironun tanımı yapılmamıştır²³⁹. Doktrinde yapılan tanıma göre; “Ciro, emre yazılı senetten doğan hakları bir başka kişiye devretmek, tahsil etmek veya rehnetmek amacıyla senet hamilinin yazıyla tespit ve imzayla teyit ettiği tek taraflı irade beyanıdır”²⁴⁰. Senedi ciro eden kişiye ciranta, lehine ciro yapılan şahsa ise ciro edilen denir²⁴¹.

Kambiyo senetleri, kanunen emre yazılı olduğundan, ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilir²⁴². Ciroya ilişkin hükümler, TTK m. 681 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK m. 681’de, “Her poliçe açıkça emre yazılı olmasa da, ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilir” ifadesi yer almaktadır. Madde hükmünden anlaşılabileceği üzere, senedin devri için ciro tek başına yeterli değildir²⁴³. Cironun yanında ayrıca senedin ciro edilene devredilmesi gerekir. Bu ise zilyetliğin geçirilmesi yoluyla mümkündür²⁴⁴. Dolayısıyla ciro, sadece devir iradesini değil, aynı zamanda senet zilyetliğinin karşı tarafa geçirilmesini de kapsamaktadır²⁴⁵.

Türk Ticaret Kanunu’nda poliçe ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, diğer konularda ise poliçe hükümlerine atıf yapılmakla yetinilmiştir²⁴⁶. Kambiyo senetlerinin ciro yoluyla devri de poliçeye ilişkin hükümler arasında yer alır. Nitekim TTK m. 648/f.1 hükmü gereğince, tüm emre yazılı senetlerin cirosu bakımından poliçeye ilişkin hükümler uygulanır²⁴⁷.

Ciro, senedin içerdiği hakkı devretmeye yönelik yazılı ve soyut bir irade beyanıdır²⁴⁸. TTK m. 684/f.1’e göre, ciro ile ciranta, senedi devraldığı kişi ile arasındaki temel ilişkiden kaynaklanan hakları değil, sadece senette mündemiç olan hakkı devretmektedir (TTK m.

²³⁷ Özel, 2012: 47; Dikici, 2008: 73.

²³⁸ Tüzel, 2004: 31.

²³⁹ Özel, 2012: 47.

²⁴⁰ Pulaşlı, 2017: 169.

²⁴¹ Özel, 2012: 48.

²⁴² Kayar, 2018: 629.

²⁴³ Alışkan, 1998: 51.

²⁴⁴ Özel, 2012: 49.

²⁴⁵ Özel, 2012: 48. Y. 11. HD., 06.06.2012 T., 4524 E., 9838 K. gereğince: “Hamil, çeki ciro etmiş ise de, cirolu bu çeki kendisi teslim edememiş veya kargoda gönderilmesine karşın, kaybolma sonucu teslim edilememiş olmasına göre, çekin yasaya uygun ciro edildiği kabul edilemez.” (Eriş, 2016: 359).

²⁴⁶ Tüzel, 2004: 31-32.

²⁴⁷ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 85.

²⁴⁸ Coşkun, 2018: 230.

684/f.1, m. 649)²⁴⁹. Burada alacağın temlikinden daha dar kapsamda bir hak geçişi söz konusudur. Zira alacağın temlikinde, temlik eden, sadece gerçekte kendisinin sahip olduğu hakları devreder. Aradaki temel fark ise, ciroda, kişisel def'iler kural olarak ileri sürülemezken, alacağın temlikinde, alacağı devralana karşı kişisel def'iler ileri sürülebilir²⁵⁰.

1.3.2.2. Tarihçe

Emre yazılı senetlerin ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devri, kanun koyucu tarafından keşfedilmemiştir. Bu kurum, uygulamada duyulan ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkmış, sonrasında ise kanun koyucular tarafından düzenlenerek kanunlarda yerini almıştır²⁵¹.

XII. yüzyılda, İtalya'da, ticari hayatta yaşanan zorlukları ortadan kaldırmak amacıyla “ödeme vaadini” içeren senetler kullanılmaya başlanmıştır. Bu senetler, günümüzde mevcut bononun ilk örnekleridir. Daha sonra, günümüzdeki poliçeye örnek teşkil eden “kambiyo mektupları” ortaya çıkmıştır. Ancak, o dönemlerde, her iki senet türünün de devredilmek suretiyle taraflarının değiştirilmesi mümkün değildi. Senet düzenlenirken, senette sadece alacaklının ismi belirtilmekteydi. Bazen de alacaklının isminin yanına “veya vekiline” şeklinde bir kayıt eklenerek, senet bedelinin alacaklı dışında, vekil tarafından da tahsil edilmesine olanak tanınmaktaydı²⁵².

İlerleyen zamanlarda meydana gelen gelişmeler neticesinde, senede “emrine” kaydını da içeren bir ibare konulmaya başlanmıştır. Bu sayede, alacaklı veya vekilinden başka, alacaklının emrettiği kişinin de senet bedelini tahsil edebilmesi mümkün hale gelmiştir²⁵³. İşte ciro, bu “emre” kaydından doğmuştur²⁵⁴.

İlk ciro uygulaması, XVI. yüzyılda İtalya'da görülmüştür²⁵⁵. Bu dönemlerde senet ile ilgili beyanlar, senedin arka yüzüne yazılmaktaydı. Alacaklı, emre kaydını içeren senetlerde, senet bedelinin ödenmesini istediği kişinin adını senedin arkasına yazdığı bir şerh ile göstermekteydi. Bu şerhe, “indorse” veya “indosso” denilmekteydi²⁵⁶. Senedin dolaşımını sağladığı için, bu şerhe, aynı zamanda, İtalyanca “devretmek” anlamına gelen “girare” fiilinden türeyen ciro denilmekteydi²⁵⁷. İşte, günümüzde Türk Hukuku'nda kullanılan “ciro” kelimesinin kökeni de buraya dayanmaktadır. Ciro, ortaya çıktığı ilk zamanlarda sadece bir

²⁴⁹ Özel, 2012: 49-50; Coşkun, 2018: 230.

²⁵⁰ Pulaşlı, 2017: 170.

²⁵¹ Hacıömeroğlu, 2010: 5.

²⁵² Hacıömeroğlu, 2010: 5.

²⁵³ Hacıömeroğlu, 2010: 5.

²⁵⁴ Alışkan, 1998: 54.

²⁵⁵ Alışkan, 1998: 54.

²⁵⁶ Kınacıoğlu, 1999: 100; Hacıömeroğlu, 2010: 6.

²⁵⁷ Domaniç, 1990: 124.

defa yapılabilmekteydi. Bir zincir teşkil edecek şekilde, birbirini izleyen cirolar ise ilerleyen zamanlarda, yine ilk kez İtalyan tacirleri tarafından yapılmıştır²⁵⁸.

Ciro, XVI. yüzyılda Cenovalı tacirler tarafından kullanılmış, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda gelişip, hukukî kimlik kazanmıştır²⁵⁹. Bu dönemde, bir kere ciro yapılabilme şartı ortadan kalkmış ve birden fazla ciro yapılabilme imkânı doğmuştur. Ciro, bu şekilde ticari örf ve adet hukukunun bir parçası haline gelmiştir. Kanun koyucuların, kambiyo senetleri ve ciro işlemi ile ilgilenmesi de bu dönemlerde olmuştur²⁶⁰.

İngiliz kambiyo senetleri sistemi içerisinde de ciro, zamanla ortaya çıkıp gelişmiştir. Poliçenin devri hususundaki ilk adımlar, XVII. yüzyılın ilk yarısında atılmaya başlanmıştır²⁶¹. Ciro, sadece ulusal ticarete değil, aynı zamanda uluslararası ticaret yaşamında da önemli bir yer almaktadır. Ancak ticari ilişkilerinde artış meydana gelen ülkelerin bu senetlere ilişkin kanun hükümlerindeki farklılık, ticari ilişkilerde sorun yaratmaya başlamıştır. Bu düzenlemelerin ticaret hayatında yol açtığı sorunlar, ortak bir kambiyo senetleri hukuku oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla çeşitli devletler, XIX. yüzyılın ikinci yarısında birçok görüşmeler yapmış olsa da, istenilen sonuca ulaşamamıştır²⁶².

1930-1931 tarihleri arasında ortak bir kambiyo senetleri hukuku yaratmak amacıyla Cenevre konferansları düzenlenmiştir. Bu konferanslar sonucunda, poliçe ve emre yazılı senetler hakkında Cenevre Konvansiyonları adı altında anlaşmalar imzalanmıştır²⁶³. Cenevre Konvansiyonlarını, bütün Kıta Avrupası Devletleri imzalamış olmasına karşın, Amerika Birleşik Devletleri imzalamamıştır. İngiltere ise, sadece damga resmine ilişkin olan anlaşmayı imzalamış olup, esas anlaşmalara katılmamıştır²⁶⁴. Böylece, Avrupa'da tek bir kanun oluşturma amacına yine ulaşamamıştır. Bugün ise, kambiyo senetleri alanında, Kara Avrupası Hukuku ve İngiliz-Amerikan Hukuku olmak üzere iki ayrı sistem vardır. Günümüzde, ortak bir kambiyo senetleri hukuku oluşturma çabaları halen devam etmektedir²⁶⁵.

²⁵⁸ Alışkan, 1998: 55.

²⁵⁹ Kınacıoğlu, 1999: 80.

²⁶⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 6.

²⁶¹ Alışkan, 1998: 57.

²⁶² Hacıömeroğlu, 2010: 7.

²⁶³ Hacıömeroğlu, 2010: 7.

²⁶⁴ Alışkan, 1998: 61; Hacıömeroğlu, 2010: 7.

²⁶⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 7-8.

1.4. Konunun Sınırlandırılması

Ciro, ciro edilenin belli olup olmadığına ve cironun yapılış amacına göre sınıflandırılabilir²⁶⁶. Lehine ciro yapılan kişinin belirtilip belirtilmemesine göre ciro, tam ciro ve beyaz ciro olmak üzere ikiye ayrılır²⁶⁷. Gerek tam ciro, gerek ise beyaz ciro aşağıda detaylı olarak inceleneceğinden, konunun bütünlüğünü sağlamak bağlamında, yalnızca tasnif ile yetinilecektir.

Amacına göre ciro, temlik cirosu, tahsil cirosu ve rehin cirosu olmak üzere üç çeşittir²⁶⁸. Temlik cirosu, çalışmamızın esas konusunu oluşturacağından, aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

Tahsil cirosu, senette mündemiç alacak hakkının tahsilini sağlamak amacıyla yapılan cirodur (TTK m. 688/f.1)²⁶⁹. Hamil, senet bedelini bizzat tahsil edemediği veya etmek istemediği takdirde, kendisine temsilci atayarak senet bedelinin tahsilini sağlayabilir²⁷⁰. Tahsil cirosu ile ciro edilene, poliçe bedelini ciro eden adına tahsil etme yetkisi verilir. Tahsil cirosunda senedin mülkiyeti cirantada kaldığından, hamil, ciro edenin temsilcisi konumundadır²⁷¹. Burada, hamil ile ciranta arasında temsil ilişkisi söz konusudur, ancak senedin hamili poliçe bedelini tahsil etme hususunda ciranta hesabına hareket eder²⁷². Senedi tahsil cirosu ile devralan hamil, senedin mülkiyeti kendisine ait olmadığından, senedi sadece tahsil cirosu ile yeniden ciro edebilir, temlik veya rehin cirosu yapamaz²⁷³.

Rehin cirosu, senetteki hakkı ciro edilene rehnetmek amacıyla yapılan cirodur²⁷⁴. Rehin cirosunun altında temel bir borç ilişkisi vardır. Bu borç ilişkisinden doğan borcun teminatı olarak, senedin içerdiği alacak hakkı rehnedilir²⁷⁵. Senedi rehin cirosu ile devralan kimse, senet üzerinde aynı bir hak kazanmış olur. Bu hakka dayanarak, senetten doğan bütün hakları kendi adına kullanır, yani rehin cirosu ile senedi devralan kişi, ciro edenin temsilcisi konumunda değildir²⁷⁶. Rehin cirosu, senedin mülkiyetini devretmediği için, senedi bu ciro ile devralan, ancak tahsil cirosu yapabilir, rehin veya temlik cirosu yapamaz, yaptığı takdirde, bu cirolar da tahsil cirosu olarak kabul edilir (TTK m. 689/f.1)²⁷⁷.

²⁶⁶ Bozer ve Göle, 2015: 88; Karahan vd., 2013: 235.

²⁶⁷ Kayar, 2018: 632.

²⁶⁸ Kayar, 2018: 633.

²⁶⁹ Bozkurt, 2013: 121.

²⁷⁰ Öztan, 2013: 120; Özel, 2012: 75.

²⁷¹ Karahan vd., 2013: 238.

²⁷² Kayar, 2018: 633.

²⁷³ Kayar, 2018: 633; Kayar vd., 2017: 154.

²⁷⁴ Bahtiyar, 2017: 82.

²⁷⁵ Bozkurt, 2013: 123.

²⁷⁶ Karahan vd., 2013: 241.

²⁷⁷ Karahan vd., 2013: 241; Bahtiyar, 2017: 82.

Tahsil ve rehin cirosu, ayrı bir çalışma konusunu oluşturacak kadar geniş ve kapsamlı bir konudur. Bu sebeple, araştırma konumuzun sınırlarını genişleteceği kanaatiyle çalışmamızın dışında bırakılarak detaylı olarak incelenmemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMLİK CİROSU KAVRAMI, TANIMI, HUKUKİ MAHİYETİ, ŞEKLİ, NİTELİK VE ÖZELLİKLERİ

2.1. Tanımı

Temlik cirosu, kambiyo senedinin mülkiyeti ile birlikte, senetten doğan bütün hakları senedi devralana geçirmek amacıyla yapılan cirodur (TTK m. 684/f.1)²⁷⁸. Temlik cirosu genel olarak; “Hamilin, emre yazılı senetten doğan haklarının bir bütün olarak ciro edilene devri amacıyla senet veya alonj üzerine yazı ile tespit ve imza ile teyit ettiği, kayıtsız-şartsız, sarıh veya zımnî bir irade beyanıdır” şeklinde tanımlanır²⁷⁹.

TTK’nın 684. maddesinde temlik cirosu, “Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile poliçeden doğan bütün haklar devrolunur” şeklinde ifade edilmiştir²⁸⁰. Buna göre, temlik cirosunda, senedin devri için sadece cironun yapılması yetmez, aynı zamanda zilyetliğin de ciro edilene geçirilmesi gerekir²⁸¹.

Temlik cirosu, asıl ve olağan ciro türüdür. Yani, ciroda tahsil veya rehin amacıyla yapıldığına dair kayıt yer almadığı sürece, kural olarak bu cironun temlik cirosu olduğu kabul edilir²⁸². Eğer rehin veya tahsil cirosu yapılacaksa, bunun ciro şerhinde açıkça belirtilmesi gerekir²⁸³. Örneğin, tahsil cirosu için “bedeli tahsil içindir”, “kabz içindir” ibarelerinin (TTK m. 688); rehin cirosu için ise, “bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” gibi ibarelerin ciroda yer alması gerekir (TTK m. 689)²⁸⁴.

Nitekim Yargıtay da, ciro şerhinde başka bir amaç için yapıldığına ilişkin kayıt yer almadıkça, yapılan cironun temlik cirosu olduğunu karine olarak kabul etmektedir. Yargıtay’a göre, bu karinenin aksini iddia eden taraf, bunu yazılı delille ispat edilebilir; ama bu amaçla tanık dinlenemez²⁸⁵. Bu karinenin istisnası TTK m. 688/f.1 ve m. 689/f.1’de düzenlenmiştir. Buna göre, kambiyo senedini tahsil veya rehin cirosuyla devralan hamilin yapacağı ciro, herhangi bir kayıt taşımasa bile tahsil cirosu hükmündedir²⁸⁶.

²⁷⁸ Özel, 2012: 73; Kayar, 2018: 633; Çeker, 2010: 548.

²⁷⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 50.

²⁸⁰ Coşkun, 2018: 244.

²⁸¹ Alışkan, 1998: 78; Bozer ve Göle, 2015: 88-89.

²⁸² Hacıömeroğlu, 2010: 50; Bahtiyar, 2017: 79.

²⁸³ Bozkurt, 2013: 119.

²⁸⁴ Alışkan, 1998: 78-79.

²⁸⁵ Alışkan, 1998: 79. İİD., 12.10.1964 T., 11384 E., 11093 K. (Alışkan, 1998: 79); Y. 19. HD., 16.10.2003 T., 2002/7472 E., 2003/9981 K. (Bilgen, 2010: 264-265); Y. 11. HD., 05.05.2005 T., 2004/5586 E., 2005/4712 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 03.05.2019).

²⁸⁶ Özel, 2012: 73; Hacıömeroğlu, 2010: 50-51.

Temlik cirosu, senedin arkasına veya alonj üzerine yapılabilir (TTK m. 683/f.1). Temlik cirosu, senetten doğan tüm hakları devrettiği için, senedi bu ciro ile devralan hamil, temlik, rehin veya tahsil cirosu ile senedi tekrar devredebilir²⁸⁷.

Senedi temlik cirosu ile devralan hamil, meşru hamil olup, senetten doğan bütün hakları kullanabildiğinden, senedi ödeme için ibraz edebilir, protesto çekebilir, başkalarına devredebilir vb. hukuki işlemleri yapabilir²⁸⁸.

2.2. Cironun Hukuki Mahiyeti

2.2.1. Klasik Görüşler

2.2.1.1. Havale Teorisi

Klasik görüş, “Havale Teorisi”, “İcap Teorisi” ve “Şart Teorisi” olmak üzere üçe ayrılır²⁸⁹.

Havale teorisi, cironun hukuki niteliğini açıklamaya çalışan klasik görüşler arasında en eski ve bugün dahi birçok taraftarı olan teoridir²⁹⁰. Bu görüşü benimseyenler, havale ilişkisini çifte yetki, ikinci bir havale, nitelikli havale olarak tanımlamıştır²⁹¹.

Havale Teorisine göre, poliçede ilk ciroyu yapan lehtar, düzenleyenin havalesinin yanında, ikinci bir havale yapmaktadır. Bu ikinci havale ile lehtar, muhataba, poliçe bedelini, kendisinin poliçeyi ciro ettiği kişiye ödeme yetkisi verir. Giro edilene de muhataptan senet bedelini isteme ve parayı tahsil etme yetkisi tanır²⁹². Bu ikinci havale ile muhatap tarafından yapılacak ödeme, artık keşidecinin tayin ettiği lehtara değil, onun belirlediği başka bir kişiye yapılır²⁹³. Buna göre, poliçe kendisine ciro edilen kişi, cirantasının hukuki halefi değil, yeni

²⁸⁷ Karahan vd., 2013: 237-238, Kayar, 2018: 633.

²⁸⁸ Çeker, 2010: 548-549; Özel, 2012: 73.

²⁸⁹ Hacıömeroğlu, 2010: s.10.

²⁹⁰ Tüzel, 2004: 33; Öztan, 2013: 105.

²⁹¹ F. Bilgili - E. Demirkapı, cironun “çifte yetki veren bir işlem” olduğunu ifade etmiştir. Buna göre, “ciro ile senet hamili devralana senedi tahsil, senet borçlusu olan düzenleyene senet bedelini devralana ödeme konusunda çifte yetki verir.” (Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 86).

H. Pulaşlı’ya göre: “Ciro, çifte yetki veren bir hukuki işlemdir. Buna göre, senedin hamili ciro ile senet borçlusuna, borcu ciro edilene ödemek, ciro edilene de, senetteki alacağı tahsil etme yetkisi verir. Bu nedenle ciro, nitelikli bir havaledir.” (Pulaşlı, 2017: 169).

S. Karahan’a göre: “Ciro, çifte yetki veren bir hukuki işlemdir (nitelikli bir havale). Giro aracılığıyla hamil, bir yandan senet borçlusuna borcun kendisine ciro edilen kimseye senedi ödeme; diğer yandan kendisine ciro yapılan kişiye de senetteki alacağı tahsil etme yetkisini verir.” (Karahan vd., 2013: 226).

Öztan’a göre; “Poliçede, lehtara veya onun tespit ettiği kişiye ödeme yapılır. Giro, ödemenin yapılacağı kişinin lehtar tarafından belirlenmesidir. Böylece ciro, ikinci bir havale niteliği taşır. Bu ikinci havale ile keşideci tarafından belirlenen ve muhatap tarafından yapılacak olan ödemenin lehtara değil, onun göstereceği başka bir kişiye yapılması istenir.” (Öztan, 2013: 105).

R. Poroy ve Ü. Tekinalp’e göre: “Poliçede ilk ciroyu yapan lehtar, gerçekte ikinci bir havaleda bulunmaktadır. Bu ikinci havale ile lehtar, muhataba, poliçe bedelini, gösterdiği, yani kendisinin poliçeyi ciro ettiği kişiye ödeme yetkisini verir, ayrıca ikinci havaleda, ciro edileni de muhataptan parayı isteme ve parayı tahsil etme yetkisi ile donatır.” (Poroy ve Tekinalp, 2018: 191).

²⁹² Poroy ve Tekinalp, 2018: 191.

²⁹³ Hacıömeroğlu, 2010: 11.

oluşan bir poliçenin alacaklısıdır²⁹⁴. Bu nedenle, ikinci havale ile ciro edilen, senetten doğan hakları devren değil, aslen iktisap eder²⁹⁵. Ciranta, yaptığı ciro ile hakları devretmediği için, cirosuna rağmen alacaklı sıfatını korur. Poliçeden doğan hakları kullanamamasının sebebi ise, poliçenin elinde bulunmamasıdır. Başvuru haklarının kullanılması ile poliçe cirantanın eline gelince, ciranta sahip olduğu bu hakları ileri sürerek, kendisinden önce gelenlere başvurur²⁹⁶.

Teori gereğince, keşideci, muhatabın yapılan havaleye uygun olarak ödemede bulunacağını garanti eder²⁹⁷. İkinci havaleyi yapan lehtar ise, tıpkı birinci havaleyi yapan keşideci gibi kendinden sonra gelen cirantalara poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumlu olacağını garanti eder²⁹⁸. Bu itibarla ciro, nitelikli bir havaledir²⁹⁹. Bu nitelikli havale ile hamile, senet bedelini borçludan tahsil, senet borçlusuna da senet bedelini ciroya dayanarak senedi elinde bulunduran kişiye ödeme yetkisi verilir³⁰⁰.

Bu teori, konuyu basite indirmediği için çok taraftar toplamıştır³⁰¹. Ancak kanuni düzenlemelerle bağdaşmadığından dolayı eleştiriye açıktır³⁰². Şöyle ki; TTK'nın 684. maddesinde açıkça "Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile poliçeden doğan bütün haklar devrolunur" ibaresi yer alır. Yani poliçe alacaklısı ciro ile değişeceğinden, ciranta, cirodan sonra poliçe alacaklısı olarak kalmaz. Ciro ile poliçeden doğan bütün haklar devredildiğine göre, cirantanın hakları muhafaza ettiği söylenemez³⁰³. Yasada açıkça, "haklar devredilmiş olur" denilmesine rağmen, hakların ciro eden kişide nasıl olup da yeniden oluştuğunu teori açıklayamamaktadır³⁰⁴. Bunun yanı sıra, sadece bir havale ile hakların ciro edilen kişi nezdinde nasıl olup da yeniden oluştuğunu ve senedi devralanın kendinden öncekilere karşı, nasıl olup da bir takım talep haklarına sahip olduğu hususunu da bu teori açıklayamamaktadır³⁰⁵. Çünkü sadece havale işlemi ile lehine ciro yapılan kişiye ciro edenin herhangi bir hakkı intikal etmez³⁰⁶.

Aynı zamanda, havale yapan kişinin, bu havale ile gelecekteki cirantalara karşı hangi sebeple sorumlu olduğu ve kendinden önce gelenlere müracaat imkânını nasıl elde ettiği anlaşılamamaktadır³⁰⁷. Zira bu görüşe göre, hamil senedi aslen iktisap yoluyla kazanır, yani

²⁹⁴ Kınacıoğlu, 1999: 138; Bulut, 2010: 30.

²⁹⁵ Tüzel, 2004: 34.

²⁹⁶ Poroy ve Tekinalp, 2018: 191.

²⁹⁷ Tüzel, 2004: 34.

²⁹⁸ Poroy ve Tekinalp, 2018: 191; Öztan, 2013: 105-106.

²⁹⁹ Öztan, 2013: 106.

³⁰⁰ Tüzel, 2004: 34.

³⁰¹ Öztan, 2013: 106.

³⁰² Alışkan, 1998: 87.

³⁰³ Kınacıoğlu, 1999: 138.

³⁰⁴ Bulut, 2010: 31.

³⁰⁵ Poroy ve Tekinalp, 2018: 192; Bulut, 2010: 28.

³⁰⁶ Tüzel, 2004: 34.

³⁰⁷ Poroy ve Tekinalp, 2018: 192.

hak, cirantadan intikal etmez. Bu durum, TTK m. 649, TTK m. 681/f.1 ve TTK m. 684/f.1 ile çelişir³⁰⁸.

2.2.1.2. İcap Teorisi

İcap teorisi, havale teorisini tamamlar niteliktedir³⁰⁹. İcap teorisine göre, gerek keşideci, gerek senedi ondan sonra imzalayan herkes, kendilerinden sonra gelen hamillere karşı, senetten dolayı sorumlu olacağı konusunda icapta bulunur. Senede hamil olanlar da icabı zımnen kabul eder³¹⁰. Burada ciranta poliçenin ödenmemesinden veya kabul edilmemesinden sorumlu olduğunu cirosu ile beyan eder, bir başka deyişle sorumluluk için icapta bulunur³¹¹. Poliçeyi ciro ile devralanlar da poliçeyi teslim alarak bu icabı zımnen kabul eder³¹². Zımnî kabulden sonra, yeni senet alacaklıları, senetten doğan hakları aslen iktisap eder³¹³. Yani, senedin yeni hamili, senetten doğan hakları cirantadan devir yoluyla iktisap etmez, poliçenin verdiği haklar, ciro ile her defasında ciro edilenin şahsında aslen doğar³¹⁴.

Buna göre, ciranta, senedi ciro ederek, karşısında yeni bir alacaklı bulmakta; kendisi de onun yanında hak sahibi olarak kalmaya devam etmektedir³¹⁵. Bu durum, cirantanın haklarını sona erdirmez. Ciranta, kendi haklarına sahip kalır; ancak ciro sebebiyle senet zilyetliği hamile geçip, senet elinde olmadığı için bu hakları kullanamaz³¹⁶. Ciranta, hamilin müracaat hakkını kullanması sonucunda senet bedelini ödeyip senedi eline geçirdiği zaman, o da kendinden öncekilere başvurabilme imkânını kazanır³¹⁷.

İcap teorisi, TTK m.681/f.1 ve m. 684/f.1 hükümlerini dikkate almamakla beraber, bir varsayıma dayanmaktadır³¹⁸. Tıpkı havale teorisi gibi, bu teori de hamilin müracaat borçlularına başvuru hakkını açıklayamamaktadır. Zira burada da, cirantadan hak intikali söz konusu olmayıp, hamil senedi aslen iktisap yoluyla kazanmaktadır. Bu durum ise, TTK m. 649, TTK m. 681/f.1 ve TTK m. 684/f.1 hükümleri ile çelişmektedir³¹⁹.

Aynı zamanda, bu anlayış tarzı, bir hakkın nasıl devredileceğini gösteren Türk Borçlar Kanunu'nun 183 ve devamı maddelerine de aykırıdır³²⁰. Bu maddelere göre, bir hakkın devri,

³⁰⁸ Özel, 2012: 53.

³⁰⁹ Öztan, 2013: 106.

³¹⁰ Öztan, 2013: 106; Tüzel, 2004: 34.

³¹¹ Bulut, 2010: 31.

³¹² Öztan, 2013: 106.

³¹³ Alışkan, 1998: 81.

³¹⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 13; Tüzel, 2004: 34.

³¹⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 13.

³¹⁶ Öztan, 2013: 106-107; Poroy ve Tekinalp, 2018: 192.

³¹⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 13; Poroy ve Tekinalp, 2018: 192.

³¹⁸ Bulut, 2010: 31.

³¹⁹ Özel, 2012: 53.

³²⁰ Tüzel, 2004: 35.

eski ve yeni malikler arasında yapılacak bir sözleşme ile olur. Söz konusu teoride “hakkın aslen iktisabı” şeklindeki açıklama, hakkın yeni maliki ile senet borçluları arasındaki bir sözleşmeye dayandırıldığından, reddedilmelidir³²¹.

2.2.1.3. Şart Teorisi

Şart teorisine göre, ciro eden kendi haklarını bozucu şarta bağlı olarak ciro edilene devreder³²². Bu şekilde hamil, bozucu şarta bağlı bir hak iktisap eder, ciranta ise hakkını erteleyici şarta bağlı olarak korur³²³. Bu şart, müracaat hakkının kullanılması sonucunda cirantanın senet bedelini ödemesidir. İlerleyen zamanda, başvuru mekanizması işlemeye başladığında, ciranta, başvuru üzerine senet bedelini öderse, bu şart gerçekleşmiş olur³²⁴. Böylece hamil, hakkını tamamen kaybeder, cirantanın hakkı ise erteleyici şarta bağlı olarak tekrar güç kazanır³²⁵. Bu teorinin temelinde, başvuru hakkını kullanarak poliçe bedelini ödeyen cirantanın, eski hukuki durumuna sokulması düşüncesi yatar³²⁶.

Hakların aslen iktisabı ilk iki teori tarafından açıklanamadığından, şart teorisi diğer iki görüşün aksine, devren iktisabı kabul etmiştir. Buna göre, ciranta, poliçeyi ciro edilene bozucu şarta bağlı olarak devreder, poliçenin kabul edilmemesi veya ödenmemesi halinde bozucu şart gerçekleşir ve poliçe içerdiği haklar ile birlikte cirantaya döner³²⁷.

Şart teorisi sunî bir yapıya sahiptir³²⁸. Çünkü cironun taraflarının, Türk Borçlar Kanunu 170 vd. maddeleri anlamında bir şart üzerinde anlaşmaları söz konusu değildir. Müracaat borçlusu, yaptığı geçerli bir ödeme sonucunda senette yazılı hakkı iktisap eder. Yani, hakkın müracaat borçlusuna intikalinde tarafların iradesi rol oynamaz; bu husus, kanun gereğince gerçekleşir³²⁹.

Şart teorisi, müracaat hakkının kullanılmasıyla ilgili meselelere çözüm getirmek konusunda yetersizdir³³⁰. En önemlisi de, bu teori, TTK m. 682/f.1’de düzenlenen cironun kayıtsız şartsız olması gerektiği kuralı ile bağdaşmamaktadır³³¹. Görüldüğü üzere, hüküm cironun şarta bağlanamayacağını açıkça vurgulamaktadır³³². Dolayısıyla cirantanın ciro ile

³²¹ Hacıömeroğlu, 2010: 13.

³²² Öztan, 2013: 107.

³²³ Alışkan, 1998: 82.

³²⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 14.

³²⁵ Bulut, 2010: 32.

³²⁶ Öztan, 2013: 107.

³²⁷ Poroy ve Tekinalp, 2018: 192.

³²⁸ Tüzel, 2004: 35.

³²⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 15.

³³⁰ Öztan, 2013: 108.

³³¹ Özel, 2012: 54.

³³² Tüzel, 2004: 35.

hakları şarta bağlı olarak devrettiği ve ciro edilenin de şarta bağlı olarak poliçe alacağını iktisap ettiği hususu cironun kayıtsız şartsız olması ilkesiyle bağdaşmaz³³³.

2.2.2. Modern Görüş / Temlik Teorisi

Temlik teorisi, modern görüş olarak da adlandırılır³³⁴. Günümüzde ortaya atılan ve birçok taraftar toplayan bu teori, diğer teorileri reddetmektedir³³⁵.

Son yıllarda oldukça taraftar toplayan bu görüşe göre, ciro ile senet alacağı kayıtsız ve şartsız olarak ciro edilene devrolunur³³⁶. Böylece, ciro ile ciranta yerine ciro edilen hamil hak sahibi olur, cirantanın hakkı ise son bulur³³⁷. Başvuru mekanizması işlemeye başladığında, kendisine yapılan başvuru üzerine senet bedelini ödeyen ciranta, kural olarak, kanun hükmü gereğince alacaklı durumuna geçip, tekrar senetten doğan hakkın alacaklısı olur. Ödemede bulunan cirantaya alacağın hukuki işlem dolayısıyla geçmesi istisnaen olur. Gerçekten de, ciro ile yeni bir alacak hakkı doğmaz, yalnızca senetten doğan alacak hakkının sahipleri değişir. Bu husus, Türk Ticaret Kanunu'nun 684. maddesinin 1. fıkrasına da uygun düşmektedir³³⁸.

Ciro edilen, poliçeden doğan hakları devren iktisap ettiğinden, bu teori, rücu mekanizmasını da açıklamaktadır. Çünkü devreden, ancak bir devir ve devredeninin var olduğu durumlarda kabul edilmemeden veya ödememeden sorumlu tutulabilir. Aksi halde, poliçeyi aslen iktisap eden kişinin kabul edilmemeden ve ödememeden sorumluluğu söz konusu değildir³³⁹.

Teoriye göre, ciro, ciro edenin haklarının ciro edilene intikal etmesini sağlar, ancak TTK m. 687'de belirtilen kıstaslar içinde kalmak kaydıyla³⁴⁰. Bu madde, senet borçlusunun doğrudan doğruya ilişkide bulunduğu kişiye karşı ileri sürebileceği def'ileri, doğrudan ilişkisinin bulunmadığı senet alacaklısına karşı ileri sürmesini engeller³⁴¹.

Kanuni düzenlemelere daha uygun düştüğünden, tarafımızca da benimsenen bu teori, cironun hukukî mahiyetini anlatmak bakımından diğer teorilere nazaran daha isabetlidir.

³³³ Alışkan, 1998: 88.

³³⁴ Özel, 2012: 53.

³³⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 15.

³³⁶ Kınacıoğlu, 1999: 140.

³³⁷ Bulut, 2010: 33; Kınacıoğlu, 1999: 140.

³³⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 15.

³³⁹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 191.

³⁴⁰ Tüzel, 2004: 35-36.

³⁴¹ Öztan, 2013: 108.

2.3. Temlik Cirounun Şartları

2.3.1. Kambyo Senedinin Olması

2.3.1.1. Geçerli Bir Kambyo Senedinin Olması

Geçerli bir temlik cirounun yapılması için geçerli bir kambyo senedinin varlığı şarttır. Ciroya ilişkin hükümler ancak bu tür senetlere uygulanabilir³⁴².

Yasa, kambyo senetleri bakımından sıkı şekil şartlarına bağlı olma prensibini kabul etmiştir³⁴³. Buna göre, senette bulunması icap eden unsurlar, mecburi (zorunlu) ve alternatif (ihtiyari) unsurlar olmak üzere ikiye ayrılmış olup, TTK'da tek tek sayılmıştır³⁴⁴. Poliçenin ihtiva etmesi gereken unsurlar TTK m. 671-672'de, bononun unsurları TTK m. 776-777'de, çekin unsurları ise TTK m. 780-781'de düzenlenmiştir³⁴⁵. Bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere, poliçe, bono ve çek bakımından ortak zorunlu unsurlar; poliçe, bono veya çek kelimesi, belirli bir bedelin ödenmesi konusunda kayıtsız ve şartsız havale (bonoda ödeme vaadi), keşide (bonoda düzenleme) tarihi ve keşidecinin (bonoda düzenleyenin) imzasıdır³⁴⁶.

Zorunlu unsurlardan birinin dahi eksik olması senedin kambyo senedi vasfını kazanmasına engel olacağından, senet ciro yoluyla devredilemez³⁴⁷.

Zorunlu unsurların aksine, yasa koyucu alternatif unsurların eksik olması halinde, bunların varlığını belli koşullarla varsaymıştır³⁴⁸. Poliçenin alternatif unsurları TTK. m. 672'de düzenlenmiştir. Buna göre; vadenin yazılmamış olması senedin poliçe olarak geçersizliğine yol açmaz, zira vadesi gösterilmeyen bir poliçe görüldüğünde ödenir. Ancak kanunda öngörülen dört çeşit vadeden (TTK m.703/f.1) farklı veya birbirini takip eden vadelerin belirtildiği senetler, poliçe ve bono olarak geçersiz sayılır³⁴⁹.

Keşide yeri gösterilmeyen bir poliçe, keşidecinin adının yanında gösterilen yerde keşide edilmiş sayılır³⁵⁰. Ödeme yeri eksik olduğu takdirde ise, muhatabın adının yanında

³⁴² Alışkan, 1998: 111.

³⁴³ Alışkan, 1998: 111.

³⁴⁴ Öztan, 2013: 81; Pulaşlı, 2017: 116.

³⁴⁵ Alışkan, 1998: 111.

³⁴⁶ Kandemir, 2011: 30.

³⁴⁷ Pulaşlı, 2017: 116; Alışkan, 1998: 112. Yargıtay TD., 22.01.1960 T., E. 1959/3445 K.187: "Düzenleme tarihini içermeyen senet, bono niteliğini haiz olmayacağı gibi, bu senet emre yazılı ödeme vaadi de sayılmaz. Bu senet, adi senet niteliği taşıdığından, alacağın temlik yoluyla devredilir. Dolayısıyla bu senet ciro yoluyla devredilemez." (Alışkan, 1998: 115). Y. 13. HD., 08.04.2004 T., 2003/14253 E., 2004/4950 K. gereğince: "Senette tanzim tarihi yazılmamış olup, bu niteliği itibarıyla senet kambyo senedi niteliğini taşımadığı için ciro hükmü ifade etmez." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 06.07.2019).

Bunun gibi, 11. HD., 17.12.1984 E. 6437 K. 6283: "Keşide yeri eksik olan bir belge, çek niteliğinde olmadığından, ciro ile devredilemez." (Alışkan, 1998: 116); Y. 11. HD., 19.03.1986 E. 1300 K. 1562: "Kambyo senetleri için öngörülen zorunlu geçerlilik şartlarını içermeyen senet, ancak adi senet sayılacağından, ciro ile devredilemez." (Alışkan, 1998: 114).

³⁴⁸ Kandemir, 2011: 29.

³⁴⁹ Alışkan, 1998: 112.

³⁵⁰ Kandemir, 2011: 78.

yazılan yer ödeme yeri sayılır, muhatabın adının yanında bir yer belirtilmemişse, senet poliçe niteliği kazanamaz³⁵¹.

Bononun alternatif unsurları TTK. m. 777’de sayılmıştır. Bu hüküm uyarınca;

“Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır. Açıklık bulunmadığı takdirde, senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılır. Düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır”³⁵².

Son olarak çekin alternatif unsurları TTK. m. 781’de gösterilmiştir. Buna göre; “Çekte açıklık yoksa, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde, çek, ilk gösterilen yerde ödenir. Böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yoksa, çek muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenir.”

İhtiyari unsurların eksikliği halinde, kanunun öngördüğü alternatiflerle eksiklik giderilmediği takdirde, senet, poliçe, bono veya çek vasfını kazanmaz³⁵³.

Kural olarak, kanunda öngörülen şekil şartlarına uymayan senet, kambiyo senedi niteliğini haiz olmayacağından, ciro ile devri mümkün değildir. TTK, iki istisnai durumda şekil şartlarından uzaklaşma halinde esneme olabileceğini öngörmüştür³⁵⁴. Senet metninde “poliçe” kelimesi dışında, diğer tüm zorunlu unsurları içeren ve açıkça emre yazılı olarak düzenlenen senetler, emre yazılı havale sayılır (TTK m. 826)³⁵⁵. Bunun gibi, senet metninde “bono” kelimesi dışındaki tüm zorunlu unsurları içeren ve fakat açıkça emre yazılı olarak düzenlenmiş olan senetler ise emre yazılı ödeme vaadi sayılır (TTK m. 830/f.1)³⁵⁶.

Buradan hareketle, gerek emre yazılı havale, gerek emre yazılı ödeme vaadi; emre yazılı kıymetli evrak sayılıp, emre yazılı havaleler poliçe hükmünde, emre yazılı ödeme vaatleri ise bono hükmünde kabul edilmiştir (TTK m. 826, m. 830). Bu durumda, emre yazılı havaleler ile emre yazılı ödeme vaatleri de ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla

³⁵¹ Kayar, 2018: 605.

³⁵² Y. 12. HD., 05.07.2001 T., 2001/11675 E., 2001/12341 K. gereğince: “... senette tanzim yeri bulunmamaktadır. Bu unsurun yokluğu nedeniyle senet, kambiyo senedi niteliğini taşımamaktadır.”; Y. 19. HD., 09.11.2007 T., 2007/7295 E., 2007/9880 K. gereğince: “... senette keşide yeri gösterilmemiş ise, bonoyu düzenleyenin ad ve soyadının yanında yazılı olan yer, düzenleme yeri olarak kabul edilir. Alternatiflerden birinin bulunmaması halinde senet, bono olarak geçerlilik kazanamaz.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.09.2019).

³⁵³ Alışkan, 1998: 111.

³⁵⁴ Alışkan, 1998: 112.

³⁵⁵ Kayar, 2018: 605; Alışkan, 1998: 112.

³⁵⁶ Pulaşlı, 2017: 117; Alışkan, 1998: 112-113; Uyar, 2008: 292.

devredilebilir. Dolayısıyla bunlar hakkında da poliçenin cirosuna ilişkin hükümler tatbik olunur³⁵⁷.

2.3.1.2. Ciroyu Yasaklayan Bir Kaydın Bulunmaması

Geçerli bir temlik cirosundan bahsedebilmek için, geçerli bir emre yazılı senedin varlığı yeterli değildir, ayrıca bu senedin cirosunun yasaklanmamış olması gerekir³⁵⁸.

Kural olarak, lehtarın adından sonra “emrine” ya da “emr-ü havalesine” gibi emre kaydını içeren kambiyo senetleri ciroyla devredilir³⁵⁹. Ancak TTK m. 681’e göre, “Her poliçe açıkça emre yazılı olmasa da ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilir”. Madde hükmü ile kambiyo senetleri kanunen emre yazılı sayılmıştır³⁶⁰. Bu özelliklerinden dolayı, belirli bir kişi adına ihdas edilip, emre kaydını içermeseler dahi ciro yoluyla devredilebilirler³⁶¹.

Senedi düzenleyen, keşideci veya ciranta, sorumluluğunu sınırlamak ve bu senetlerin tedavül kabiliyetini ortadan kaldırmak amacıyla senede ciro yasağı koyabilir³⁶². Ciro yasağı, “ciro edilemez”, “ciro yasaktır”, “emre yazılı değildir”, “namadır” şeklindeki ibarelerle ifade edilir (TTK m. 681/f.2)³⁶³. Keşideci ile cirantaların ciroyu yasaklayan kayıtları farklı sonuçlar yaratır. Bunlar aşağıda incelenecektir.

2.3.1.2.1. Senedi Tanzim veya Keşide Edenin Getirdiği Ciro Yasağı Kaydı

Kambiyo senetleri, kanunen emre yazılı olduğundan, keşideci veya tanzim eden, kambiyo senedinin ciro ile devrini engellemek istediğinde, senet metnine açıkça ciroyu yasaklayan bir kayıt koymak zorundadır³⁶⁴.

TTK m. 681/f.2 hükmüne göre, “Düzenleyen, poliçeye “emre yazılı değildir” ibaresini veya aynı anlamı ifade eden bir kaydı koymuşsa, poliçe ancak alacağın temliki yoluyla

³⁵⁷ Alışkan, 1998: 113.

³⁵⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 51.

³⁵⁹ Alışkan, 1998: 118.

³⁶⁰ Y. 12. HD., 26.01.1965 K. 1039; İİD., 22.04.1971 E. 4460 K. 4611: “Belirli bir kişi adına düzenlenip de “emr-ü havalesine” ibaresini içermeyen bir bono da ciro yoluyla devredilebilir. Bono metninde “emr-ü havalesine” kaydının yer alması buna engel değil.” (Alışkan, 1998: 119).

³⁶¹ Alışkan, 1998: 185.

³⁶² Hacıömeroğlu, 2010: 51.

³⁶³ Öztan, 2013: 125; Çeker, 2010: 542; Hacıömeroğlu, 2010: 52. Y. 12. HD., 09.05.2006 T., 2006/7431 E., 2006/10310 K. sayılı karar gereğince: “Bir bononun üzerine “emre yazılı değildir” veya “ciro edilemez” gibi ibarelerin yazılması o bononun kambiyo senedi niteliğini etkilemez.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 02.09.2019).

³⁶⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 51-52. Y. 11. HD., T. 10.10.1978., E. 4217., K. 4248; Y. 12. HD., 04.11.1980; Y. 11. HD., T. 10.10.1978 E. 4217., K. 4248: “Bazen matbu senetteki “emr-ü havalesine” kelimesi çizilebilir veya silinebilir. Senet metninde “emr-ü havalesine” ibaresinin yazılmamış olması veya matbu senette yer alan kaydın karalanması, çizilmesi senedin kambiyo vasfını etkilemez”. Yargıtay bu kararda, matbu metindeki “emr-ü havalesine” ibaresinin silinmesini, bononun cirosunun yasaklanması için yeterli bulmuştur. (Hacıömeroğlu, 2010: 52).

devrolunabilir ve bu devir alacağın temlikinin hukuki sonuçlarını doğurur”. Buna göre, keşideci (düzenleyen) senede ciro yasağı kaydı koyduğunda, senet ancak alacağın temliki yoluyla devredilebilir³⁶⁵.

Alacağın temliki, nama yazılı senetlerin devir şekli olduğundan dolayı, keşideci veya senedi düzenleyen koyduğu ciro yasağı kaydı emre yazılı senedi nama yazılı hale getirir. Bu nedenle, ciro yasağı kaydı menfi emre kaydı olarak nitelendirilir³⁶⁶. Bu yasağa rağmen senet ciro edilirse, yapılan ciro alacağın temliki hükümlerine tabi olur³⁶⁷.

Ciro yasağı kaydı senedin kambiyo senedi olma niteliğini ortadan kaldırmaz³⁶⁸, ancak ciro yoluyla devrini engeller³⁶⁹. Öyle ki, böyle bir kayıtle senedi devralan hamil, bu senedi ciro ile devredemez, devretse de yeni hamil, senetteki hakkını düzenleyene karşı ileri süremez³⁷⁰.

2.3.1.2.2. Cirantanın Getirdiği Ciro Yasağı Kaydı

TTK. m. 685/f.2’ye göre, ciranta kambiyo senedinin tekrar ciro edilmesini yasaklayabilir³⁷¹. Cirantanın koyduğu ciro yasağı kaydı, senedin ciro ile devrini engellemez³⁷². Aynı zamanda, bu kayıt, senedin vassında değişikliğe yol açmayacağı gibi³⁷³, emre yazılı senedin nama yazılı hale gelmesine de sebebiyet vermez³⁷⁴.

Ciro yasağı kaydı koyan ciranta, kendi cirantasına karşı cirosundan dolayı sorumlu kalmaya devam eder. Kendi cirosundan sonra gelen ciro sahiplerine karşı ise sorumlu olmaz. Senet bu yasağa rağmen tekrar ciro edildiği takdirde, ciranta, ciro ettiği kişiden sonra gelen hamillere karşı sorumluluktan kurtulur (TTK m. 685/f.2)³⁷⁵.

³⁶⁵ Bozkurt, 2013: 115.

³⁶⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 52.

³⁶⁷ Kutlu, 2013: 70. HGK, 11.04.2007 T., 2007/12-206 E., 2007/202 K. (www.kazanci.com, erişim tarihi 03.08.2019); Y. 12 HD., 20.10.2011 T., 2011/3304 E., 2011/19632 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.09.2019).

³⁶⁸ 12 HD., 26.05.2009, 3198/11215 (www.kazanci.com, erişim tarihi 03.08.2019).

³⁶⁹ Kutlu, 2013: 70. Y. 12. HD., 28.05.2018 T., 2018/8861 E., 2018/5336 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.09.2019).

³⁷⁰ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 9.

³⁷¹ Coşkun, 2018: 232; Hacıömeroğlu, 2010: 53.

³⁷² Karahan vd., 2013: 229.

³⁷³ Bilgili, 2008: 36.

³⁷⁴ Alışkan, 1998: 124. Y.11. HD., 11.05.2009 T., 2009/4424 E., 2009/5685 K. gereğince: “Bono, poliçe ve çek kanun gereği emre düzenlenen senetlerdir. Bu çekler üzerine ciranta tarafından konulan ciro edilemeyeceği kaydı çeki nama yazılı bir kambiyo senedi haline getirmes. Bunun aksine, keşideci tarafından konulan ciro edilemeyeceği kaydı, çeki nama yazılı hale getirir.” (Bilgen, 2010: 6-7).

³⁷⁵ Öztan, 2013: 125; Karahan vd., 2013: 229.

Cirantanın ciro yasağı kaydı koyarak yaptığı ciro, senetteki ciro zincirini bozmayacağından, bu durumda keşidecinin, lehtarın ve diğer cirantaların sorumlulukları devam eder³⁷⁶.

2.3.2. Cironun Kayıtsız ve Şartsız Olması

2.3.2.1. Genel Olarak

TTK'nın 682. maddesinin 1. fıkrasına göre, kural olarak, cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir³⁷⁷. Bu hüküm emredici olduğundan, aksi kararlaştırılmaz³⁷⁸. Ancak, kayıt ve şarta tabi tutulduğunda, ciro hükümsüz olmaz, sadece bu kayıt ve şart yazılmamış sayılır, ciro ise bu kayıt ve şartlardan ari olarak geçerliliğini korur (TTK m. 682/f.1, m. 778/f.1, m. 789/f.1)³⁷⁹.

Bu kuralın istisnasını TTK m. 682/f.2'de düzenlenen kısmi ciro oluşturur. Kısmi ciro, poliçede ifade edilen meblağın bir kısmının cirosudur³⁸⁰. Hükme göre, kısmi ciro batıldır³⁸¹. İleride de görüleceği üzere, ciranta, yaptığı ciro ile senet bedelinin kısmen ciro edildiğini düzenlemişse, bu ciro batıl sayılır³⁸².

Bazen kanun koyucu, cirantaya, ciro şerhine bazı kayıt ve şartları geçerli olarak koyabilme olanağı tanımıştır. Bu halde ciro geçerliliğini koruyacağı gibi, bahse konu kayıt ve şartlar da yazılmamış sayılmayıp, geçerli bir şekilde varlığını sürdürür³⁸³. Bunlar, yasa hükümleri gereğince istisna olarak kabul edilen kayıtlardır³⁸⁴. Dolayısıyla, cironun kayıtsız ve şartsız olması gerektiği kuralı aşağıda sayılacak hallerde uygulanmaz.

2.3.2.2. Kanun'un Ciroya Konulabilmesine Cevaz Verdiği Kayıt ve Şartlar

- TTK'nın 685. maddesinin 1. fıkrasına göre, "Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur". Madde hükmünde yer alan "aksi şart edilmedikçe" ibaresinden de anlaşılabileceği üzere, ciranta, cirosuna poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıt koyabilir³⁸⁵. Bu kayıt, "bila mesuliyet", "bila teminat", "ödenmemeden sorumlu değilim", "kabulden sorumlu

³⁷⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 53.

³⁷⁷ Coşkun, 2018: 236; Öztan, 2013: 126; Karahan vd., 2013: 228.

³⁷⁸ Tüzel, 2004: 37.

³⁷⁹ Alışkan, 1998: 91; Hacıömeroğlu, 2010: 56.

³⁸⁰ Bulut, 2010: 50.

³⁸¹ Karahan vd., 2013: 230.

³⁸² Tüzel, 2004: 37.

³⁸³ Alışkan, 1998: 91.

³⁸⁴ Bulut, 2010: 51.

³⁸⁵ Coşkun, 2018: 236; Alışkan, 1998: 92.

değilim” ve benzeri ibarelerle ifade edilebilir³⁸⁶. Ciranta, ciro şerhine koyduğu bu kayıtlarla cirosundan doğan sorumluluğunu ortadan kaldırarak, cironun teminat (garanti) fonksiyonunu bertaraf eder. Bu hüküm, TTK’nın 778. ve 818. maddelerinin 1. fıkraları gereğince, bono ve çek için de uygulanır³⁸⁷.

Ciranta, koyduğu sorumsuzluk kaydı ile hem poliçenin kabul edilmemesinden, hem de ödenmemesinden dolayı sorumluluğunu kaldırabilir. Keşideci ise sadece senedin kabul edilmemesinden dolayı sorumlu olmayacağını öngörebilir³⁸⁸.

- Keşideci veya ciranta, cirosuna “ciro edilemez”, “ciro yasaktır” gibi ibareler koyarak senedin tekrar ciro edilmesini yasaklayabilir (TTK m. 685/f.2)³⁸⁹. Bu kayıt ile ciranta, ciroyu yasaklamış olur (TTK m.685/f.2, m.778/f.1, m.818/f.1). Ancak cirantanın ciro şerhine senedin ciro edilmesini yasaklayan bir kayıt koyması, senedin tekrar ciro ile devri olanağını ortadan kaldırmaz³⁹⁰. Yani, cirantanın koyduğu ciro yasağına rağmen, kambiyo senedi tekrar ciro edildiğinde, bu ciro geçerli olup, normal bir cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur³⁹¹.

Cirosuna ciro yasağı kaydı koyan ciranta, kambiyo senedini devrettiği kişiden sonra gelen cirantalara karşı sorumlu olmaz (TTK m. 685/f. 2)³⁹². Ancak, senedi devrettiği kişiye, yani kendi cirantasına karşı cirosundan dolayı sorumlu kalmaya devam eder³⁹³.

- Düzenleyen kabule arzı yasaklamamışsa, her ciranta, senedi devrederken kabule arzı şart koşabilir³⁹⁴. TTK m. 692/f.4’e göre, “Düzenleyen, poliçenin kabule arzını menetmiş olmadıkça, bir süre koyarak veya koymayarak, her ciranta poliçenin kabule arzını şart koşabilir”. Madde hükmünden anlaşılacağı üzere, cirantanın bu şartı koyabilmesi için keşidecinin kabule arzı yasaklamamış olması gerekir³⁹⁵. Keşideci poliçenin kabule arzını yasakladığı takdirde, ciranta yaptığı ciroya artık böyle bir kayıt koyamaz. Ciranta buna rağmen cirosuna kabule arz şartı koyarsa, bu şart geçersiz sayılır³⁹⁶.

Kabule arz kaydına rağmen, poliçeyi muhataba ibraz etmeyen hamil, cirosuna kabule arz şartı koyan cirantaya karşı başvuru hakkını kaybeder (TTK m. 642/f.3, m. 614/f.1)³⁹⁷.

- Ciroya kabule arz sürelerini kısaltan kayıt konulabilir³⁹⁸. TTK m. 693/f.1’e göre, “Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan poliçelerin, düzenlenme gününden

³⁸⁶ Öztan, 2013: 119.

³⁸⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 56.

³⁸⁸ Çeker, 2010: 542.

³⁸⁹ Çeker, 2010: 542.

³⁹⁰ Alışkan, 1998: 92-93.

³⁹¹ Alışkan, 1998: 93.

³⁹² Alışkan, 1998: 93.

³⁹³ Öztan, 2013: 125; Karahan vd., 2013: 229.

³⁹⁴ Karahan vd., 2013: 230.

³⁹⁵ Çeker, 2010: 543.

³⁹⁶ Alışkan, 1998: 93.

³⁹⁷ Çeker, 2010: 543.

itibaren bir yıl içinde kabule arz edilmesi gerekir”. Bu hüküm emredici nitelikte değildir, zira aynı maddenin 2. fıkrasında, düzenleyen bu süreyi kısaltabileceği gibi, daha uzun bir süre de şart koşabileceği belirtilmiştir³⁹⁹.

Hükümün 3. fıkrasında cirantalar bu bir yıllık kabule arz sürelerini sadece kısaltma yetkisi tanınmıştır. Görüldüğü üzere, kanun koyucu cirantaya, görüldükten belirli bir süre sonra ödenmek üzere düzenlenmiş poliçeler için öngörülen bir yıllık kabule arz süresini kısaltan bir kaydı cirosuna koyabilme imkânı vermiştir⁴⁰⁰.

TTK m. 704/f. 1’e göre, “Görüldüğünde ödenmek üzere düzenlenen poliçe ibrazında ödenir. Böyle bir poliçenin düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde ödenmesi için ibraz gerekir”. Bu hüküm de emredici değildir, zira aynı fıkranın üçüncü cümlesinde, keşideci veya tanzim edenin, senetlerin ödenmek üzere ibrazı için bir yıldan daha uzun veya daha kısa süre belirleyebileceği düzenlenmiştir (TTK m. 704/f.1 c.3)⁴⁰¹. Burada da, cirantaya bir yıllık ödeme için ibraz süresini ancak kısaltma yetkisi tanınmıştır (TTK m. 704/f.1). Dolayısıyla, ciranta, keşidecinin veya tanzim edenin ibraz süresini uzatması veya kısaltması ile bağlı olmadan, görüldüğünde ödenecek olan poliçe ve bonoların bir yıldan daha kısa bir sürede ödenmesi için ibraz edilmesi koşulunu ciroya geçerli olarak yazabilir⁴⁰².

Görüldüğünde ödenecek senetlerde, cirantanın koyduğu bir yıldan az süreli ödeme için ibraz şartına uymayan hamil, sadece bu şartı koyan cirantaya karşı başvuru hakkını kaybeder⁴⁰³.

- Kanun’un ciroya konulmasına cevaz verdiği diğer şart, “protestosuz” şartıdır (TTK m. 722/f.1, m. 778/f.1, m. 818/f.1)⁴⁰⁴.

TTK m. 714/f.1’e göre, müracaat hakkının kullanılmasının şekil şartı, kabul etmeme veya ödememe durumunun protesto veya buna benzer bir kayıtlarla tespit edilmesidir. Kanun koyucu, protestosuz şartı konularak, hamilin protesto çekmeksizin müracaat hakkını kullanılabilmesine olanak tanımıştır⁴⁰⁵.

TTK m. 722/f.1 gereğince, düzenleyen, ciranta veya aval veren kişi, cirosuna “protestodan muaftır”, “protestosuz”, “masrafsız iade” veya buna benzer kayıtlar koyarak protestodan muafiyet şartını geçerli olarak öngörebilir⁴⁰⁶. Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre, bu şart ciranta tarafından konulmuşsa, sadece şartı koyan ciranta açısından hukuki sonuç

³⁹⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 57.

³⁹⁹ Alışkan, 1998: 94.

⁴⁰⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 57-58.

⁴⁰¹ Alışkan, 1998: 94.

⁴⁰² Hacıömeroğlu, 2010: 58.

⁴⁰³ Hacıömeroğlu, 2010: 58.

⁴⁰⁴ Alışkan, 1998: 96.

⁴⁰⁵ Alışkan, 1998: 96.

⁴⁰⁶ Öztan, 2013: 154-155.

doğurur⁴⁰⁷. Hükme göre, “Bu kayıt poliçeyi düzenleyen tarafından yazılmış ise, poliçeden dolayı borç altına girmiş olanların hepsi hakkında geçerli olur; bir ciranta veya aval veren kişi tarafından yazıldığı takdirde, hüküm yalnız ona uygulanır” (TTK m. 722/f.3).

- Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerektiği kuralının bir diğer istisnası, senedi kabul edecek veya ödeyecek bir veya daha fazla kimseyi göstermeye yönelik olarak yazılan kayıttır⁴⁰⁸. TTK m. 734’e göre, “Düzenleyen ve cirantalardan veya aval verenlerden her biri, poliçeyi gereğinde kabul edecek veya ödeyecek olan bir kişiyi gösterebilir”. Hüküm gereğince ciranta, “lüzum halinde” araya girerek senedi kabul edecek veya ödeyecek kişiyi gösterebilir. Ciranta, sadece ödeme veya sadece kabul için araya girecek bir kişi gösterebilir⁴⁰⁹. Ancak bu konuda herhangi bir sınırlama yok ise, araya girecek olan şahıs, hem kabul, hem de ödeme için gösterilmiş sayılır⁴¹⁰.

İhtiyati muhatabı gösteren kaydı bütün cirantalar koyamaz⁴¹¹. Zira ödememeden veya kabul edilmemeden sorumlu olmayacağına ilişkin kaydı koyan cirantanın, artık müracaat borçlusu olma sıfatı kalmayacağından, ihtiyati muhatabı belirlemek için bir kayıt yazması da mümkün olmayacaktır⁴¹².

2.3.3. Cironun Senet Bedelinin Tamamına Şamil Olması

Ciro, bedelin tamamına şamil olmalıdır⁴¹³. Bunun sonucu olarak, TTK m. 682/f.2’de, kısmi cironun batıl olduğu düzenlenmiştir⁴¹⁴.

Yukarıda açıklandığı üzere, ciroya kanunun cevaz verdiği kayıt ve şarttan başka kayıt ve şart konulduğu takdirde, ciro geçerliliğini korur, ancak bu kayıt ve şartlar yazılmamış sayılır. İşte kısmi ciro bu kuralın istisnasını oluşturur⁴¹⁵. Kısmi ciro kısaca, poliçede ifade edilen meblağın bir kısmının cirosu olarak tanımlanabilir⁴¹⁶.

Tanıma göre, kısmi ciro iki şekilde ortaya çıkar:

⁴⁰⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 59.

⁴⁰⁸ Alışkan, 1998: 97.

⁴⁰⁹ Alışkan, 1998: 97.

⁴¹⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 59.

⁴¹¹ Alışkan, 1998: 98.

⁴¹² Hacıömeroğlu, 2010: 59-60.

⁴¹³ Hacıömeroğlu, 2010: 60.

⁴¹⁴ 12. HD., T. 04.03.1992 E. 1843 K. 2450 (Kutlu, 2013: 69); Y. 12. HD., 08.07.2010 T., 2010/5114 E., 2010/18274 K. gereğince: “... kısmi ciro batıl olup, iki lehlerden sadece birinin cirosu ile de senet tedavüle çıkamaz.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.06.2019).

⁴¹⁵ Alışkan, 1998: 99.

⁴¹⁶ İmregün, 2007: 69. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’ne göre (İİD., 03.10.1963, E. 10211., K. 10336) kısmi cironun tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Kısmi ciro, tek şahıs adına veya emrine verilmiş senet bedelinin bir kısmının veya birden fazla şahıs adına veya emrine düzenlenmiş senedin bunlardan biri tarafından sadece kendi hakkının, üçüncü şahıslara cirosu suretiyle olur. Daha açık ifade ile kısmi ciro, tek hamili bulunan emre yazılı senedin, bedelinin bir kısmına ilişkin olarak bu hamil tarafından yapılan ciro ile emre yazılı senedin hamili olan birden fazla şahıstan birinin veya birkaçının, paylarına ilişkin olarak üçüncü kişilere yaptıkları cirodur.” (İmregün, 2007: 70).

1) Emre yazılı senedin hamili bir tek kişiden ibaretse, bu kişinin senet bedelinin bir kısmını kendisinde tutarak, diğer kısmını ciro etmesi halinde, kısmi ciro söz konusu olur⁴¹⁷. Aynı şekilde, hamil tarafından senet bedelinin tamamının kısım kısım farklı kişilere ciro edilmesi de, kısmi ciro sayılır⁴¹⁸.

2) Emre yazılı senede birden fazla kişi kümülatif olarak hamil olduğunda, kişilerden birinin veya birkaçının, üçüncü kişi lehine yaptığı ciro, kısmi ciro sayılır⁴¹⁹.

Emre yazılı senette birden fazla lehtar bulunması mümkündür⁴²⁰. Bu durumda lehtarlar müşterek alacaklı olup, kambiyo senedini hep birlikte imza atarak ciro edebilirler. Ayrıca, her ne kadar kambiyo senedi ayrı cirolarla birden fazla kişiye devredilemese de, tek bir ciroyla birden fazla kişiye devredilebilir. Uygulamada kısmi cironun ortaya çıkmasına sebebiyet veren başlıca hal bu iki olanağın varlığıdır⁴²¹.

Türk Ticaret Kanunu'nun 682. maddesinin ikinci fıkrasında kısmi ciro batıl sayılmıştır. Poliçe kısmen ciro edildiği takdirde, ciro edilen kısım geçersiz olup, hiçbir hukuki sonuç doğurmaz⁴²². Bunun sonucu olarak, senedi kısmi ciro ile iktisap eden kişi, senet üzerinde hak sahibi olamaz⁴²³. Başka bir ifade ile kısmi ciroya dayanarak senedi elinde bulunduran kişi, meşru hamil sayılmaz⁴²⁴. Kaldı ki, kambiyo senedini kısmi ciroyla elinde bulunduran kişi, bu kambiyo senedine dayanarak takip yapma yetkisini de haiz değildir⁴²⁵. Bu durumda, senedin tamamı üzerinde asıl hak sahibi kısmi ciroyu yapan kişidir. Bu kişi, yetkili hamil sıfatını koruyacağından, senedi kısmi ciroyla eline geçiren kişinin, bu senedi kısmi ciroyu yapan kişiye iade etmesi gerekir⁴²⁶.

Kıymetli evrakta hak ile senet arasında kuvvetli bir bağın olması, hakkın ileri sürülebilmesi ve devri için senedin varlığını şart kılar⁴²⁷. Emre yazılı senette mündemiç hakkın devri için ciro ve senet üzerindeki zilyetliğin karşı tarafa geçirilmesi gerekir⁴²⁸. Bu sebeple, poliçede ifade edilen bedelin kısmi ciro ile bölünmesi ve poliçenin bu şekilde devredilmesi mümkün olmadığı gibi, senedin birden fazla kişinin elinde bulunması veya

⁴¹⁷ Alışkan, 1998: 100.

⁴¹⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 60.

⁴¹⁹ Alışkan, 1998: 100.

⁴²⁰ Alışkan, 1998 s.101. Birçok Yargıtay kararında, birden fazla lehtarın varlığından söz edilir. Yargıtay 12. HD., T. 19.04.1979., E. 3473/K. 3664, "İki lehtarı olan senedin, lehtarlardan sadece biri tarafından ciro edilmesini kısmi ciro olarak nitelendirip, batıl saymıştır." (Poroy ve Tekinalp, 2018: 194); Y. 12. HD., 08.07.2010 T., 2010/5114 E., 2010/18274 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.04.2019).

⁴²¹ Alışkan, 1998: 101-102.

⁴²² Eriş, 2016: 324.

⁴²³ Eriş, 2016: 324.

⁴²⁴ Alışkan, 1998: 103. 12. HD., T. 16.10.1964., E. 9942., K. 10664 (Alışkan, 1998: 103).

⁴²⁵ Alışkan, 1998: 103. İİD., T. 26.09.1961., E.7216., K. 8440 (Alışkan, 1998: 103).

⁴²⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 62.

⁴²⁷ Kutlu, 2013: 69.

⁴²⁸ Bkz. s. 6 vd.

parçalara bölünmesi de olanaklı değildir. Kanun'un kısmi ciroyu batıl saymasının başlıca nedeni budur⁴²⁹. Hal böyle olmakla birlikte, aşağıda incelenen hallerde kısmi cironun varlığından bahsedilemez:

- Türk Ticaret Kanunu'nun 709. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kısmi ödeme mümkündür. Bu sebeple, hamil, kısmi ödemeyi reddedemez⁴³⁰. Kısmi ödeme halinde senedin geriye kalan kısmı belli olduğundan dolayı, bu kısmın devri amacıyla senedin ciro edilmesi mümkündür⁴³¹. Poliçenin bir kısmı ödendiği halde, geriye kalan, yani ödenmeyen kısmı ciro edilebilir. Bu işlem kısmi ciro sayılmaz⁴³². Zira Kanun'un kısmi ciroyu batıl sayma sebebi olan senedin parçalanarak tedavül etmesinin mümkün olmaması durumu burada söz konusu değildir⁴³³.

- Emre yazılı senedin kısım kısım birden fazla kişiye ciro edilmesi kısmi ciro sayılıp, hükümsüz olmasına karşın, senet bedelinin tamamının birden fazla kişiye aynı ciro ile ciro edilmesi mümkündür. Böyle bir ciro kısmi ciro değil, geçerli bir cirodur⁴³⁴. Bu şekilde yapılmış bir ciro ile kambiyo senedine hamil olan kişiler, senet bedelinin tamamını, müştereken, birlikte atacakları imza ile veya bunlardan birinin diğerlerini temsilen atacağı imza ile üçüncü kişiye ciro edebilir⁴³⁵.

- Emre yazılı senette birden fazla lehtarın gösterilmiş olması ya da senedin, birden fazla kişiye ciro edilmesi durumunda, bunlardan birinin poliçedeki hakkını diğerine ciro etmesi, TTK m. 682/f.2 anlamında kısmi ciro sayılmamaktadır⁴³⁶. Zira bu kişilerin senetteki haklarını birbirine ciro ettiği durumlarda, senedin içerdiği hakkın sahibi bir kişi olacağından, yapılan ciro işlemi geçerli olur⁴³⁷. Bu tür cirolar, kanunun kısmi ciroyu batıl saymasını gerektirecek sonucun ortaya çıkmasına sebebiyet vermez⁴³⁸. Yani, müşterek maliklerden birinin poliçedeki hakkını diğerine ciro etmesi, poliçedeki hakkın parçalanmasına neden olmaz⁴³⁹.

⁴²⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 62; İmregün, 2007: 69.

⁴³⁰ Öztan, 2013: 139.

⁴³¹ Hacıömeroğlu, 2010: 62.

⁴³² Eriş, 2016: 324. Y. 12. HD., T. 19.10.2001., E. 15756/K. 16758 (Eriş, 2016: 325).

⁴³³ Hacıömeroğlu, 2010: 62-63.

⁴³⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 63.

⁴³⁵ Alışkan, 1998: 107.

⁴³⁶ İmregün, 2007: 70.

⁴³⁷ Kutlu, 2013: 69. YHGK 16.09.1987 E. 1987/12-115-K. 625: "Emre yazılı senette iki veya daha fazla lehtar gösterilmişse, bunlar birbirine alacaklarını ciro edebilir. Bu şekilde yapılan ciro kısmi ciro sayılmaz". Buna karşılık, Y. 12. HD., kararlarında aksi görüşü benimsemektedir. (Alışkan, 1998: 108).

⁴³⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 63.

⁴³⁹ İmregün, 2007: 70. YHGK (YHGK 16.09.1987 E.1987/12-115 K. 625), bu konuyla ilgili verdiği bir kararında "iki veya daha fazla lehtar gösterildiği zaman, bunların birbirlerine yaptığı cironun kısmî ciro sayılmayacağını" belirtmiştir. (Hacıömeroğlu, 2010: 63).

Birden fazla kişinin emre yazılı senedin alternatif hamili olduğu durumlarda da bu hamillerden her biri, senet bedelinin tamamını ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredebilir⁴⁴⁰. Burada da, alternatif hamillerden birinin, senet bedelinin tamamına ilişkin yapacağı ciro, kısmi ciro sayılmaz⁴⁴¹.

2.3.4. Cironun Çizilmemiş Olması

TTK m. 686/1'e göre, çizilmiş cirolar yazılmamış sayılır⁴⁴². Bu sebeple, geçerli bir temlik cirosunun yapılabilmesi için, cironun çizilmemiş olması şarttır⁴⁴³. Cironun çizilmesi deyince, sadece cironun üstünün çizilmesi akla gelmemelidir, çizmek ibaresi geniş yorumlanarak kazımak, silgiyle silmek, cironun üzerine kâğıt, bant vs. yapıştırmak da çizmek sayılır⁴⁴⁴.

TTK m. 727/f.2'ye göre, "Poliçeyi ödemiş olan her ciranta, kendi cirosunu ve kendisinden sonra gelen borçluların cirosunu çizebilir". Bunun gibi, ciranta yaptığı ciroyu ancak senedi henüz teslim etmeden önce çizerek yazılmamış kılabilir⁴⁴⁵. Kural olarak, ciroyu ancak çizme hakkına sahip olanlar çizebilir. Çizme hakkını haiz olmayan cirantanın ciroyu çizmesi tahrifat sayılır⁴⁴⁶. Cironun çizilmesi deyince, imza dâhil olmak üzere, cironun tamamen çizilmesi anlaşılmalıdır. Ancak yalnızca imzanın çizilmiş olması da cironun geçersiz olması sonucunu doğurur. Buradan hareketle, hem ciro metni, hem imza çizildiğinde, sorun olmaz, ciro hiç yapılmamış sayılır (TTK m. 686/f.1)⁴⁴⁷.

Ancak, tam cironun metni çizilerek imzanın çizgi dışı bırakıldığı durumlarda, bu ciro çizilmiş sayılıp, yazılmamış mı kabul edilmeli; yoksa beyaz ciro olarak geçerliliğini sürdürmeye devam mı etmelidir⁴⁴⁸?

Doktrinde her iki görüşü savunan yazarlar mevcuttur. Poroy ve Tekinalp'in bu konuya ilişkin açıklamaları çelişkilidir. Şöyle ki, yazarlar önce, "Ciro eden ilk önce bir tam ciro yapmış, sonra bunu bir beyaz ciro haline getirmek için ciro yapılan kişinin adını ve ödeme emrini silmişse, beyaz cironun kabul edilmesi gerekir" deyip, cümlemin devamında ise,

⁴⁴⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 63.

⁴⁴¹ Alışkan, 1998: 109.

⁴⁴² Bozer ve Göle, 2015: 85. Y. 12. HD., 29.04.2013 T., 2013/12419 E., 2013/16336 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 01.12.2019); Y. 12. HD., 02.03.2015 T., 2014/29281 E., 2015/4231 K. gereğince: "Çekteki cirolardan biri çizilmiş ise, bu ciro yazılmamış sayılmalıdır." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 01.12.2019).

⁴⁴³ Hacıömeroğlu, 2010: 164.

⁴⁴⁴ Alışkan, 1998: 156; Coşkun, 2018: 237. Y. 19. HD., 07.06.2005 T., 2004/11528 E., 2005/6334 K. (<https://legalbank.net/>; erişim tarihi 07.11.2019).

⁴⁴⁵ Çeker, 2010: 543; Coşkun, 2018: 237.

⁴⁴⁶ Coşkun, 2018: 237.

⁴⁴⁷ Alışkan, 1998: 156.

⁴⁴⁸ Aşağıda inceleneceği üzere, temlik cirosu tam ciro veya beyaz ciro şeklinde yapılabilir. Beyaz ciro imzadan veya "ödeyiniz" ibaresi ve imzadan oluşur (Alışkan, 1998: 157).

“Tekrar edelim ki, ciroda “...”’ye ödeyiniz, İmza: Ahmet Soydaner” bir bütün olarak kabul edilmek gerekir. Cirolarda herhangi bir çizilmenin, cironun sahililiğine halel vermemesi şarttır, aksi takdirde sonradan belirli cirolar üzerinde çizme oyunları ile senedi devredenlerin iradeleri dışında sonuçlar elde etmek imkânı bazı kişilere verilmiş olur” ifadesine yer vermiştir⁴⁴⁹. Görüldüğü üzere, yazarların yukarıdaki ifadesi ile aşağıdaki ifadeleri birbiriyle çelişmektedir⁴⁵⁰.

İmregün’e göre ise,

“Kambiyo hukuku gibi sıkı şekil koşullarına bağlı bir hukuk sisteminde, TTK. m. 686/f.1 ikinci tümce hükmü tam uygulanmalıdır. Tam ciroda sadece ciro edilenin ismi çizilmiş olsa dahi, tüm ciro çizilmiş sayılmalıdır. Aksi halde, tam ciroda ciro edilenin isim veya unvanını silip, imzasını muhafaza ederek, ciro silsilesini düzene sokmak ve cironun tanıtım (teşhis) işlevini sakatlamak söz konusu olur”⁴⁵¹.

Nitekim Sami Karahan da aynı görüşü benimseyerek, çizilmiş bir tam cironun beyaz ciro olarak geçerli sayılmayacağını ifade etmiştir⁴⁵².

Kanaatimizce de, TTK m. 686/f.1-2.c hükmünü, cironun tamamını kapsayacak biçimde yorumlamak gerekir⁴⁵³. Bu nedenle, tam ciroda sadece ciro metni çizilip, imza çizgi dışı bırakıldığında, bu çizme işleminin tüm ciroyu kapsadığı kabul edilerek, ciro yazılmamış sayılmalıdır⁴⁵⁴.

Tam ciro metninin çizilerek imzanın çizgi dışı bırakıldığı durumda, bu cironun beyaz ciro olarak geçerliliğini koruduğu kabul edilecek olursa, kötü niyetli hamil, son cironun üst kısmını çizip, sadece imzasını bırakabilir ve böylece senet kendisine beyaz ciro ile devredilmiş gibi bir izlenim yaratabilir^{455 456}.

Bu durumda, gerek sadece imzanın çizilmesi, gerek üstteki ciro metninin çizilerek imzanın bırakılması halinde çizilme söz konusu olup, bu ciro yazılmamış sayılır (TTK m. 686/f.1)⁴⁵⁷. Nitekim Yargıtay da, isabetli olarak, tam ciro metninin çizilerek imzanın çizgi dışı bırakılması halinde, bunun beyaz ciro olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir⁴⁵⁸.

⁴⁴⁹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 194; Pulaşlı, 2017: 172.

⁴⁵⁰ Pulaşlı, 2017: 172-173.

⁴⁵¹ İmregün, 2007: 71; Bulut, 2010: 88.

⁴⁵² Karahan vd., 2013: 231.

⁴⁵³ Aynı görüş için bkz. Özel, 2012: 59.

⁴⁵⁴ Pulaşlı, 2017: 172.

⁴⁵⁵ Poroy ve Tekinalp, 2018: 194; Alışkan, 1998: 158.

⁴⁵⁶ Pulaşlı’ya göre: “Ciroda çizmeyi ciranta yapmış ve bunu da imzalamışsa, cironun beyaz ciro olarak kabul edilmesi gerekir. Çünkü burada kötü niyetli olarak çizme oyunları söz konusu olamaz.” (Pulaşlı, 2017: 172).

⁴⁵⁷ Alışkan, 1998: 158.

⁴⁵⁸ Yüksek mahkeme bu durumda cironun yapılmamış sayılması gerektiği görüşündedir (YHGK 16.09.1987 gün, 87/12-115 E. 625 K.); (İmregün, 2007: 71).

2.4. Ciroda Kişiler

2.4.1. Temlik Ciroğunu Yapabilecek Kişiler

2.4.1.1. Ciro Eden

Ciranta, ciro yaparak senetteki hak üzerinde tasarrufta bulunan kişidir⁴⁵⁹. Senet ilk olarak kendisine verildiğinden⁴⁶⁰, emre yazılı kambiyo senedinde ilk ciroyu lehtar veya onun yetkili temsilcisi yapabilir⁴⁶¹. Lehtarın ciroğu olmadan poliçe tedavüle çıkarılamaz⁴⁶². Sonraki ciroları, senedin yetkili hamilleri yapar⁴⁶³. Bu noktada, hamilin şekli ve maddi yönden hak sahibi olup olmaması önem taşır⁴⁶⁴.

Senedi hukuka uygun olarak iktisap eden kişi, yani senedin maliki, maddi hukuk bakımından hak sahibidir. Senetteki alacak hakkı ona aittir, poliçe alacaklısı da odur⁴⁶⁵. Buna karşın, senette lehtar olarak adı geçen veya düzgün bir ciro zincirine göre hak sahibi görünen kişi senedin şekli hamilidir⁴⁶⁶.

Hamil, hem maddi, hem şekli açıdan hak sahibi olduğu takdirde sorun ortaya çıkmaz, bu kişi senedi ciro ile devredebilir. Ancak şekli ve maddi hak sahipliği her zaman bir arada bulunmayabilir. Örneğin, bir kişi, senette şeklen hak sahibi olup, maddi hukuk açısından hak sahibi olmayabilir⁴⁶⁷. Bu kişinin senedi ciro ile devretmesi mümkündür. Zira şekli hak sahipliği, maddi hak sahipliğine dair hukuki bir görünüm yaratır⁴⁶⁸. Diğer anlatımla, üçüncü kişiler, şeklen hak sahibi görünen kişinin maddi hukuk bakımından da hak sahibi olduğuna

Y. 12. HD., 19.04.1979 T., 1979/3473 E., 1979/3664 K. sayılı kararı gereğince: “Ciro şerhi çizilip, imza çizgi dışı bırakılsa dahi, bu durum beyaz ciro olarak kabul edilemez, ciro yazılmamış sayılır.” (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 22.12.2019).

⁴⁵⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 17.

⁴⁶⁰ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 87.

⁴⁶¹ Öztan, 2013: 109; Bahtiyar, 2017: 75. Y. 12. HD., 27.09.2012 T., 2012/10571 E., 2012/28191 K. sayılı kararı gereğince: “Lehtarın cirosundan önce başka cirolar yapılmışsa, daha sonra lehtarın ciroğının bulunması durumunda, lehtarın cirosundan önceki cirolar yok sayılır. Lehtarın cirosundan sonra senedi devralan hamiller, yetkili hamil olurlar.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 15.05.2019); Y. 12. HD., 23.03.2015 T., 2014/32985 E., 2015/6695 K. gereğince: “Lehtardan önce yapılan cirolar geçersizdir. Ancak, lehtarın cirosundan sonraki cirolar geçerlidir.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 15.05.2019).

⁴⁶² Coşkun, 2018: 243. Y. 12. HD., T. 08.02.2002, E. 1458, K. 2691: “Lehtarın ciro zincirinde hiç yer almadığı ve ciroğının bulunmadığı durumlarda, ciro zinciri kopuk sayılmaktadır.” (www.kazancı.com, erişim tarihi 03.08.2019); Y. 12. Hukuk Dairesi 27.04.2007 T., 2007/5877 E., 2007/8331 K. sayılı kararı ile, ilk cironun lehtar tarafından yapılmaması halinde ciro zincirinin koptuğunu kabul etmektedir. (www.kazancı.com, erişim tarihi 03.08.2019); Y. 12. HD., 25.02.2005 T., 2005/256 E., 2005/3761 K. (www.kazancı.com, erişim tarihi 03.08.2019); Y. 12. HD., 17.06.2013 T., 2013/15318 E., 2013/22461 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 04.09.2019).

⁴⁶³ Bahtiyar, 2017: 75; Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 87.

⁴⁶⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 17.

⁴⁶⁵ Öztan, 2013: 109.

⁴⁶⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 17.

⁴⁶⁷ Öztan, 2013: 109; Kutlu, 2013: 63. Senet beyaz ciro ile devredilip, ardından kaybedilmişse, senedi bulan kişi, maddi anlamda yetkili hamil olmadığı halde, şekli anlamda yetkili hamil sayılır (Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 87).

⁴⁶⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 18.

güvenerek hareket edebilirler⁴⁶⁹. Nitekim TTK m. 686/f.2'ye göre, üçüncü kişiler, senedi şeklen hak sahibi görünen kişiden iyiniyetli olarak iktisap ettiği takdirde, bu iktisapları korunur⁴⁷⁰.

Kişi, maddi hukuk bakımından hak sahibi olup, şeklen hak sahibi olmayabilir. Buna örnek olarak, senedin miras yoluyla intikalinde, mirasçının senet üzerinde yetkili hamil olarak görünmemesi hali gösterilebilir⁴⁷¹. Maddi hukuk bakımından hak sahibi olup, şeklen hak sahibi olmayan kişi senedi ciro edemez. Bu kişinin hak sahipliği senet üzerinden anlaşılmayacağından, yapacağı ciro, temlik işlemi olarak değerlendirilebilir⁴⁷². Hal böyle olunca, her seferinde senedi ciro ile devreden kişinin gerçekten hak sahibi olup olmadığının araştırılması gerekir. Bu durum ise kıymetli evrakın mahiyeti ile bağdaşmaz⁴⁷³. Ayrıca bu kişiden senedin iyi niyetle iktisabı söz konusu olmayacağı için, üçüncü kişiler risk altına girerek senedi iktisap etmek istemeyecektir⁴⁷⁴.

Anlaşılabacağı üzere, senedi ciro ile devreden kişinin şeklen hak sahibi olması şarttır⁴⁷⁵. Bu kuralın istisnasını halefiyet oluşturur. Zira cüzi veya külli halefiyet halinde, şeklen hak sahibi görünmeyen kişiler, senedi ciro yoluyla devredebilir⁴⁷⁶. Ancak bu durumda hak sahipliği senetten anlaşılmadığı için ciro zinciri kopuk görünür. Senedi ciro eden, halefiyetin varlığını ispat ederse, ciro zincirindeki kopukluk giderilmiş olur⁴⁷⁷. Böylece bu noktadan sonraki cirolar normal bir cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur⁴⁷⁸.

Ciranta tüzel kişi ise, onun adına ciroyu yetkili organı veya temsilcisi yapar⁴⁷⁹. Ciro, tüzel kişinin yetkili organı veya temsilcisi tarafından yapılmadığı müddetçe, ciro işlemi tüzel kişiyi bağlamaz⁴⁸⁰.

Ciro edecek kişiler, yani lehtar veya yetkili hamil birden fazla kişi olabilir⁴⁸¹. Bu kişiler senede alternatif (seçimlik) olarak hamil ise, her biri tek başına poliçeyi ciro ile devredebilir⁴⁸². Birden fazla kişi kümülatif (müşterek) olarak senedin hamili ise, bu kişiler poliçeyi ancak müşterek imzaları ile hep birlikte ciro edebilir⁴⁸³. Aksi takdirde ciro, kısmi ciro

⁴⁶⁹ Alışkan, 1998: 126.

⁴⁷⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 18.

⁴⁷¹ Öztan, 2013: 109.

⁴⁷² Coşkun, 2018: 241; Öztan, 2013: 109.

⁴⁷³ Hacıömeroğlu, 2010: 18.

⁴⁷⁴ Alışkan, 1998: 126.

⁴⁷⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 18.

⁴⁷⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 18-19. Y. TD., T. 29.01.1968., E. 1966/1740., K. 1968/542 (Hacıömeroğlu, 2010: 18).

⁴⁷⁷ Kutlu, 2013: 63.

⁴⁷⁸ Alışkan, 1998: 127.

⁴⁷⁹ Bahtiyar, 2017: 75; Karahan vd., 2013: 232.

⁴⁸⁰ Kutlu, 2013: 64.

⁴⁸¹ Kutlu, 2013: 64.

⁴⁸² Coşkun, 2018: 241; Pulaşlı, 2017: 175.

⁴⁸³ Öztan, 2013: 110.

sayılarak batıl olur (TTK m. 682/f.2)⁴⁸⁴. Örneğin, senet, miras yoluyla birden fazla mirasçıya intikal ederse, ciro, ancak mirasçıların tamamı tarafından birlikte yapıldığı takdirde geçerli sayılır⁴⁸⁵. Ayrıca miras şirketine temsilci atanarak onun imzası ile de senet devredilebilir⁴⁸⁶.

Bu durumun tek istisnası, birden fazla lehtarın lehtarlardan birine yaptığı cirodur. Bu halde kendisine ciro yapılan lehtar, diğer tüm lehtarların cirosu tam ise senedin tek başına sahibi olur ve tek başına ciro edebilir⁴⁸⁷.

Hamil, senedi ciro ederek kambiyo taahhüdü altına girer. Bu nedenle, kambiyo senedini ciro ile devredecek yetkili hamil, kambiyo senediyle borçlanma ehliyetini haiz olmalıdır⁴⁸⁸. TTK m. 670 gereğince, sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi, kambiyo senetleri ile borçlanmaya da ehildir. Buna göre, temlik cirosunu yapan yetkili hamil medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmalıdır. Kambiyo senediyle borçlanma ehliyetini haiz olmayan kişinin yaptığı ciro kendisini borç altına sokmaz⁴⁸⁹. Ehliyet, senedin ciro edildiği anda değil, zilyetliğinin devredildiği anda aranır⁴⁹⁰.

Poliçeyi temlik cirosu ile devralan kişi, istediği tür ciro ile senedi devredebilir. Ancak poliçeyi tahsil veya rehin cirosu ile devralan kişi, senedi ancak tahsil cirosu ile devredebilir (TTK m. 689/f.1)⁴⁹¹.

2.4.1.2. Muhatabın Cirosu

Poliçe, kabul etmiş olsun veya olmasın, muhataba ciro edilebilir, muhatap da bu poliçeyi ciroyla başka kişilere devredebilir⁴⁹².

Poliçede muhatabın cirosu mümkün olduğu halde, çekte bu prensipten sapılmış ve TTK'nın 789. maddesinin 2. fıkrasına göre, muhatabın cirosu batıl sayılmıştır (TTK m. 789/f.2)⁴⁹³. Çek, kredi aracı değil, ödeme aracı olduğundan, kanun koyucu, ödeme aracı olan çeki kredi aracına dönüştüren işlemleri geçersiz saymıştır⁴⁹⁴. Bu nedenle de, TTK m. 784 ile çekte kabul yasağı getirilmiştir. Bu yasak, muhatabın kabul gibi sorumluluğunu doğuracak herhangi bir kambiyo taahhüdü altına girmesini engeller. Böylece, çekin muhatabı çekten

⁴⁸⁴ Kutlu, 2013: 64.

⁴⁸⁵ Pulaşlı, 2017: 175; Poroy ve Tekinalp, 2018: 196.

⁴⁸⁶ Karahan vd., 2013: 232.

⁴⁸⁷ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 87.

⁴⁸⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 21.

⁴⁸⁹ Alışkan, 1998: 136. Y. 12. HD., 03.05.2012 T., 2011/31309 E., 2012/14972 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 09.10.2019).

⁴⁹⁰ Gencer, 2019: 68.

⁴⁹¹ Pulaşlı, 2017: 175; Tekil, 1994:134.

⁴⁹² Alışkan, 1998: 131.

⁴⁹³ Hacıömeroğlu, 2010: 163. Y. 12. HD., T. 03.12.1984, E. 9138, K.12511 (<https://legalbank.net/>; erişim tarihi 07.11.2019).

⁴⁹⁴ Hacıömeroğlu, 2010: 33.

dolayı hamile karşı asıl borçlu veya müracaat borçlusu olarak sorumlu olmaz. Oysaki muhatabın çeki ciro etmesi olanaklı olsaydı, muhatap yaptığı ciro ile ciranta sıfatını kazanıp, müracaat borçlusu haline gelirdi. Bu ise çekte öngörülen kabul yasağı ile bağdaşmaz⁴⁹⁵.

2.4.2. Lehine Ciro Yapılabilecek Kişiler

2.4.2.1. Ciro Edilen

Ciro edilen, senetteki hakları ciro ile devralan kişidir. Senet, herhangi bir üçüncü kişiye ciro edilebilir⁴⁹⁶. Dolayısıyla hamil, temlik cirosunu o ana kadar kambyo ilişkisinde yer almamış herhangi bir üçüncü kişi lehine yapabileceği gibi, ciranta, avalist gibi, daha önceden borç altına girmiş olan kişilere de yapabilir (TTK m. 681/f.3)⁴⁹⁷. Nitekim TTK m. 681/f.3'e göre, "Ciro, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, düzenleyene veya poliçe ile borç altına girmiş olanlardan herhangi birine yapılabilir. Bu kimseler poliçeyi yeniden ciro edebilirler"⁴⁹⁸.

Senette adı bulunan kişiye, yani senet ilgililerinden birine yapılan ciroya geriye ciro denir⁴⁹⁹. Her ne kadar bu durumda alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleşse de, senetteki borç sona ermemektedir (TBK m. 135/f.3)⁵⁰⁰.

2.4.2.2. Düzenleyene Ciro

Düzenleyene yapılan ciro geçerlidir⁵⁰¹. Düzenleyenin diğer senet borçlularına karşı başvuru hakkını kullanması mümkün olmadığı için, bu durumda senet üzerindeki haklar donar⁵⁰².

Düzenleyene yapılan ciro da, muhataba yapılan ciro gibi senedin tedavülden kaldırılmasına sebep olur⁵⁰³. Çünkü düzenleyen poliçenin son borçlusudur ve kendisine yapılan ciro ile alacaklı ve borçlu sıfatı birleşir⁵⁰⁴. Ancak bu durumda alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi borcu sona erdirmeyeceğinden⁵⁰⁵, düzenleyen isterse, senedi tekrar ciro ederek tedavüle sokabilir (TTK m. 681/f.3)⁵⁰⁶. Düzenleyen, senedi tekrar tedavüle

⁴⁹⁵ Alışkan, 1998: 131.

⁴⁹⁶ Bahtiyar, 2017: 75.

⁴⁹⁷ Alışkan, 1998: 137; Öztan, 2013: 110; Çetiner vd., 2014: 408.

⁴⁹⁸ Y. 12. HD., 28.11.2006 T., 2006/19126 E., 2006/22460 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.10.2019).

⁴⁹⁹ Bahtiyar, 2017: 75; Bozkurt, 2013: 111.

⁵⁰⁰ Bozkurt, 2013: 111.

⁵⁰¹ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 88.

⁵⁰² Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 88-89.

⁵⁰³ Bozer ve Göle, 2015: 84.

⁵⁰⁴ Bozer ve Göle, 2015: 84.

⁵⁰⁵ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 89.

⁵⁰⁶ Kutlu, 2013: 65.

çıkardığında, kendisi de ciro silsilesi içinde yer alır⁵⁰⁷. Bu halde düzenleyen, poliçenin ödenmemesinden dolayı hem düzenleyen, hem de ciranta sıfatıyla sorumlu olur⁵⁰⁸.

Ancak, başvuru mekanizması işleyip, kendisine başvurulduğu takdirde, düzenleyen ödemede bulunursa, kendinden önce gelen cirantalara rücu edemez⁵⁰⁹. Zira düzenleyen cirantalara karşı en son aşamada nihai müracaat borçlusu olarak yine sorumlu olur, yani bu cirantalar, sonradan kendisine tekrar düzenleyen sıfatıyla başvurabilir⁵¹⁰. Bu durumda, düzenleyenin sonradan geri ödemek zorunda kalacağı bedeli talep etmesi söz konusu olur. Bu da hukuk düzeni tarafından korunmaz⁵¹¹.

2.4.2.3. Muhataba Ciro

Poliçe, herhangi bir cirantaya olduğu gibi, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın, muhataba da ciro ile devredilebilir (TTK m. 681/f.3)⁵¹².

Poliçe kabul eden muhataba ciro edilmiş veya muhatap poliçeyi ciro ile devraldıktan sonra kabul etmiş ise, alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide, yani muhatapta birleşir⁵¹³. TBK m. 135/f.1'e göre, alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi borcu sona erdiren sebep olduğundan, bu durumda kural olarak, borç sona erer⁵¹⁴. Ancak aynı maddenin üçüncü fıkrasında, bu konuda kıymetli evraka ilişkin özel hükümlerin saklı tutulduğu düzenlenmiştir⁵¹⁵.

Bu hüküm sayesinde, poliçenin kabul eden muhataba ciro edilmesi halinde, geriye ciro söz konusu olup, alacaklı ve borçlu sıfatının bu kişide birleşmesine rağmen, poliçedeki borç sona ermez⁵¹⁶. Muhatap, poliçeyi sonuçta ödeyecek kişi olduğundan dolayı, muhataba ciro

⁵⁰⁷ Poroy ve Tekinalp, 2018: 197.

⁵⁰⁸ Bozer ve Göle, 2015: 84-85.

⁵⁰⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 23; Poroy ve Tekinalp, 2018: 197.

⁵¹⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 23.

⁵¹¹ Pulaşlı, 2017: 176; Coşkun, 2018: 241. Y. 11. HD., 28.09.1984 T., 1984/4029 E., 1984/4214 K. gereğince: "Geriye ciro ile bir senedi iktisap eden kimse, kendisinden önce gelen müteselsil borçlulara kural olarak müracaat edebilse de, bunlardan birisinin sonradan kendisine müracaat hakkının mevcut olması halinde, bu kişiden senet bedelini istemesi (dolo facit qui petit quod redditurus est-geri verilmesi gereken bir şeyi talep eden kimse kötü niyetle hareket eder) kuralı gereğince TMK m. 2'ye aykırı olmakla kanun tarafından korunmaz." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.10.2019); Y. 19. HD., 18.01.2012 T., 2011/2718 E., 2012/339 K. gereğince: "Kural olarak, senedi ciro yoluyla devralan kişi kendisinden önce gelen keşideci ve cirantalara karşı rücu hakkını haizdir. Ancak, geriye ciro durumunda, kendisine geriye ciro yapılan cirantanın, çeki devraldığı cirantaya karşı müracaat hakkına sahip olmadığı öğretide ve yargı kararlarında kabul görmektedir. Zira geriye ciro eden cirantanın da geriye ciro yoluyla devralana karşı müracaat hakkı bulunduğundan, geriye ödemek zorunda kalacağı bir senet bedelini talep etmesi anlamsızdır." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.10.2019).

⁵¹² Pulaşlı, 2017: 176.

⁵¹³ Hacıömeroğlu, 2010: 38.

⁵¹⁴ Kutlu, 2013: 65.

⁵¹⁵ İmregün, 2007: 73.

⁵¹⁶ Kutlu, 2013: 65.

halinde hak donar⁵¹⁷. Ancak, poliçeyi ciro ile devralan kabul eden muhatap, vadeye kadar elindeki senedi tekrar ciro ederek tedavüle çıkarabilir (TTK m. 681/f.3)⁵¹⁸. O halde muhatap, poliçenin tamamen veya kısmen ödenmemesinden dolayı hem muhatap, hem ciranta olarak sorumlu olur⁵¹⁹. Buradan hareketle, TTK m. 681/f.3, TBK m. 135/f.1'in istisnasını oluşturur⁵²⁰.

Poliçeyi kabul etmemiş muhataba da ciro yapılabilir⁵²¹. Poliçeyi kabul etmemiş muhatap, ciro ile devraldığı senedi tekrar ciro ile devrederse, kendisi de diğer cirantalar arasına girer ve alacaklıya karşı sadece ciranta sıfatıyla sorumlu olur⁵²². Bu sebeple, kabul etmemiş muhataba yapılan ciro özellik arz etmez⁵²³. Kabul etmemiş olan muhatap, kendisine ciro edilen senedi tekrar ciro ile devredip, kabul etmeme veya ödememe halinde kendisine başvurulduğunda senet bedelini ödemişse, kendisinden önceki cirantalarla başvurabilir⁵²⁴.

Böylece, muhataba ciro yapılarak poliçenin dolaşımı sona ermez⁵²⁵. Ancak çeklerde durum farklıdır. Çeklerde muhatap lehine yapılan ciro makbuz hükmündedir (TTK m. 789/f.4)⁵²⁶. Buradan hareketle, muhataba yapılan ciro teknik olarak ciro değil, muhatapın çek bedelini ödediğini gösteren makbuz hükmündedir. Makbuz hükmünde olan bu belge, kambiyo senedi niteliğini taşımadığı için muhatap tarafından ciro edilerek tekrar tedavüle konulamaz⁵²⁷.

Bunun sonucu olarak, muhataba yapılan makbuz hükmündeki cironun garanti fonksiyonu yoktur (TTK m. 684). Yani çeki muhatap bankaya ciro eden hamil, sorumluluk altına girmez. Dolayısıyla, muhataba yapılan ciro ile çekten doğan haklar muhataba devredilmeyeceği gibi, muhatap senedin hamili durumuna da gelmeyecektir⁵²⁸.

TTK m. 789/f. 4'te muhataba yapılan cironun makbuz hükmünde olduğu prensibine istisna getirilmiştir. Şöyle ki; hükme göre, muhatapın birden fazla şubesi var ise, çekin üzerine çekildiği şubeden başka bir şube üzerine yapılan ciro geçerli olup, makbuz hükmünde sayılmayacaktır⁵²⁹. Görüldüğü üzere, çek açısından şubeler arasında ayrıma gidilmiştir.

⁵¹⁷ Poroy ve Tekinalp, 2018: 197; Pulaşlı, 2017: 176.

⁵¹⁸ İmregün, 2007: 73.

⁵¹⁹ Bozer ve Göle, 2015: 84.

⁵²⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 39.

⁵²¹ Hacıömeroğlu, 2010: 39.

⁵²² Alışkan, 1998: 138.

⁵²³ Kutlu, 2013: 65.

⁵²⁴ Karahan vd., 2013: 233.

⁵²⁵ Alışkan, 1998: 139.

⁵²⁶ Bozer ve Göle, 2015: 84. Y. 12. HD., 16.06.2008 T., 2008/10203 E., 2008/12647 K. (<https://legalbank.net/>; erişim tarihi 07.11.2019).

⁵²⁷ Kutlu, 2013: 65-66.

⁵²⁸ Alışkan, 1998: 139-140.

⁵²⁹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 333.

Bankanın çekle işleyen hesabının bulunduğu şubesi lehine yapılan ciro makbuz hükmünde sayılıp, aynı bankanın başka şubesi lehine yapılan ciro geçerli kabul edilmiştir⁵³⁰.

Çek kendisine geçerli olarak ciro edilmiş olan bu şubenin, çeki tekrar ciro edip edemeyeceği öğretide tartışmalıdır. Birinci görüşe göre, “Bu şube çeki normal ciroyla devraldığı için, çekin üzerine çekildiği şubeden başka bir gerçek veya tüzel kişiye ciro edebilir”⁵³¹. İkinci görüşe göre, “Şubelerin birbirinden bağımsız kişiliği yoktur. Bu nedenle, çekle işleyen hesabın bulunduğu şube dışındaki şubelere ciro imkânı tanımak kabul yasağını hükümsüz kılacağından, bu şube de ciro edemez”⁵³².

Gerçekten de, kanun koyucu muhatabın çeki kabul etmesini açıkça yasaklamış olup, muhatabın cirosunu da batıl saymıştır. Hal böyle iken, çekle işleyen şube dışındaki bir şubeye ciro yetkisi tanımak muhatabın bahse konu hükümleri fiilen uygulanamaz kılması sonucunu doğurur. Bu nedenle, kanımızca ikinci görüş daha isabetlidir. Sonuç olarak, çek kendisine ciro edilmiş olan başka şube, çeki temlik cirosuyla tekrar tedavüle koyamaz. Ancak hesabın bulunduğu bankaya ödenmesi amacıyla ibraz edebilir⁵³³.

2.4.2.4. Ciranta veya Avalistlere Ciro

Police, poliçede borç altına girmiş cirantalardan veya avalistlerden herhangi birine tekrar ciro edilebilir⁵³⁴. Police bu kişilere ciro edildiğinde, mükerrer ciro veya geriye ciro söz konusu olur. Mükerrer ciro geçerlidir⁵³⁵.

Mükerrer ciro yapıldığında, ciranta ciro zincirinin iki ayrı yerinde yer alır. Bu halde cirantanın başvuru hakkı, yaptığı ilk ciroya göre belirlenir⁵³⁶. Yani, ciro, senette daha önce imzası bulunan cirantaya yapılmışsa, bu ciranta, ancak yaptığı ilk cirodan önce gelen kişilere başvurabilecektir⁵³⁷. İlk cirodan sonra gelenlere karşı zaten başvuru borçlusu sıfatıyla sorumlu olduğundan, adına yapılan ikinci ciro bu kişilere başvurma hakkı vermez⁵³⁸. Yargıtay, poliçeyle ilgili olan kişilere poliçenin tekrar devri için geriye cironun zorunlu olduğu

⁵³⁰ Alışkan, 1998: 133. Y. 12. HD., 29.03.2007 T., 2007/3361 E., 2007/6068 K. gereğince: “Muhatabın birden fazla şubesi olup da ciro çekin üzerine çekildiği şubeden başka bir şube üzerine yazılmış bulunursa bu ciro makbuz hükmünde değildir.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.10.2019).

⁵³¹ Alışkan, 1998: 135.

⁵³² Kutlu, 2013: 66.

⁵³³ Kutlu, 2013: 66.

⁵³⁴ Pulaşlı, 2017: 176.

⁵³⁵ Coşkun, 2018: 242; Çetiner vd., 2014: 408.

⁵³⁶ Kutlu, 2013: 67. Y. 12. HD., 11.07.2006, E. 2006/12663, K. 2006/15260: “Geriye ciro yoluyla çeki devralan ciranta, çeki devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa ancak onlara karşı takip yapma imkanına kavuşur.” (www.kazanci.com, erişim tarihi 03.08.2019).

⁵³⁷ Pulaşlı, 2017: 176.

⁵³⁸ Kutlu, 2013: 67. Y. 12. HD., 04.07.2011 T., 2010/33077 E., 2011/14134 K. (www.kazanci.com, erişim tarihi 03.08.2019).

görüşünde iken, bu görüşünü değiştirerek senet zilyetliğinin geçirilmesini yeterli bulmuştur⁵³⁹.

2.5. Süre

Poliçe lehtarın cirosu ile tedavüle çıkar⁵⁴⁰. Lehtar, temlik cirosunu yapabilecek ilk kişi olduğundan, ciro edilebilme süresi senedin lehtara teslimi ile başlar⁵⁴¹.

Poliçenin tedavülü vadeye kadardır, bu nedenle lehtar, poliçeyi kural olarak vadeye kadar ciro edebilir⁵⁴². Kural bu olmakla birlikte, TTK m. 690/f.1 hükmü istisnai olarak, vadenin geçmesinden sonra belli süre içinde yapılan cironun da vadeden önce yapılan ciro hükmünde sayılacağını kabul etmiştir⁵⁴³. Bu itibarla, vadeden sonra yapılan ciro da geçerli olup, vadeden önce yapılmış cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur (TTK m. 690/f.1)⁵⁴⁴.

Ancak poliçenin sonsuza kadar tedavül etmesi düşünülemez. Zira ödememe protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, alacağın temlik hükmündedir⁵⁴⁵. Buradan hareketle, vadeden sonraki cironun normal bir ciro sayılabilmesi için, ödememe protestosunun çekilmemiş olması veya ödememe protestosunun çekilmesi için öngörülen sürenin geçmemiş olması gerekir. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmesi şart değil⁵⁴⁶. Bu süreler geçtikten sonra yapılan ciro, gecikmiş ciro sayılıp, alacağın temlik hükümlerine tabi olur⁵⁴⁷.

Poliçede ödememe protestosunun çekilebileceği süreler senetlerin vadelerine göre belirlenmiştir. Buna göre, belirli bir günde, düzenlenme gününden ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçelerde ödememe protestosu, ödeme gününü takip eden iki iş gününde düzenlenmelidir (TTK m. 714/f.3)⁵⁴⁸.

Sonuç olarak, bu tip vadeleri taşıyan poliçelerde ödememe protestosunun düzenlenmesinden veya bu protestonun düzenlenmesi için belirlenen iki iş günlük sürenin

⁵³⁹ Y. 12. HD., 06.02.1997, 728/1240: “Somut olayda, lehtar tarafından keşideciye yapılmış bir ciro olmadığından, keşidecinin bu senedi başkasına ciro etmeye yetkisi yoktur. Dolayısıyla takip yapan üçüncü kişi geçerli bir ciro ile senedi iktisap etmediğinden, yetkili hamil değildir”. Aynı mahiyette Y. 12 HD., 29.09.2000, 12821/13991; Y. 12 HD., 18.04.2002, 6968/8143; Y. 12 HD., 18.11.2008, 23408/20271. (Kutlu, 2013: 67).

⁵⁴⁰ Karahan vd., 2013: 234.

⁵⁴¹ Alışkan, 1998: 146.

⁵⁴² Eriş, 2016: 401. Y. 19. HD., 03.04.2013 T., 2193/5727: “Vadeden sonra yapılan ciro ile kambiyo senedinin devri mümkün değildir, alacağın temlik hükümlerine göre devredilebilir.” (Coşkun, 2018: 240).

⁵⁴³ Bozer ve Göle, 2015: 86; Coşkun, 2018: 238.

⁵⁴⁴ Poroy ve Tekinalp, 2018: 195; Kayar, 2018: 631.

⁵⁴⁵ Pulaşlı, 2017: 173; Kayar, 2018: 631. Y. 12. HD., 19.01.2010 T., 2009/19566 E., 2010/934 K. gereğince: “Ödememe protestosundan ya da bu protestonun tanzimi için muayyen olan müddetin geçmesinden sonra yapılan ciro, ancak alacağın temlik hükümlerini doğurur.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi 01.09.2019); Y. 12. HD., 19.09.2013 T., 2013/19493 E., 2013/29154 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi 01.09.2019).

⁵⁴⁶ Alışkan, 1998: 147.

⁵⁴⁷ Çelik, 2018: 393; Tüzel, 2004: 38.

⁵⁴⁸ Bozer ve Göle, 2015: 87.

geçmesinden önce yapılan ciro, vadeden önce yapılan cironun hükümlerini doğurur⁵⁴⁹. Ödememe protestosu çekildikten veya bu protesto için gerekli olan iki iş günlük süre geçtikten sonra yapılan ciro ise, gecikmiş ciro sayılıp, alacağın temlik hükümlerine tabi olur (TTK m. 690)⁵⁵⁰.

Gecikmiş ciro alacağın temlik sonuçlarını doğurduğuna göre, senedi gecikmiş ciro ile devralan kişi, alacağı temlik alan kişinin hukuki durumuna girer⁵⁵¹. Bu halde, devredene karşı ileri sürülebilecek kişisel def'iler, senedi gecikmiş ciro ile devralana karşı da ileri sürülebilir (TTK m. 687/f.2)⁵⁵².

Görüldüğünde ödenecek vadeli senetler ile çeklerde ciro zamanı farklı esaslara göre belirlenir. Görüldüğünde ödenecek senetler, düzenlendikleri tarihten itibaren bir yıl (çeklerde on gün, bir ay ve üç ay) içinde ödeme için ibraz edilir (TTK m. 704/f.1)⁵⁵³. Buna göre, hamil, ibraz süresi içinde olduğu sürece, istediği zaman senedi ibraz ederek ödeme talep edebilir. Ödeme yapılmadığı takdirde ise, protesto düzenleterek başvuru hakkını kullanabilir⁵⁵⁴. Hal böyle olunca, vadeden sonra ek süre tanınmasına gerek duyulmaz. Bu itibarla, ödememe protestosu çekilmesi için diğer vadelerde öngörülen iki iş günlük süre, görüldüğünde ödenecek senetler ile çekler için geçerli değildir⁵⁵⁵. Dolayısıyla, görüldüğünde ödenecek senetler ve çekler, ibraz süresi doluncaya kadar ciro edilebilir. İbraz süresi dolduktan sonra yapılan ciro ise alacağın temlik hükümlerine tabi olur (TTK m. 714/f.2, f.3)⁵⁵⁶. Bunun sonucu olarak, çek ibraz edilip, muhatap banka tarafından ödememe durumu tespit edildikten sonra ciro edilmişse, çeki ciro edene karşı ileri sürülebilecek def'iler, çeki alacağın temlik ile iktisap edene karşı da ileri sürülebilir⁵⁵⁷.

Vadeden sonra yapılan ciro söz konusu olduğunda, cironun tarihi de önem taşır⁵⁵⁸. Fakat yasaya göre, ciro şerhine cironun yapıldığı tarihin yazılması şart değildir⁵⁵⁹. Tarih belirtildiği takdirde, bu tarihe itibar olunur. Belirtilmediğinde ise, cironun yasal süresi içinde yapıldığı varsayılır⁵⁶⁰.

⁵⁴⁹ Eriş, 2016: 401.

⁵⁵⁰ Öztan, 2013: 112; Çeker, 2010: 545.

⁵⁵¹ Coşkun, 2018: 238; Öztan, 2013: 112.

⁵⁵² Coşkun, 2018: 238; Çeker, 2010: 546.

⁵⁵³ Bozer ve Göle, 2015: 87.

⁵⁵⁴ Çeker, 2010: 546.

⁵⁵⁵ Karahan vd., 2013: 234.

⁵⁵⁶ Çeker, 2010: 546.

⁵⁵⁷ Pulaşlı, 2017: 174.

⁵⁵⁸ Pulaşlı, 2017: 175.

⁵⁵⁹ Battal, 2005: 91.

⁵⁶⁰ İmregün, 2007: 72. Y. 12. HD., 27.01.1987 gün, 5155 E. 784 K. (İmregün, 2007: 72).

Bu duruma ilişkin olarak, TTK m. 690/f.2’de aksi ispat edilebilen bir adi karine öngörülmüştür⁵⁶¹. Hükme göre, “Aksi sabit oluncaya kadar, tarihsiz bir ciro protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden önce yapılmış sayılır”⁵⁶². Muhatap veya keşideci, aksini, yani cironun süresinden sonra yapılp, alacağın temliki hükmünde olduğunu ispat ederek karineyi çürütebilir⁵⁶³.

2.6. Temlik Cirosunun Gerçekleşme Biçimleri

2.6.1. Şekil Açısından

Şekil açısından ciro, tam ciro ve beyaz ciro olmak üzere ikiye ayrılır. Bu tasnif, ciro edilenin adının ciro şerhinde yazılmış olup olmamasına göre yapılır⁵⁶⁴.

2.6.1.1. Tam Ciro

Tam ciro, lehine ciro yapılan kişinin isminin ciro şerhinde belirtildiği cirodur⁵⁶⁵. Tam ciro, cironun normal şeklidir⁵⁶⁶.

TTK m. 683/f.1’e göre, “isme ciro” olarak da adlandırılan tam ciro, emre yazılı senedin ön yüzüne veya arkasına, arkasında yer kalmamış ise senede eklenen alonj üzerine yapılır. Tam ciro, lehine ciro yapılan kişinin adı-soyadı ile devri gösteren bir ibarenin senede yazılması ve cirantanın imzasının atılması ile oluşur⁵⁶⁷. Ciro şerhi için belli bir şekil öngörülmemiştir. Bu sebeple, “emrine” kaydının yazılmasına veya ciro mahallinin belirtilmesine gerek olmadığı gibi, ciro şerhinin isim, tarih veya bedel ihtiva etmesine de gerek yoktur⁵⁶⁸. Hâlbuki ciro şerhinde tarih belirtilmesi, cirantanın ciro yaptığı sırada ehliyetli olup olmadığının belirlenmesi bakımından önem taşır⁵⁶⁹.

⁵⁶¹ Çeker, 2010: 546; Kayıhan ve Yasan, 2017: 368.

⁵⁶² YHGK T. 10.06.1998-E.1998/K. 19-471/K. 421: “Tarihsiz ciro, protestonun tanzimi için belirli olan sürenin geçmesinden önce yapılmış sayılır.” (Eriş, 2016: 374); Y. 12. HD., 23.12.2010 T., 18911 E., 31113 K. gereğince: “Ciro, tarihsiz tam bir cirodur. Aksi sabit oluncaya kadar da tarihsiz ciro vadeden önce yapılmış sayılır.” (Eriş, 2016: 386).

⁵⁶³ Çeker, 2010: 546; Pulaşlı, 2017: 175; İmregün, 2007: 72.

⁵⁶⁴ Gencer, 2019: 27.

⁵⁶⁵ Ülgen vd., 2019: 174. Y. 12. HD., 09.10.2008 T., 13429/16894 (Coşkun, 2018: 253).

⁵⁶⁶ Öztan, 2013: 111.

⁵⁶⁷ Kutlu, 2013: 72; Alışkan, 1998: 160. Y. 11. HD., 04.04.2016 T., 2015/8718 E., 2016/3627 K: “Maktu imzalı kaşe cirosunun üzerine kurşun kalemle ve unvanı eksik yazılan cironun tam ciro sayılamayacağı, bu şekilde yapılan cironun beyaz ciro olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilerek ciro zincirinin kopuk olmadığı şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi 12.09.2019).

⁵⁶⁸ Öztan, 2013: 111.

⁵⁶⁹ Bilgili ve Demirkapı, 2018b: 352.

Ciroda cironun adresinin gösterilmesine de gerek yoktur. Ancak adresin yazılması, TTK m. 723/f.3'te öngörülen ihbar yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından kolaylık sağlar⁵⁷⁰.

Kanunda yapılan tanımdan hareketle, tam cironun özellikleri aşağıda sayılmıştır.

2.6.1.1.1. Yazılı Bir Açıklamadan Oluşması

Cironun geçerliliği yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır⁵⁷¹. Nitekim TTK m. 683/f. 1 hükmünden anlaşılabileceği üzere, cironun yazılı şekilde yapılması gerekir⁵⁷². Bu itibarla, emre yazılı senedin sözlü olarak ciro edilmesi ve devri mümkün değildir⁵⁷³.

2.6.1.1.2. Yazılı Açıklamanın Senedin Ön veya Arka Yüzüne ya da Alonj Üzerine Yapılması

Tam ciro, senetteki hakkı devretmeye ilişkin yazılı bir beyan olup, senedin ön yüzüne, arkasına veya alonj üzerine yapılabilir⁵⁷⁴. Bu durum, hak ile senet arasındaki sıkı bağın sonucudur⁵⁷⁵. Ciro öncelikle senedin arka yüzüne yapılmalıdır. Şayet arka yüzünde yer kalmamışsa, senedin ön yüzüne veya senede eklenen alonj üzerine de yapılabilir⁵⁷⁶.

Alonj, senedin arka yüzünün devamı kabul edilen kâğıt olduğundan⁵⁷⁷, ancak senedin arkasında yer kalmadığı hallerde kullanılır⁵⁷⁸. Ciro, senetten ayrı bir kâğıda yapılamaz⁵⁷⁹.

Senedin arkasına atılan imzalar bakımından ciro karinesi geçerlidir. Yani senedin arkasına ne amaçla atıldığı belirtilmeyen imzalar ciro hükmündedir (TTK m. 683/f.2)⁵⁸⁰. Dolayısıyla, senedin arkasına aval verilecekse “aval içindir” veya benzeri ifadelerin belirtilmesi gerekir⁵⁸¹. Senedin arka yüzüne bile olsa, kimin için aval verildiği belirtilmemişse, düzenleyen lehine verilmiş sayılır (TTK m. 701/f.4)⁵⁸².

⁵⁷⁰ Pulaşlı, 2017: 170.

⁵⁷¹ Kutlu, 2013: 71.

⁵⁷² Öztan, 2013: 110.

⁵⁷³ Hacıömeroğlu, 2010: 40.

⁵⁷⁴ Pulaşlı, 2017: 170; Arslan ve Çelik, 2010: 254; Hacıömeroğlu, 2010: 40.

⁵⁷⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 40.

⁵⁷⁶ Alışkan, 1998: 161; Öztan, 2013: 110-111. Y. 12. HD., 24.09.2012-E.12420/K.28397: “Alonj, kıymetli evrakin arka yüzünde işlem yapmak için yer kalmadığı zaman, bu işlemlerin yapılabilmesini sağlamak amacıyla senedin arka yüzüne eklenen kâğıt parçasıdır. Alonj üstünde yapılacak işlemler, hukuki açıdan senet üzerinde yapılacak işlemlerle aynı hükümlere tabidir.” (Eriş, 2016: 329-330).

⁵⁷⁷ İmregün, 2007: 69.

⁵⁷⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 41.

⁵⁷⁹ Çeker, 2010: 541.

⁵⁸⁰ Karahan vd., 2013: 228.

⁵⁸¹ Pulaşlı, 2017: 170.

⁵⁸² Karahan vd., 2013: 228; Pulaşlı, 2017: 170.

Uygulamada ciro, genellikle poliçenin arka yüzüne yapılırsa da, ön yüzüne yapılmasına engel yoktur⁵⁸³. Ancak poliçenin ön yüzünde keşideci, muhatap ve aval verenlerin imzaları bulunur⁵⁸⁴. Bu imzaların karışmaması için poliçenin ön yüzüne atılan imzanın ciro amacıyla atıldığı açıkça belirtilmelidir. Bir başka ifade ile, senedin ön yüzüne ancak tam ciro yapılabilir⁵⁸⁵. Senedin ön yüzüne açıkça ciro şerhi yazmadan atılan imza aval olarak nitelendirilir (TTK m. 701/f.2)⁵⁸⁶. Zira ciro şerhi eklenmeksizin, poliçenin ön yüzüne sadece imza atılması durumunda; imza muhataba ait ise kabul beyanı, düzenleyen ve muhatap dışındaki kişilere ait ise aval sayılır (TTK m. 695/f.1; m. 701/f.3)⁵⁸⁷.

TTK'nın 746. maddesinin 2. fıkrasına göre, tam ciro, emre yazılı senedin ön veya arka yüzü ile alonjun yanı sıra, senedin sureti veya nüshaları üzerine de yapılabilir⁵⁸⁸. Suret üzerine yapılan ciro, senedin aslı üzerine yapılmış ciro ile aynı sonuçları doğurur⁵⁸⁹.

2.6.1.1.3. Ciro Şerhinde Lehine Ciro Yapılan Kişinin Adının Yer Alması

Tam ciro, lehine ciro yapılan kişinin adını ve ciroyu anlatan ibareyi içermelidir. Nitekim tam ciroyu beyaz cirodan ayıran husus da, ciro şerhinde ciro edilenin isminin yer almasıdır⁵⁹⁰. Ancak “ciro” kelimesinin doğrudan doğruya kullanılması şart olmadığı⁵⁹¹ gibi, ciro şerhinde “emrine” kaydının yer almaması da önem arz etmemektedir⁵⁹².

Diğer yandan, lehine ciro yapılan kişinin adı tam olarak belirtilmese bile, ciro şerhinden kim olduğu anlaşılıyor ise, bu ciro yine de tam ciro olarak kabul edilir. Bunun gibi, ticari hayatta herkesin bildiği kısaltmaların ciro şerhine yazılması halinde de ciro, tam ciro sayılır⁵⁹³.

⁵⁸³ Karahan vd., 2013: 228.

⁵⁸⁴ Eriş, 2016: 326-327.

⁵⁸⁵ Karahan vd., 2013: 228.

⁵⁸⁶ Öztan, 2013: 111.

⁵⁸⁷ Kutlu, 2013: 71.

⁵⁸⁸ Öztan, 2013: 111; Hacıömeroğlu, 2010: 41.

⁵⁸⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 41.

⁵⁹⁰ Alışkan, 1998: 163.

⁵⁹¹ Y. 12. HD., 17.04.1978, E. 3043, K. 35340. “...Senedin ciro yoluyla el değiştirmesi için mutlaka “ciro” kelimesinin yazılmasında bir zorunluluk yoktur. Ciro kelimesi kullanılabileceği gibi, bu anlama gelir şekilde cümlelere yer verilmesi cironun geçerliliğine etkili değildir. Örneğin “senet bedelini devrettim”, “emrî havalesine ödeyiniz”, “senet bedelini...na temlik ettim”, “bu senetteki alacağımı....ya temlik ve devir ettim” tarzındaki cümleler, senedin arkasına veya alonj üzerine yazılmış ve altı imzalanmış ise, ciro geçerli sayılır.” (Hacıömeroğlu, 2010: 41).

⁵⁹² Hacıömeroğlu, 2010: 41-42.

⁵⁹³ Hacıömeroğlu, 2010: 42.

2.6.1.1.4. Cirantanın İmzasını Taşımaması

Cirantanın imzasını taşımayan bir ciro geçerli olamaz⁵⁹⁴. TTK m. 756/f.1'e göre, "Poliçe üzerindeki beyanların el ile imza edilmesi gerekir". Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, "El ile atılan imza yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmî bir şahadetname kullanılamayacağı" kabul edilmiştir (TTK m. 756/f.2)⁵⁹⁵. Hükme göre, ciro şerhi herhangi bir vasıta (araç) ile yazılabilir, ancak imzanın mutlaka el yazısı ile atılması şarttır (TTK m. 683, m. 648/f.1). El yazısı ile atılmayan imza, herhangi sonuç doğurmaz⁵⁹⁶.

TTK m. 756 gereğince, mühür veya diğer mekanik aletlerle ya da parmak basmak suretiyle yapılan cirolar geçerli sayılmaz⁵⁹⁷. Ancak, yukarıda belirtilen şekillerde yapıp, ilaveten imza atılırsa, ciro geçerli olur⁵⁹⁸. Bunun yanı sıra, elektronik imza kullanılarak da ciro yapılamaz (TTK m. 1526/f.1)⁵⁹⁹.

Ciro, vekil veya ticari temsilci aracılığıyla da yapılabilir. Ancak böyle bir cironun geçerli olabilmesi için, imzanın ciranta veya temsilcisi tarafından atılması gerekir⁶⁰⁰. TBK m. 504/f.3 ve m. 551/f.2'ye göre, ciro yapabilmek için vekil veya ticari vekil özel yetkiye sahip olmalıdır⁶⁰¹. Buna karşılık, ticari temsilcinin ciro yapabilmesi için, özel yetkisinin olması gerekmez. Türk Borçlar Kanunu'nun 548. maddesi gereğince, ticari temsilci bu yetkiyi zaten haizdir⁶⁰².

Görme engellilerin de ciro yapması mümkündür. Görme engellilerin imzalarının geçerli olabilmesi için, talepleri halinde, şahit aranır. Şayet böyle bir talepleri yoksa, görme engellilerinin imzalarını el yazısı ile atmaları yeterlidir⁶⁰³.

⁵⁹⁴ Alışkan, 1998: 164.

⁵⁹⁵ Bozer ve Göle, 2015: 82.

⁵⁹⁶ Öztan, 2013: 111. Mühür veya parmak basmak suretiyle yapılan cironun geçersiz olacağı hakkında bkz. Y. 12. HD., 03.10.1985., E. 1951., K. 7756 (Hacıömeroğlu, 2010: 42).

⁵⁹⁷ Karahan vd., 2013: 228. Y. TD., 21.11.1967, E. 66/3363, K. 67/4195: "Mühürle yapılan cirolar hüküm ifade etmez ve böyle bir ciro senetten doğan hakkı devretmez." (Karahan vd., 2013: 228).

⁵⁹⁸ Pulaşlı, 2017: 171. Y. 19. HD., T. 06.01.2014, E. 16402/K. 566: "Çekteki ciro mekanik yolla oluşturulmuş ise, bu ciro geçersiz olup, ciro zincirinin kopuk olduğunun kabulü gerekir." (Eriş, 2016: 327).

⁵⁹⁹ Karahan vd., 2013: 228.

⁶⁰⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 42.

⁶⁰¹ Eriş, 2016: 326. YHGK 19.04.2006 T., 2006/19-165 E., 2006/213 K. sayılı kararı gereğince: "Ticari vekil, açıkça yetki verilmedikçe, müvekkili adına kambiyo taahhüdünde bulunamaz." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 17.09.2019).

⁶⁰² Hacıömeroğlu, 2010: 42-43. Y. 19. HD., 14.01.2003 T., 2001/8907 E., 2003/187 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 05.09.2019).

⁶⁰³ Bozer ve Göle, 2015: 82.

2.6.1.2. Beyaz Ciro

2.6.1.2.1. Tanımı ve Özellikleri

TTK m. 683/f.2'ye göre, beyaz ciro, lehine ciro yapılan kişinin adı ve soyadı belirtilmeksizin yapılan cirodur⁶⁰⁴. Beyaz ciro, devri gösteren bir ibare ile cirantanın imzasından veya herhangi bir açıklama olmaksızın, sadece cirantanın imzasından oluşur (TTK m. 683/f.2)⁶⁰⁵.

Kanuna göre, beyaz cironun geçerli olması için, senedin arka yüzüne veya bunun devamı olan alonj üzerine yapılması gerekir (TTK m. 683/f.2)⁶⁰⁶. Senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılamaz⁶⁰⁷. Zira düzenleyenin veya muhatabın imzaları dışında, senedin ön yüzüne atılan ve herhangi bir açıklama içermeyen her imza aval sayılır (TTK m. 701/f.3)⁶⁰⁸.

Bu düzenlemenin amacı, TTK m. 701/f.2 ve f. 3'e göre, senedin ön yüzüne muhatap ve keşideci dışında atılan ve aval niteliğinde sayılan imzalar ile beyaz ciro amacıyla atılan imzaların karışmasını önlemektir⁶⁰⁹.

TTK m. 683/f.2'de yer alan hüküm, beyaz cironun sadece imzadan oluştuğu durumda yerindedir. Zira senedin ön yüzüne herhangi bir açıklama içermeksizin atılan imzalar aval sayılır (TTK m. 701/f. 3)⁶¹⁰. Ancak diğer beyaz ciro çeşitlerinde durum farklıdır. Örneğin, ciro edilen kişiyi göstermeyip, cironun varlığını açıkça belirten bir beyaz cironun senedin ön yüzüne yazılması halinde, bu ciro geçerli sayılır. Zira bu halde, senedin ön yüzünde yer alan beyaz cironun hangi amaçla yapılmış olduğu tartışması ortaya çıkmaz. Bu cironun aval amacıyla yapılmadığı açıkça bellidir. Dolayısıyla, böyle bir beyaz ciro senedin ön yüzüne de yazılabilir⁶¹¹.

Aksi ispat edilinceye kadar, beyaz cironun temlik cirosu hükmünde olduğu karine olarak kabul edilmiştir. Bunun aksi, yani beyaz cironun tahsil veya rehin cirosu hükmünde olduğu, yazılı deliller ile ispatlanmalıdır⁶¹².

Poliçeyi tahsil veya rehin cirosu ile devralanlar, ancak tevkilen başka bir kişiye devredebilir. Bu nedenle, tahsil ve rehin cirosunun beyaz ciro olarak yapılıp yapılmayacağı hususu tartışmalıdır⁶¹³.

⁶⁰⁴ Alışkan, 1998: 168. Y. 11. HD., 01.04.2015 T., 2015/3486 E., 2015/4521 K. sayılı karar gereğince: "Beyaz ciro sadece imzadan ibaret olup, temlik cirosu hükmündedir. Beyaz ciro alonj üzerine de olur." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 17.09.2019).

⁶⁰⁵ Hacıömeroğlu, 2010: 43. Y. 12. HD., 24.04.2008 T. 5923/8598 (Coşkun, 2018: 253).

⁶⁰⁶ Karahan vd., 2013: 236; Kendigelen, 2016: 566.

⁶⁰⁷ Bozer ve Göle, 2015: 83.

⁶⁰⁸ Bozer ve Göle, 2015: 83. Y. 12. HD., 15.06.2010 T., 2010/3441 E., 2010/15203 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 20.09.2019).

⁶⁰⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 45.

⁶¹⁰ Karahan vd., 2013: 236.

⁶¹¹ Alışkan, 1998: 170.

⁶¹² Coşkun, 2018: 244; Öztan, 2013: 113.

Ayrıca, TTK m. 682/f.3 uyarınca, “Hamiline ciro beyaz ciro hükmündedir”. Hamile ciro, hamile kaydı içeren cirodur⁶¹⁴. Kambiyo senedinin hamile yazılı ciro ile devri, onu hamile yazılı senede dönüştürmeyip, yalnızca tedavül gücünü artırmaktadır⁶¹⁵.

2.6.1.2.2. Beyaz Cironun Hüküm ve Sonuçları

Senedi beyaz ciro ile devralan kişi, tam ciro ile devralan kişinin sahip olduğu tüm hak ve yetkileri aynen iktisap eder⁶¹⁶. Yani, beyaz ciro, tam cironun doğurduğu sonuçları doğurur⁶¹⁷. Ancak senedi beyaz ciro ile devralan hamil, tam ciro ile devralana nazaran daha geniş imkânlarla sahiptir⁶¹⁸. Senedi tam ciro ile devralan kişi, ancak ciro yapmak suretiyle senedi devredebilirken, beyaz ciro ile devralan kişi daha fazla olanağa sahip olur (TTK m. 684/f.2)⁶¹⁹. Bunlar aşağıda tek tek sayılmıştır:

1) TTK m. 684/f.2’ye göre, senedi beyaz ciro ile devralan hamil, beyaz ciroyu kendi adına doldurarak tam ciro haline getirebilir⁶²⁰. Bu durumda beyaz ciro, senet hamiline yapılmış tam ciroya dönüşeceğinden⁶²¹, hamil, senedi beyaz ciro ile değil, sanki tam ciro ile devralmış gibi olur⁶²². Böylece, hamil (ciro edilen) kendi imzasıyla yeni bir ciro yaptığında, ciranta sıfatıyla ciro zincirine katılıp, müracaat borçlusu olarak sorumluluk altına girer⁶²³. Hamil böyle bir senedi artık sadece kendisi tam veya beyaz ciro ile tekrar tedavüle çıkarabilir⁶²⁴.

2) Senedi beyaz ciro ile iktisap eden hamil, beyaz ciroyu üçüncü kişi adına doldurarak tam ciro haline getirebilir (TTK m. 684/f.2)⁶²⁵.

Hamil, beyaz ciroyu üçüncü bir kişi adına doldurmak suretiyle, kendisinin ciro zincirinde görünmesini engeller⁶²⁶. Senet o sırada hamilin elinden geçmiş olduğu halde, kendisi ciranta sıfatıyla ciro zincirinde görünmez. Bu durumda, sanki senet hamile hiç gelmemiş gibi, doğrudan doğruya ve tam ciro ile adı beyaz ciroya yazılı kişiye ciro edilmiş sayılır⁶²⁷. Böylece hamil, müracaat borçlusu sıfatıyla sorumlu olmaktan kurtulur⁶²⁸.

⁶¹³ Coşkun, 2018: 245.

⁶¹⁴ Kınacıoğlu, 1999: 150.

⁶¹⁵ Özel, 2012: 66.

⁶¹⁶ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 90.

⁶¹⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 44.

⁶¹⁸ Uzunallı ve Yıldırım, 2017: 27; Öztan, 2013: 113.

⁶¹⁹ Kutlu, 2013: 73.

⁶²⁰ Poroy ve Tekinalp, 2018: 198; Karahan vd., 2013: 237.

⁶²¹ Çeker, 2010: 544.

⁶²² Öztan, 2013: 113.

⁶²³ Bozkurt, 2013: 117; Alışkan, 1998: 175.

⁶²⁴ Öztan, 2013: 113.

⁶²⁵ Karahan vd., 2013: 237.

⁶²⁶ Hacıömeroğlu, 2010: 46.

⁶²⁷ Çeker, 2010: 545; Öztan, 2013: 113.

3) Senedi beyaz ciro ile devralan hamil, senedi yeni bir beyaz ciro ile başkasına devredebilir. Bu durumda, ciranta sıfatıyla senede attığı imza ile ciro zincirine dâhil olur ve yeni hamile karşı sorumluluk altına girer (TTK m. 684/f.2)⁶²⁹. Böylece, senedin ödenmemesinden (poliçede ayrıca kabul edilmemesinden) dolayı kendisine başvurulabilir⁶³⁰.

4) Senedi beyaz ciro ile devralan hamil, senedi tam ciro ile devredebilir. Bu takdirde, hamil ciranta sıfatıyla ciro silsilesine dâhil olur, senedi devralan kişi ise, senedi tam ciro ile devralan kişi durumuna girer (TTK m. 684/f.2/b)⁶³¹.

5) Senedi beyaz ciro ile iktisap eden hamil, beyaz ciroyu doldurmaksızın ve senedi tekrar ciro etmeksizin başka bir kişiye sadece teslim ile devredebilir⁶³² (TTK m. 684/f.2).

Bu durumda beyaz ciro, senedin hamile yazılı senet gibi tedavülünü sağlar⁶³³. Gerçekten de, beyaz ciro ile devredilen senette, devralanın adı yer almadığına göre, senedin hamili hak sahibi sayılır. Bu halde, senet, beyaz cirodan itibaren hamile yazılı senet gibi, elden teslim yoluyla tedavül eder⁶³⁴. Ancak emre yazılı senet hamile yazılı senet haline gelmez⁶³⁵. Bunun sonucu olarak, muhatap, ödeme yaparken beyaz ciroya kadar olan ciro silsilesini inceleyip, zincirde kopukluk varsa, hamile ödeme yapmamalıdır⁶³⁶.

TTK m. 671 ve m. 776'ya göre, poliçe ve bono hamile yazılı olarak düzenlenemez. Ancak yasanın beyaz ciroyla senedi iktisap eden kişiye tanıdığı bu olanak sayesinde, bu senetler hamile yazılı senetler gibi devredilebilir⁶³⁷. Senedi beyaz ciro ile iktisap eden kişi, senedi başka bir kişiye devretmiş olmasına rağmen, senede imza atarak ciranta sıfatını kazanmadığından, kambiyo senedi borçlusu sıfatıyla sorumlu olmaz⁶³⁸.

Beyaz ciro ile devredilen bir senet, bir süre teslim yoluyla tedavül ettikten sonra tekrar tam ciro veya beyaz ciro ile devredilebilir. Bu durumda, ciro silsilesi beyaz ciroya kadar düzgün ise, senet, beyaz cirodan sonra gelen kişiye ciro edilmiş sayılır (TTK m. 686)⁶³⁹. Bundan sonra yapılan ciroların, düzgün bir ciro zinciri oluşturması gerekir. Zincirde kopukluk olduğu takdirde, senedi ibraz eden kişi yetkili hamil sayılmaz ve bu kişiye ödeme yapılamaz⁶⁴⁰.

⁶²⁸ Bozkurt, 2013: 118.

⁶²⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 47; Çeker, 2010: 545.

⁶³⁰ Alışkan, 1998: 176.

⁶³¹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 199.

⁶³² Bozkurt, 2013: 119.

⁶³³ Çeker, 2010: 545.

⁶³⁴ Poroy ve Tekinalp, 2018: 199.

⁶³⁵ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 90.

⁶³⁶ Poroy ve Tekinalp, 2018: 199.

⁶³⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 47- 48.

⁶³⁸ Alışkan, 1998: 178.

⁶³⁹ Coşkun, 2018: 245.

⁶⁴⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 48.

TTK m. 686/f.1 uyarınca, senedi beyaz ciro ile devralan kimse, hak sahibi olduğunu bu beyaz ciroya dayanarak ispat eder⁶⁴¹. Yani, bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse, son ciroyu imzalayan kişi, senedi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır (TTK m. 686)⁶⁴².

2.6.2. Ciro Edilen Kişi Açısından

Ciro, daha önce senette yer almayan üçüncü kişilere yapılabileceği gibi, herhangi bir şekilde kambiyo senedinde adı geçen kişilere de yapılabilir⁶⁴³. Nitekim TTK m. 681/f. 3'e göre, "Ciro, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, düzenleyene veya poliçeyle borç altına girmiş olanlardan herhangi birine yapılabilir. Bu kimseler poliçeyi yeniden ciro edebilirler".

Senette adı bulunan kişiye, yani senet ilgililerinden birine yapılan ciroya geriye ciro denir⁶⁴⁴. Senedi geriye ciro ile devralan ciranta, devretmeden önceki duruma girer ve bu halde kimlere başvurma hakkı var ise ancak onlara başvurabilir⁶⁴⁵.

2.6.3. Başvuru Hakkı Açısından

Başvuru hakkı açısından temlik cirosu normal ciro ve eksik ciro olmak üzere ikiye ayrılır.

2.6.3.1. Normal Ciro

Yapılan ciro dolayısıyla başvuru hakkı doğan hamil, bu ciroyu yapan cirantaya veya diğer senet borçlularına herhangi kayıt ve şarta bağlı olmaksızın başvurabildiği takdirde normal ciro söz konusu olur⁶⁴⁶.

2.6.3.2. Eksik Ciro

Yapılan ciro dolayısıyla başvuru hakkı doğan hamil, bu ciroyu yapan cirantaya veya diğer senet borçlularına hiç başvuramadığı ya da ancak belirli koşullarda başvurabildiği takdirde eksik ciro söz konusu olur⁶⁴⁷. Eksik cironun çeşitleri aşağıda sıralanmıştır.

⁶⁴¹ Karahan vd., 2013: 237.

⁶⁴² Bozkurt, 2013: 118. Y. 12. HD., 02.12.2010 T., 2010/15716 E., 2010/28425 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.10.2019).

⁶⁴³ Özel, 2012: 62.

⁶⁴⁴ Bozkurt, 2013: 111.

⁶⁴⁵ Tüzel, 2004: 54-55.

⁶⁴⁶ Alışkan, 1998: 184.

⁶⁴⁷ Alışkan, 1998: 184.

2.6.3.2.1. Sorumsuzluk Kaydı İçeren Ciro

TTK m. 685'e göre, "Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur".

Ciro, teminat işlevini haiz olduğundan, senette imzası bulunan herkes, senet hamiline karşı ödemeden veya ödememeden dolayı sorumluluk altına girer. Ancak ciranta, ciro şerhine sorumsuzluk kaydı koymak suretiyle teminat fonksiyonunu ortadan kaldıracaktır (TTK m. 685/f.1)⁶⁴⁸. Bu kayıt, "bila mesuliyet", "bila teminat", "garantisiz" gibi ibarelerden oluşur⁶⁴⁹. Böyle bir kayıt, ancak kaydı koyan cirantanın sorumluluğunu ortadan kaldırır, diğer cirantaların sorumluluğunu etkilemez⁶⁵⁰.

2.6.3.2.2. Ciro Yasağı Kaydı İçeren Ciro

Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı senetlerdir. Bu özelliklerinden dolayı, belirli bir kişi adına ihdas edilip, emre kaydını içermeseler dahi ciro yoluyla devredilebilirler⁶⁵¹.

Senedi düzenleyen, keşideci veya ciranta, sorumluluklarını sınırlamak ve bu senetlerin tedavül kabiliyetini ortadan kaldırmak amacıyla ciro yasağı kaydı koyup, senedin cirosunu yasaklayabilir⁶⁵². Ciro yasağı, "emre yazılı değildir", "ciro edilemez", "ciro yasaktır", "namadır" şeklindeki ibarelerle ifade edilir (TTK m. 681/f. 2)⁶⁵³.

Keşideci veya senedi düzenleyen tarafından konulan ciro yasağı kaydı, senedi nama yazılı hale getirir⁶⁵⁴. Bundan sonra senet alacağın temlik yoluyla devredilir. Cirantanın koyduğu ciro yasağı kaydı ise senedi nama yazılı hale getirmeyeceği gibi, ciro ile devrini de engellemez⁶⁵⁵.

2.6.3.2.3. Gecikmiş Ciro

Kambiyo senedi, protesto çekilene kadar veya protesto çekilmesi için öngörülen sürenin geçmesine kadar ciro ile devredilebilir⁶⁵⁶. Ödememe protestosunun çekilmesinden veya bu protestonun çekilmesi için kanunda öngörülen iki iş günlük sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, gecikmiş ciro olup, alacağın temlik hükmündedir (TTK m. 690/f.1)⁶⁵⁷.

⁶⁴⁸ Tüzel, 2004: 56; Öztan, 2013: 125.

⁶⁴⁹ Özel, 2012: 73.

⁶⁵⁰ Alışkan, 1998: 185.

⁶⁵¹ Alışkan, 1998: 185.

⁶⁵² Hacıömeroğlu, 2010: 51.

⁶⁵³ Öztan, 2013: 125; Hacıömeroğlu, 2010: 52.

⁶⁵⁴ Alışkan, 1998: 185.

⁶⁵⁵ Özel, 2012: 72; Bozkurt, 2013: 115.

⁶⁵⁶ Tüzel, 2004: 55.

⁶⁵⁷ Öztan, 2013: 112.

Senedi gecikmiş ciro ile devralan kişi, alacağı temlik alan kişinin hukuki durumuna girer⁶⁵⁸. Bu halde, temlik edene karşı ileri sürülebilecek def'iler, senedi gecikmiş ciro ile temlik alana karşı da ileri sürülebilir (TTK m. 687/f.2)⁶⁵⁹.

⁶⁵⁸ Coşkun, 2018: 238.

⁶⁵⁹ Coşkun, 2018: 238.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMLİK CİROSUNUN HÜKÜM VE SONUÇLARI

3.1. Cironun Temlik Fonksiyonu

Cironun temlik fonksiyonu, ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla senetten doğan bütün hakların ciro edilene devredilmesine denir⁶⁶⁰. Bu husus, TTK m. 684/f.1’de düzenlenmiştir. Hükme göre, “Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile poliçeden doğan bütün haklar devrolunur”.

Hak ve senet arasındaki kuvvetli bağın sonucu olarak, senetteki hak ve alacağın devri için sadece cironun yapılması yeterli değildir. Bunun yanı sıra, senet zilyetliğinin de ciro edilene geçirilmesi gerekir (TTK m. 684/f.1)⁶⁶¹. Zira senedin mülkiyeti zilyetliğin geçirilmesiyle, senedin içerdiği alacak hakkı ise ciro ile devredilir⁶⁶².

Aynı zamanda, ciro yapılmaksızın, yalnızca senet zilyetliğinin devri ile de senetteki haklar ciro edilene geçmez. Bunun gibi, cironun geçersiz olup, devrin geçerli olduğu durumlarda da, senetteki haklar senet zilyedine intikal etmez⁶⁶³. Dolayısıyla, zilyetliğin geçirilmesi ve ciro birlikte gerçekleşmediği sürece, ciro edilen hakkı iktisap edemez⁶⁶⁴.

Buradan anlaşılacağı üzere, temlik işlevi, hukuken geçerli bir cironun varlığını gerekli kılar. Ciro zinciri kopuk ise, senetteki haklar, bu noktadan sonraki kişilere geçmez⁶⁶⁵. Ancak, kopukluktan sonra yapılan ilk ciro maddi hukuk bakımından hak sahibi olan bir kişi tarafından yapılmışsa, ciro zincirinin kopuk olması, cironun temlik fonksiyonunu etkilemez⁶⁶⁶.

Senet üzerindeki zilyetliğin geçirilmesi için, aynı akdin varlığı şarttır. Yani, ciranta ve ciro edilen zilyetliğin geçirilmesi konusunda anlaşmış ve poliçe bu anlaşma gereğince ciro edilene teslim edilmiş olmalıdır. Anlaşma ve teslim birlikte gerçekleşmediği takdirde, senet zilyetliği geçirilmiş olmaz⁶⁶⁷.

Temlik cirosunda, ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla senetten doğan tüm haklar kayıtsız şartsız olarak ciro edilene geçer⁶⁶⁸. Ciro edilen, senetteki hakları borçlu ile ciranta

⁶⁶⁰ Karahan vd., 2013: 242; Kutlu, 2013: 74.

⁶⁶¹ Karahan vd., 2013: 242.

⁶⁶² Kutlu, 2013: 75.

⁶⁶³ Pulaşlı, 2017: 177.

⁶⁶⁴ Kutlu, 2013: 75.

⁶⁶⁵ Öztan, 2013: 114.

⁶⁶⁶ Karahan vd., 2013: 243; Poroy ve Tekinalp, 2018: 200.

⁶⁶⁷ Kutlu, 2013: 75.

⁶⁶⁸ Pulaşlı, 2017: 177; Kınacıoğlu, 1999: 145. Y. 12. HD., T. 05.07.1974, E. 6371, K. 7062; “...ciro ile hamile, senetten doğan haklar geçer. Bunun dışında keşideci ve lehtar arasında hukukî ilişkiden doğan hakların devri söz konusu değildir.” (Hacıömeroğlu, 2010: 73).

arasındaki ilişkiden soyutlanmış olarak iktisap eder⁶⁶⁹. Bu itibarla, borçlu, ciranta ile arasındaki doğrudan ilişkiden doğan kişisel def'ileri ciro edilene karşı ileri süremez. Ciro edilen ise, senet metninden anlaşılan def'ileri herkese karşı ileri sürebilir⁶⁷⁰.

Police ve bonodan farklı olarak, çekler hamile yazılı olarak düzenlenebilir. Hamile yazılı çek, herhangi bir ciro ve devir beyanına hacet olmaksızın, anlaşma ve zilyetliğin geçirilmesi yolu ile devredilebilir⁶⁷¹. Anlaşma ve zilyetliğin geçirilmesiyle devredilebilmesine rağmen, hamile yazılı çek bir de gerekmediği halde fazladan ciro edilmişse, devir geçerli olur⁶⁷². Dolayısıyla hamile yazılı çekin cirosunun temlik fonksiyonunu haiz olmadığı söylenebilir⁶⁷³.

Son olarak, temlik fonksiyonu yalnızca temlik cirosunda söz konusu olur. Senetten doğan bütün haklar devredilmediğinden, tahsil ve rehin cirosu temlik işlevine sahip değildir⁶⁷⁴.

3.2. Cironun Teşhis Fonksiyonu

Temlik cirosunun ikinci fonksiyonu, tahsil ve rehin cirolarında da bulunan hak sahibini teşhis fonksiyonudur (TTK m. 686/f.1)⁶⁷⁵. Bu husus, TTK m. 686/f.1'de, "Bir poliçeyi elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, yetkili hamil sayılır. Çizilmiş cirolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse son ciroyu imzalayan kişi, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır" denilmek suretiyle ifade edilmiştir. Madde hükmünde, hamilin hangi şartlarda yetkili hamil sayılacağı belirtilmiştir. Buna göre, yetkili hamilin belirlenmesini düzgün ciro zinciri sağlar. Birbirine bağlı olan ciro zincirine tanınan bu etkiye ise cironun teşhis fonksiyonu denir⁶⁷⁶.

Hüküm uyarınca, senet hamili, müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde hak sahibi sayılır. Ciro zincirinde kopukluk bulunmaması, senet hamilinin şeklen hak sahibi olduğuna dair karine teşkil eder⁶⁷⁷. Yani, şeklen hak sahipliği, hukuken hak sahipliği

⁶⁶⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 73.

⁶⁷⁰ Kutlu, 2013: 75.

⁶⁷¹ Hacıömeroğlu, 2010: 74.

⁶⁷² Alışkan, 1998: 195. Y. 19. HD., 07.02.1997 T., 1996/10178 E., 1997/1028 K. gereğince: "Hamiline yazılı çeklerdeki cirolar çeki emre yazılı hale getirmeyip, hamile cirantalara başvurma hakkı sağlar." (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 09.09.2019).

⁶⁷³ Hacıömeroğlu, 2010: 75. Y. 11. HD., T. 30.06.1989, E. 1988/6711, K. 1989/4001 gereğince: "...hamile yazılı çekte yapılmış olan ciro temlik fonksiyonunu haiz değildir." (www.kazanci.com, erişim tarihi 05.10.2019).

⁶⁷⁴ Kayar, 2018: 634.

⁶⁷⁵ Bulut, 2010: 37.

⁶⁷⁶ Alışkan, 1998: 209.

⁶⁷⁷ Bilgili ve Demirkapı, 2018b: 356.

hususunda, kanuni karine oluşturur. Bu karinenin aksi ispat edilebilir⁶⁷⁸. İspat yükü, senet üzerinde şeklen hak sahibi görünen hamile değil, kendisinden ödemede bulunması istenen borçluya aittir. Zira hamilin maddi hukuk açısından hak sahibi olmadığını o ispat edecektir⁶⁷⁹.

3.2.1. Şekli Hamil-Hakiki Hamil

3.2.1.1. Şekli Hamil

Senette lehtar olarak adı geçen veya düzgün bir ciro zincirine göre hak sahibi görünen kişi senedin şekli hamilidir⁶⁸⁰. Şekli hamillik senet içeriğinden tespit edilir. Senedi ciro ile devralan hamil, şekli hak sahipliğini düzgün ciro zinciri ile ispat eder. Bu husus TTK m. 686/f.1’de “...müteselsil ve birbirine bağlı cirolar...” şeklinde ifade edilmiştir⁶⁸¹.

Şekli hamil olunabilmesi ve dolayısıyla şeklen hak sahipliğinden doğan karinenin uygulanabilmesi için iki şartın varlığı aranır. Bunlar, senedi elinde bulundurma ve hak sahipliğinin düzgün bir ciro zincirinden anlaşılması, yani düzgün ciro zincirinin mevcut olması şartlarıdır⁶⁸².

3.2.1.1.1. Senedi Elinde Bulundurma

TTK m. 686/f.1’de “...poliçeyi elinde bulunduran kimse...” ibaresi ile kastedilenin “senede hamil olma” kavramı olduğu anlaşılmaktadır⁶⁸³. Hamil, Medeni Hukuktaki “asli zilyet” anlamındadır⁶⁸⁴. Dolayısıyla, bu durum, senede sadece zilyet yardımcısı olan kişileri kapsamaz⁶⁸⁵.

3.2.1.1.2. Düzgün Ciro Zinciri

Karinenin uygulanabilmesi için hamilin sadece senedi elinde bulundurması yetmez, aynı zamanda birbirine bağlı ciro zinciri ile şeklen hak sahibi olması da gerekir⁶⁸⁶. Ciroların birbirine bağlı olması, ciro zincirinin düzgün olduğu anlamına gelir⁶⁸⁷. Düzgün ciro zinciri,

⁶⁷⁸ Kınacıoğlu, 1999: 143.

⁶⁷⁹ Öztan, 2013: 116; Bilgili ve Demirkapı, 2018b: 357.

⁶⁸⁰ Hacıömeroğlu, 2010: 17.

⁶⁸¹ Gencer, 2019: 116.

⁶⁸² Öztan, 2013: 116. Alışkan, 1998: 215.

⁶⁸³ Öztan, 2013: 116; Alışkan, 1998: 215.

⁶⁸⁴ Alışkan, 1998: 348.

⁶⁸⁵ Öztan, 2013: 116.

⁶⁸⁶ Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 94. Y. 12. HD., 26.02.2015 T., 2014/32833 E., 2015/4052 K. sayılı karar gereğince: “Kambiyo senedini elinde bulunduran kimsenin hak sahibi olabilmesi için fiili zilyetliği yeterli olmayıp, aynı zamanda müteselsil ve birbirine bağlı cirolarla kanıtlanması gerekir.”. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi:10.10.2019).

⁶⁸⁷ Bahtiyar, 2017: 79.

ciroların ilk hamil olan lehtardan itibaren, son hamile kadar tam, kesintisiz ve düzgün şekilde gelmesidir⁶⁸⁸.

Buradan anlaşılacağı üzere, düzgün bir ciro zincirinde ilk cironun senedin lehtarı tarafından yapılması gerekir. Böylece, düzgün ciro zincirinin tespitinde, öncelikle ilk cironun lehtar tarafından yapıp yapılmadığı araştırılmalıdır⁶⁸⁹. İlk cironun lehtara ait olmaması durumunda ciro zinciri kopuk sayılır⁶⁹⁰.

Sonraki ciroların birbirine bağlı, düzgün olması için ise, cirolardan her biri, bir önceki ciro şerhinde senet kendisine ciro edilmiş olan kişi tarafından yapılmış olmalıdır⁶⁹¹. Yani, düzgün ciro zinciri, sırasıyla her ciro edenin, ciro zincirinde bir önceki ciro edilen kişi olmasıdır⁶⁹².

Cirolar arasındaki bağlılığın kontrolü, sadece dış görünüş itibariyle, yani, şeklen yapılır⁶⁹³. Dolayısıyla, ciroların sahte imzalar içermesi veya gerçekte var olmayan kişiler adına yapılmış olması, ciro zincirinde kopukluğa yol açmaz⁶⁹⁴.

Ciro zincirinin görünüşte, yani şeklen düzgün olması yeterli olduğundan, beyaz ciro da, ciro zincirini bozmaz⁶⁹⁵. Dolayısıyla, ciro zincirinde beyaz ciroların olması halinde de ciro zinciri düzgündür⁶⁹⁶. Zira TTK m. 686/f.1 uyarınca, bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlediği takdirde, ciro zincirinde kopukluk olmaması için, bu son ciroyu imzalayan kişinin, senedi beyaz ciro ile devraldığı karine olarak kabul edilmek suretiyle kopukluk giderilmiştir⁶⁹⁷.

Buna göre, senet üzerindeki ciro zinciri düzgün olup da, son ciro beyaz ciro olursa, bu senedi elinde bulunduran kişi, şeklen hak sahibi, dolayısıyla da yetkili hamil sayılır (TTK m. 686/f.1)⁶⁹⁸. Senedi beyaz ciro ile devralan kişilerin tekrar ciro yapması için, ciro şerhine kendi isimlerini yazarak tam ciroya dönüştürmeleri gerekmez. Karine gereğince, birden fazla beyaz

⁶⁸⁸ Öztan, 2013: 116; Alışkan, 1998: 217.

⁶⁸⁹ Bozer ve Göle, 2015: 92. Y. 19. HD., T. 06.10.2009., E. 12249, K. 8942 (www.kazanci.com, erişim tarihi: 03.08.2019); Y. 12. HD., 11.12.2012 T., 2012/19986 E., 2012/37189 K. gereğince: “Ciroların birbirine bağlı olması, her şeyden önce ilk cironun lehtar tarafından yapılmasıyla mümkündür. İlk ciroda lehtarın imzası yoksa, ciro zincirinin düzensiz olduğunun kabulü gerekir.” (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.10.2019).

⁶⁹⁰ Ülgen vd., 2019: 165. Y. 19. HD., T. 18.03.2014., E. 1918/K. 5311 (Eriş, 2016: 348); Y. 12. HD., 15.12.2005 tarihli 2005/22432 E. ve 2005/25156 K. sayılı kararı (www.kazanci.com, erişim tarihi: 05.09.2019).

⁶⁹¹ Kutlu, 2013: 77; Karahan vd., 2013: 245; Öztan, 2013: 116.

⁶⁹² Coşkun, 2018: 248; Ülgen vd., 2013: 158.

⁶⁹³ Öztan, 2013: 117. Y. 11 HD., 08.06.1995, 3714/4802: “Çek hamilinin, ciro edilen çekin, kendisinden önceki ciro imzalarının sıhhatini araştırma zorunluluğu yoktur.” (Kutlu, 2013: 77).

⁶⁹⁴ Bilgili ve Demirkapı, 2018b: 357. Y. 19. HD., 12.02.2014-E.5676/K. 2748 (Eriş, 2016: 349-352).

⁶⁹⁵ Poroy ve Tekinalp, 2018: 204; Öztan, 2013: 117.

⁶⁹⁶ Alışkan, 1998: 222.

⁶⁹⁷ Kutlu, 2013: 77; Bahtiyar, 2017: 80. Y. 12. HD., 15.06.2007 T., 9595 E., 12267 K. (Eriş, 2016: 333).

⁶⁹⁸ Alışkan, 1998: 222. Y. 11. HD., 13.04.2015 T., 2015/2788 E., 2015/5130 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.10.2019).

ciro birbirini izlediğinde, senedi elinde bulunduran kişinin kendinden önceki kişiden bu senedi geçerli olarak devraldığı kabul edilir. Fakat bu karinenin aksi ispat edilebilir⁶⁹⁹.

Ciro zincirinde bir kopukluk olduğu takdirde, bu noktadan itibaren yapılan cirolar geçersiz sayılır⁷⁰⁰. Kopmadan sonra yapılan cirolar teşhis, teminat ve temlik işlevlerini haiz değildir⁷⁰¹. Ciro zincirinin kopuk sayılması için, bütün ciroların kopuk olmasına gerek yoktur. Cirolardan sadece birinin bozuk olması, tüm zincirin kopuk sayılması için yeterlidir⁷⁰².

3.2.1.2. Hakiki Hamil

Maddi hukuk kurallarına göre hak sahibi olan kişiye, hakiki hamil denir. Bu durumu ifade etmek için, hakiki hamil kavramının yanı sıra, “maddi anlamda meşru hamil”, “maddi anlamda hak sahibi” gibi kavramlar da kullanılır⁷⁰³.

Senedi hukuka uygun olarak iktisap eden kişi, yani senedin maliki, maddi hukuk bakımından hak sahibidir⁷⁰⁴. Hamil, hem maddi, hem şekli açıdan hak sahibi olduğunda sorun yoktur. Ancak şekli ve maddi hak sahipliği bir arada bulunmayabilir⁷⁰⁵. Örneğin, senette son hamil olarak görünen kişinin vefat etmesi halinde, senedi miras yoluyla iktisap eden mirasçılar birlikte geçerli bir ciro yapabilir⁷⁰⁶. Ancak, hak sahipliği senetten anlaşılmadığı için ciro zinciri kopuk görünür. Bu durumda, mirasçılar kanuni halef olarak murisin yerine geçer ve maddi hukuk açısından hak sahibi olduklarını veraset ilamı ile ispat ederek, ciro zincirindeki kopukluğu gidermiş olurlar⁷⁰⁷. Yani, burada mirasçılık belgesi (veraset ilamı) ciro yerine geçer⁷⁰⁸.

3.2.2. İyi Niyetli İktisabın Korunması

TTK m. 686/f.2 gereğince, “Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, yeni hamil, ancak poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür”. Buna göre, düzgün bir ciro zinciriyle hak sahibi görünen hamil, senedi iktisap ederken kötü niyetli veya ağır kusurlu olmadığı takdirde, senedi geri vermekle yükümlü değildir⁷⁰⁹.

⁶⁹⁹ Gencer, 2019: 118.

⁷⁰⁰ Bahtiyar, 2017: 79.

⁷⁰¹ Kutlu, 2013: 79.

⁷⁰² Karahan vd., 2013: 247.

⁷⁰³ Alışkan, 1998: 229.

⁷⁰⁴ Öztan, 2013: 109.

⁷⁰⁵ Öztan, 2013: 109; Kutlu, 2013: 63; Hacıömeroğlu, 2010: 17.

⁷⁰⁶ Poroy ve Tekinalp, 2018: 88.

⁷⁰⁷ Coşkun, 2018: 249.

⁷⁰⁸ Karahan vd., 2013: 247.

⁷⁰⁹ Alışkan, 1998: 238.

Madde hükmünden anlaşılacağı üzere, iyi niyetli iktisabın korunabilmesi için, senedi iyi niyetle iktisap eden kişinin hak sahipliğinin TTK m. 686/f.1’de belirtildiği üzere, düzgün ciro zinciriyle anlaşılması gerekir. Bu ise, senedin şeklen hak sahibi görünen kişiden iktisap edilmesi ile mümkündür⁷¹⁰.

İyi niyetli iktisabın korunmasının şartları aşağıda belirtildiği biçimde sıralanabilir.

3.2.2.1. Kambiyo Senedinin Herhangi Bir Şekilde Hamilin Elinden Çıkması

TTK m. 686/f.2’de yer alan, “senedin hamilin elinden herhangi bir surette çıkmış olması” ibaresi ile yalnızca senedin çalınması, tehdit veya hile ile alınması gibi senet zilyetliğinin önceki hamil tarafından rıza dışı nedenlerle kaybedilmiş olması değil, aynı zamanda senet zilyetliğinin isteyerek, ancak geçersiz bir devir sözleşmesi ile karşı tarafa geçirilmesi sonucunda kaybedilmiş olması kastedilir⁷¹¹.

3.2.2.2. Hamilin Senedi Kötü Niyetle İktisap Etmemiş Olması veya İktisabında Ağır Kusur Bulunmaması

Şeklen düzgün bir ciro zincirine göre, yetkili hamilden senedi ciro ile devralan kişi, senedi iktisap ederken kötü niyetli veya ağır kusurlu hareket etmediği takdirde, senedi iade etmekle yükümlü değildir (TTK m. 686/f.2). Yani, senedi yetkisiz kişiden iyi niyetle iktisap eden kişi, senet hamilinin elinden her ne sebeple çıkmış olursa olsun korunur⁷¹².

Kötü niyetle iktisap, senedin önceki hamilinin elinden rızası dışında çıktığını bilmek veya bilebilecek durumda olmaktır⁷¹³. Örneğin, hamilin senedi iktisap ettiği anda, devreden kişinin, o senedin gerçek maliki olmadığını, senedi devretme yetkisinin bulunmadığını bilmesi gibi⁷¹⁴. Ağır kusur ise, senedi iktisap ederken olağan özenin gösterilmemesidir⁷¹⁵. Mesela, çok az bir dikkatle, senedin devrine ilişkin sakatlığı görebilecekken, bu dikkati göstermeyen kişinin iktisabı korunmaz⁷¹⁶.

Bazı durumlarda borçlunun, senedi ödenmek üzere ibraz eden hamil ile senette düzgün ciro zincirine göre hak sahibi görünen kişinin aynı kişi olup olmadığını araştırması gerekebilir. Ancak borçluya yüklenen bu araştırma külfeti abartılmamalıdır. Borçlunun ağır kusurlu sayılmamasına yetecek düzeyde kimlik araştırması yapması yeterlidir⁷¹⁷. Borçlu,

⁷¹⁰ Alışkan, 1998: 241.

⁷¹¹ Poroy ve Tekinalp, 2018: 200-201; Alışkan, 1998: 350.

⁷¹² Karahan vd., 2013: 243.

⁷¹³ Coşkun, 2018: 246.

⁷¹⁴ Öztan, 2013: 118.

⁷¹⁵ Poroy ve Tekinalp, 2018: 200.

⁷¹⁶ Öztan, 2013: 119.

⁷¹⁷ Hacıömeroğlu, 2010: 79.

senedi ciro ile devredenin hüviyetini hiç veya iktisabında ağır kusurlu sayılmayacak ölçüde araştırmadığı takdirde, ağır kusurlu sayılır⁷¹⁸.

Kötü niyet veya ağır kusur söz konusu olursa, senedi iktisap eden kişi, gerçek hamilin geri istemesi halinde bu senedi iade etmek zorundadır⁷¹⁹.

Ehliyetsiz kişiden senedin iyi niyetli olarak iktisap edilmesi mümkün değildir. Ehliyetsiz kişi, senedi iyi niyetle iktisap edene karşı korunur. Bu korumanın yansıması olarak, ehliyetsiz kişi, senedi iyi niyetle iktisap edene karşı senedin iadesi davası açabileceği gibi, ehliyetsizliğini def'i olarak da ileri sürebilir⁷²⁰.

3.2.3. Şeklen Hak Sahibi Görünen Hamile Vadede Yapılan Ödemenin Borçluyu Borçtan Kurtarması

Teşhis fonksiyonu ödeme safhasında da lehe etki gösterir. Çünkü hem TTK m. 646/f.2'de, hem de m. 710/f.3'te, hile veya ağır kusuru olmadığı müddetçe, şeklen yetkili hamile vadede ödeme yapan borçlunun borcundan kurtulacağı ifade edilmiştir⁷²¹.

Borçlu, ödeme talep eden kişinin şeklen hak sahibi olup olmadığını ciro zincirini incelemek suretiyle tespit eder⁷²². Senedi düzgün ciro zincirine dayanarak elinde bulunduran kişi şeklen yetkili hamil sayılır (TTK m. 686/f.1)⁷²³. Senet hiç devredilmemiş ise, şeklen yetkili hamil lehtardır. Senet devredildiği durumlarda ise şeklen yetkili hamil müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan tespit edilen kişidir (TTK m. 686/f. 1)⁷²⁴.

Hamil senedi ödemek için ibraz ettiğinde, borçlu ancak ciro zincirine göre şeklen yetkili hamil olduğu anlaşılan kimseye senedin vadesinde ödeme yapmakla borcundan kurtulur⁷²⁵. Ciro zincirinde kopukluk varsa, bu noktadan sonraki cirolar geçersiz olduğundan, hamil, meşru hamil sayılmaz⁷²⁶.

Borçlu, kendisine senedi ibraz eden kişinin şeklen hak sahibi olup olmadığını, yani, senedi düzgün ciro zinciri ile elinde bulundurup bulundurmadığını araştırmak zorundadır. Bu inceleme biçimsel bir incelemedir. Dolayısıyla her ne kadar borçlu, düzenli bir ciro zincirinin bulunup bulunmadığını incelemekle yükümlü kılınsa da, TTK m. 710/f.3 gereğince, ciro

⁷¹⁸ Alışkan, 1998: 253.

⁷¹⁹ Eriş, 2016: 340.

⁷²⁰ Poroy ve Tekinalp, 2018: 202.

⁷²¹ Hacıömeroğlu, 2010: 78.

⁷²² Bozkurt, 2013: 120.

⁷²³ Karahan vd., 2013: 244. Y. 11. HD., 29.05.2015., 2015/1085 E., 2015/7315 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.10.2019).

⁷²⁴ Bozer ve Göle, 2015: 90.

⁷²⁵ Karahan vd., 2013: 244.

⁷²⁶ Pulaşlı, 2017: 178. Y. 12. HD., T. 12.02.2009, E. 2008/21772., K. 2009/2418 (www.kazanci.com, erişim tarihi: 05.09.2019).

zincirinde yer alan cirantaların imzalarının geçerliliğini araştırmak zorunda değildir (TTK m. 710/f.3)⁷²⁷.

Borçlunun, şeklen hak sahibi görünen hamile ödeme yaparak borcundan kurtulabilmesi için, hile veya ağır kusurunun bulunmaması gerekir. Borçlu, senedi ibraz eden kişinin şeklen hak sahibi görünüp, gerçekte hak sahibi olmadığını bilmesine ve bunu ispat edebilecek delillere sahip olmasına rağmen, senet bedelini ödemişse, hileli davranmış sayılır⁷²⁸.

Gerekli dikkat ve özeni gösterdiği takdirde, şeklen hak sahibi olarak görünen kişinin gerçek hak sahibi olmadığını bilebilecek ve bu konuda ispat aracı bulabilecek iken, bunu yapmayıp ödemede bulunan borçlunun davranışı ise ağır kusurlu sayılır⁷²⁹. Örneğin, son ciro tam ciro olmasına rağmen borçlu, senedi ibraz eden kişinin gerçek alacaklı olup olmadığı konusunda basit bir kimlik incelemesi yapmadan ödemede bulunursa ağır kusurlu sayılır. Bu borçlu, TTK m. 710/f.3'te öngörülen korumadan yararlanarak borcundan kurtulamaz. Ancak son ciro beyaz ciro ise, senedi elinde bulunduran kişi yetkili hamildir ve bu durumda senedi ödeyen borçluya araştırma külfetinin yüklenmesi söz konusu değildir⁷³⁰.

3.3. Cironun Teminat Fonksiyonu

Cironun teminat fonksiyonu, TTK m. 685'te düzenlenmiştir. Buna göre, “Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur”. Bu sorumluluk cironun teminat fonksiyonu olarak adlandırılır⁷³¹. Hükme göre, her ciranta, kural olarak kendisinden sonra gelenlere ve hamile karşı poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumlu olur⁷³². Bir diğer ifade ile ciranta, kendinden sonra gelen hak sahiplerine, poliçenin kabul edileceğini ve ödeneceğini garanti eder⁷³³.

Cironun teminat fonksiyonu, poliçe bakımından kanunda açıkça düzenlenmiştir (TTK m. 685/f.1). Bono ve çek bakımından ise poliçe hükümlerine atıf yapılmakla yetinilmiştir (TTK m. 778/f.1-a, m. 818/f.1-d). Kambiyo senetleri dışındaki cirosu kabil diğer senetlerde cironun teminat fonksiyonu yoktur⁷³⁴. Her ne kadar ciro ile devredilse de, nama yazılı hisse senetleri açısından da teminat fonksiyonu söz konusu değildir⁷³⁵.

⁷²⁷ Alışkan, 1998: 256-257. YHGK., 09.03.2016 T., 2014/806 E., 2016/298 K. (www.sinerjimevzuat.com.tr, erişim tarihi: 10.10.2019).

⁷²⁸ Hacıömeroğlu, 2010: 78-79.

⁷²⁹ Hacıömeroğlu, 2010: 79. Y. 11.HD., T. 03.11.1977, E. 4626, K. 4786 (Hacıömeroğlu, 2010: 79).

⁷³⁰ Alışkan, 1998: 264-265.

⁷³¹ Bilgili ve Demirkapı, 2018b: 357.

⁷³² Çeker, 2010: 547; Poroy ve Tekinalp, 2018: 209.

⁷³³ Poroy ve Tekinalp, 2018: 209.

⁷³⁴ Karahan vd., 2013: 249.

⁷³⁵ Karahan vd., 2013: 249.

Teminat fonksiyonu, alacağın temlik ile ciroyu ayıran temel farklardan biridir⁷³⁶. Kural olarak, alacağın temlikinde böyle bir fonksiyon yoktur. Alacağın temlik bir devir anlaşmasıdır. Devredilen alacağın mevcut olmadığı veya tahsil edilemediği durumlarda, temlik sözleşmesinin ifa edilememesi nedeniyle temlik edene başvurulamaz. Zira temlik edenin sorumluluğu, temlike esas teşkil eden borç ilişkisinden kaynaklanır⁷³⁷.

3.3.1. Cirantanın Sorumluluğu

Bir poliçeyi temlik cirosu ile devreden ciranta, kendisinden sonra gelen kişilere, özellikle de hamile, poliçenin kabul edileceği ve ödeneceği hususunda güvence vererek başvuru borçlusu durumuna gelir⁷³⁸. Ciro, poliçeden doğan hakkı devretmek amacıyla yapıldığından, cirantanın teminat sorumluluğu kanundan doğar⁷³⁹.

Yukarıda belirtildiği üzere, ciranta, ciro edilene ve onu takip eden diğer ciranta ve hamillere karşı senedin ödenmemesinden ve kabul edilmemesinden sorumludur (TTK m. 685/f.1)⁷⁴⁰. Cirantanın bu sorumluluğu, poliçenin muhatap tarafından kabul edilmemesi veya ödenmemesi halinde TTK m. 730'da öngörülen sürelerin geçmemiş olması şartıyla doğar⁷⁴¹.

Vadesi gelen ve ibraz edildiğinde ödenmeyen bir senette hamil, süresi içinde protesto çektiği takdirde, senedin asıl borçlusu ve avalistin yanı sıra, cirantalara da başvurabilir⁷⁴². Bu durumda, senedi temlik cirosu ile devreden cirantaların tümü, bonoda düzenleyen (poliçe ve çekte keşideci), poliçeyi kabul eden muhatap veya aval veren kişiler, hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumlu olur (TTK m. 724/f.1)⁷⁴³.

TTK'nın 724. maddesinin 2. fıkrası gereğince, hamil, senedin muhatap tarafından kabul edilmemesi ve ödenmemesi durumunda, borçlanmadaki sıraları ile bağlı olmaksızın senet borçlularından her birine, bunlardan bazılarına ya da hepsine birden başvurabilir⁷⁴⁴.

TTK m. 724/f.3'e göre ise "Poliçeden dolayı borç altına girmiş olup da poliçeyi ödemiş bulunan herkes aynı hakkı kullanabilir". Dolayısıyla hamile ödemedede bulunan cirantanın da diğer cirantalardan talepte bulunması mümkündür. Ancak TTK m. 726 gereğince, "Poliçe bedelini ödemiş olan kişi kendisinden önce gelen borçlulardan talepte bulunabilir". Ciro zincirinde senet bedelini ödeyen cirantadan önce gelen diğer cirantalar,

⁷³⁶ Bozkurt, 2013: 121.

⁷³⁷ Karahan vd., 2013: 249.

⁷³⁸ Bahtiyar, 2017: 80; Alışkan, 1998: 274.

⁷³⁹ Kınacıoğlu, 1999: 148.

⁷⁴⁰ Karahan vd., 2013: 249; Kınacıoğlu, 1999: 147.

⁷⁴¹ Kınacıoğlu, 1999: 147.

⁷⁴² Çeker, 2010: 547.

⁷⁴³ Hacıömeroğlu, 2010: 83.

⁷⁴⁴ Bozer ve Göle, 2015: 89.

müteselsil borçlu sıfatıyla ödeme yapan cirantaya karşı sorumlu olmaya devam eder⁷⁴⁵. Böylece, ciro zincirinde bulunan her ciranta, kendisinden sonra gelenlere karşı başvuru borçlusu sıfatıyla sorumlu olup, kendisinden önce gelenlerin de alacaklısı konumundadır⁷⁴⁶.

3.3.2. Teminat Fonksiyonunun Şartları

Teminat fonksiyonundan söz edilebilmesi için hukuken geçerli bir temlik cirosunun olması gerekir. Ciro, emre yazılı senetlerin devir şekli olduğundan, bunun için emre yazılı bir senedin varlığı şarttır⁷⁴⁷. Ancak bütün emre yazılı senetlerin cirosu teminat fonksiyonuna sahip değildir⁷⁴⁸. Cironun teminat fonksiyonu, poliçe, bono ve çekler bakımından söz konusu olur. Makbuz senetleri, varant, konişmento, taşıma senetleri gibi cirosu kabil diğer senetlerde ciro, teminat fonksiyonuna sahip değildir (TTK m. 831/f.2)⁷⁴⁹. Bu senetler hakkında ancak kanunda açık bir hüküm bulunduğu takdirde, ciro teminat fonksiyonuna sahip olur⁷⁵⁰.

Ayrıca, ancak süresi içinde yapılan temlik cirosunun teminat fonksiyonu vardır. Yani, protesto düzenlenmesinden veya çekte ibraz süresinin geçmesinden sonra yapılan ciro geçerli olmakla beraber, alacağın temliki sonuçlarını doğuracağı için, bu cironun teminat fonksiyonu yoktur⁷⁵¹. Teminat fonksiyonuna dayanabilmek için bazı maddi ve şekli şartların gerçekleşmesi gerekir:

- Cironun teminat fonksiyonuna bağlı olarak cirantaya karşı başvuru hakkının kullanılabilmesi için, senedin süresinde ödeme için ibraz edilerek maddi şartın gerçekleştirilmesi gerekir⁷⁵².

- Başvuru hakkının şekli şartı olarak ise, ödememe protestosu çekilmelidir. Aksi takdirde başvuru hakkı kaybedilmiş olur⁷⁵³.

Teminat fonksiyonunda cironun şeklinin önemi yoktur⁷⁵⁴. Önemli olan, ciroda bir imzanın bulunmasıdır⁷⁵⁵. Bu nedenle, hem beyaz ciro, hem de tam ciro teminat fonksiyonuna sahiptir⁷⁵⁶.

Ayrıca hukuken hak sahibi olmamakla beraber, şeklen hak sahibi olan kimsenin cirosu da, onun senetten sorumlu olması sonucunu doğurur. Aynı şekilde, hukuken hak sahibi olup

⁷⁴⁵ Gencer, 2019: 125.

⁷⁴⁶ Kutlu, 2013: 79.

⁷⁴⁷ Alışkan, 1998: 353.

⁷⁴⁸ Alışkan, 1998: 291.

⁷⁴⁹ Coşkun, 2018: 250.

⁷⁵⁰ Alışkan, 1998: 291.

⁷⁵¹ Hacıömeroğlu, 2010: 82; Gencer, 2019: 124.

⁷⁵² Gencer, 2019: 124.

⁷⁵³ Gencer, 2019: 124.

⁷⁵⁴ Pulaşlı, 2017: 181.

⁷⁵⁵ Karahan vd., 2013: 249.

⁷⁵⁶ Pulaşlı, 2017: 181.

da, şeklen hak sahibi olmayan hamilin cirosu da teminat fonksiyonuna sahiptir⁷⁵⁷. Yani, hukuken hak sahibi olunup, şeklen hak sahibi olunmadığı durumlarda, ciro zincirindeki kopukluk hukuki halefiyet ile giderilir. Bundan sonra yapılan cirolar, geçerli olup, temlik ve teminat fonksiyonunu haizdir⁷⁵⁸.

3.3.3. Cironun Teminat Fonksiyonunun Bertaraf Edilmesi, Sınırlandırılması ve Kanunen Ortadan Kaldırılması

Cirantanın sorumluluğuna ilişkin öngörülen hüküm emredici değildir⁷⁵⁹. Dolayısıyla, ciranta, cironun teminat fonksiyonunu sınırlayabileceği gibi, tamamen ortadan kaldırabilir⁷⁶⁰. Cirantanın, teminat fonksiyonunu senet üzerine koyacağı kayıtlarla kaldırabilmesi iki şekilde mümkündür⁷⁶¹.

3.3.3.1. Bertaraf Edilmesi (Sorumluluk Kaydı)

Ciranta, cirosuna poliçenin kabul edilmemesinden veya ödenmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıt koyarak teminat fonksiyonunu bertaraf edebilir (TTK m. 685/f.1)⁷⁶². Bu kayıt, “teminatsızdır”, “bila teminat”, “bila mesuliyet” vb. ibarelerle ifade edilir⁷⁶³. Kaydın mutlaka ciro şerhi içinde zikredilmesi şart değildir. Ancak, cirantanın imzasının bu kaydı kapsayacak şekilde atılmış olması gerekir⁷⁶⁴.

Ciranta, koyduğu sorumsuzluk kaydı ile hem poliçenin kabul edilmemesinden, hem de ödenmemesinden dolayı sorumluluğunu kaldırabilir⁷⁶⁵. Bu halde hamil, sorumsuzluk kaydını koyan ciranta hariç, diğer imza sahiplerine başvurabilir⁷⁶⁶. Düzenleyen ise, sadece kabul edilmeme halinde sorumlu olmayacağına dair kayıt koyabilir. Düzenleyen, ödememe halinde sorumluluktan muaf olacağına ilişkin kayıt koyduğu takdirde, bu kayıtlar yazılmamış sayılır (TTK m. 679)⁷⁶⁷.

3.3.3.2. Sınırlandırılması (Ciro Yasağı Kaydı)

Ciranta, senedin tekrar ciro edilmesini yasaklayarak teminat fonksiyonunu sınırlandırabilir (TTK m. 685/f.2). Ciranta, senede koyacağı ciro yasağı kaydı ile senedi

⁷⁵⁷ Kınacıoğlu, 1999: 147-148.

⁷⁵⁸ Alışkan, 1998: 299.

⁷⁵⁹ Kutlu, 2013: 80.

⁷⁶⁰ Kınacıoğlu, 1999: 149.

⁷⁶¹ Karahan vd., 2013: 250.

⁷⁶² Öztan, 2013: 119; Coşkun, 2018: 250.

⁷⁶³ Kutlu, 2013: 80.

⁷⁶⁴ Kınacıoğlu, 1999: 149.

⁷⁶⁵ Çeker, 2010: 542.

⁷⁶⁶ Karahan vd., 2013: 250.

⁷⁶⁷ Coşkun, 2018: 249.

devrettiği kişiden sonra gelenlerin kendisine başvurmasını engeller⁷⁶⁸. Bu kayıt, “ciro edilemez” veya “ciro yasaktır” gibi ibarelerle ifade edilir⁷⁶⁹. Ciro yasağı kaydı koyan ciranta, sadece senedi devrettiği kişiye, yani kendi cirantasına karşı sorumludur. Senedi bu kişiden sonra devralanlara karşı ciranta sorumlu olmayacağı için, bu halde cironun teminat fonksiyonundan bahsedilemez⁷⁷⁰.

Cirantanın koymuş olduğu ciro yasağına rağmen ciro yapılması, ciroyu geçersiz kılmaz⁷⁷¹. Ciranta senedin ciro edilmesini yasakladığı halde, tekrar ciro yapılmışsa, yasağı koyan ciranta, senedi sonradan devralanlara karşı sorumlu değildir⁷⁷². Buna karşın, düzenleyenin koyacağı ciro yasağı kaydı senedi emre yazılı olmaktan çıkarıp, nama yazılı hale getireceğinden, senedin ciro edilebilme imkânı kalmaz. Yasağa rağmen ciro yapıldığı takdirde, yapılan ciro alacağın temlik hüükümlerini doğurur⁷⁷³.

3.3.3.3. Cironun Teminat Fonksiyonunun Kanunen Ortadan Kaldırılması (Gecikmiş Ciro)

Yukarıda açıklandığı üzere⁷⁷⁴, ödememe protestosu düzenlendikten veya bu protesto için gerekli olan iki iş günlük süre geçtikten sonra yapılan ciro, gecikmiş ciro olup, alacağın temlik hüükümlerine tabidir (TTK m. 690)⁷⁷⁵. Alacağın temlikinde, ödeme garantisi söz konusu olmadığından, gecikmiş cironun teminat fonksiyonu yoktur⁷⁷⁶.

3.3.4. Sona Ermesi

Cironun teminat fonksiyonu, hukuken geçerli bir devirle başlayıp, senet ödeninceye kadar devam eder⁷⁷⁷.

Cironun teminat fonksiyonu, zamanaşımı, protesto çekme, ibraz etme gibi hakkı koruyucu nitelikte işlemlerin yapılmamasıyla sona erer⁷⁷⁸. Başvuru hakkının kullanılması söz konusu ise, başvuru borçlusu bakımından, bu kişinin yapacağı ödeme ile son bulur⁷⁷⁹.

⁷⁶⁸ Bozkurt, 2013: 121.

⁷⁶⁹ Karahan vd., 2013: 250.

⁷⁷⁰ Pulaşlı, 2017: 181; Bilgili ve Demirkapı, 2018a: 96.

⁷⁷¹ Bozkurt, 2013: 121.

⁷⁷² İmregün, 2007: 76. Y. 12. HD., 30.06.2009 T., 6476/14338 (Coşkun, 2018: 254).

⁷⁷³ Bahtiyar, 2017: 80; Öztan, 2013: 120.

⁷⁷⁴ Bkz. s. 63.

⁷⁷⁵ Öztan, 2013: 112; Bozkurt, 2013: 112.

⁷⁷⁶ Karahan vd., 2013: 250.

⁷⁷⁷ Öztan, 2013: 119; Eriş, 2016: 336.

⁷⁷⁷ Kutlu, 2013: 80; Öztan, 2013: 119.

⁷⁷⁷ Öztan, 2013: 119.

⁷⁷⁸ Kutlu, 2013: 80; Öztan, 2013: 119.

⁷⁷⁹ Öztan, 2013: 119.

SONUÇ

Kambiyo senetlerine ilişkin düzenleme, Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabı olan Kıymetli Evrakın dördüncü faslında yer almaktadır. Bu bölümde bono, poliçe ve çek olmak üzere, üç tür kambiyo senedi tanzim edilmiştir. Kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemelerin kaynağı İsviçre Borçlar Kanunu'dur. Bu hükümler, 1930 yılında imzalanan, Türkiye'nin taraf olmadığı Cenevre sözleşmesine dayanır. Türk Ticaret Kanunu'nda poliçe ve bono dışında, çek de kambiyo senedi olarak kabul edilmiştir. Oysa kaynak İBK'da "kambiyo senetleri" kavramına sadece poliçe ve bono dâhil edilmiş olup, çek, bu kavramın dışında bırakılmıştır. Poliçe ve bono vade içerdiğinden dolayı bir kredi aracıdır. Çekte ise vade yoktur. Bunun sonucu olarak, çek, kredi aracı değil, ödeme aracı sayılır. Kaynak İBK bundan dolayı poliçe ve bonoyu kambiyo senedi olarak düzenlemiş olup, çeki ayrı bir başlık altında toplamıştır. Bu itibarla, Türk Hukuku'nda kambiyo senedi kavramı kendine özgü bir anlam ifade etmektedir.

Emre yazılı senetlerin ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devri, kanun koyucu tarafından keşfedilmemiştir. Bu kurum, ticari hayatta duyulan ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkmış, sonrasında ise kanun koyucular tarafından düzenlenerek kanunlarda yerini almıştır. İlk ciro uygulaması, XVI. yüzyılda İtalya'da görülmüştür. Bu dönemlerde senet ile ilgili beyanlar, senedin arka yüzüne yazılmaktaydı. Alacaklı, "emrine" kaydını içeren senetlerde, senet bedelinin ödenmesini istediği kişinin adını senedin arkasına yazdığı bir şerh ile göstermekteydi. Bu şerhe, "indorse" veya "indosso" denilmekteydi. Senedin dolaşımını sağladığı için, bu şerhe, aynı zamanda, İtalyanca "devretmek" anlamına gelen "girare" fiilinden türeyen ciro adı verilmekteydi.

Ciro, yapılış amacına göre, temlik cirosu, tahsil cirosu ve rehin cirosu olmak üzere üçe ayrılır. Temlik cirosu, kambiyo senedinin mülkiyeti ile birlikte, senetten doğan bütün hakları senedi devralana geçirmek amacıyla yapılan cirodur (TTK m. 684/f.1). Temlik cirosu, asıl ve olağan cirodur. Tahsil ve rehin cirosu ise cironun özel şekilleridir. Bu itibarla, ciroda tahsil veya rehin amacıyla yapıldığına dair kayıt yer almadığı sürece, bu cironun temlik cirosu olduğu karine olarak kabul edilir. Nitekim Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere, bu karinenin aksi ispat edilebilir, ancak bu amaçla tanık dinlenemez.

Cironun hukuki mahiyetini açıklamaya yarayan çeşitli görüşler mevcuttur. Günümüzde ortaya atılan ve birçok taraftar toplayan temlik teorisi (modern görüş), diğer teorileri reddetmektedir. Bu teoriye göre, ciro ile senet alacağı kayıtsız ve şartsız olarak ciro edilene devrolunur. Böylece, ciro ile ciranta yerine ciro edilen hamil hak sahibi olur, cirantanın hakkı ise son bulur. Kanuni düzenlemelere daha uygun düştüğünden, tarafımızca da

benimsenen bu teori, cironun hukukî mahiyetini anlatmak bakımından diğer teorilere nazaran daha isabetlidir.

Geçerli bir temlik cirosundan bahsedilebilmesi için, geçerli bir kambiyo senedinin varlığı şarttır. Senedin geçerli olması için ise, şekil şartlarını ihtiva etmesi gerekir. Şekil şartları eksik olan senet, kambiyo senedi niteliğini haiz olmayacağından, ciro ile devredilemez. Örneğin, düzenleme tarihi eksik olan bir senedin ciro yoluyla devredilmesi mümkün değildir. Bu ciro, şartları varsa, alacağın temliki olarak değerlendirilebilir.

Geçerli bir temlik cirosundan bahsedebilmek için, geçerli bir emre yazılı senedin varlığı yeterli değildir, ayrıca bu senedin cirosunun yasaklanmamış olması gerekir. Kambiyo senetleri, "emrine" kaydını içermeseler dahi, kanunen emre yazılıdır. Senedi tanzim veya keşide eden ya da ciranta, sorumluluklarını sınırlamak ve bu senetlerin tedavül kabiliyetini ortadan kaldırmak amacıyla senede ciro yasağı koyabilir. Keşidecinin koyduğu ciro yasağı kaydı emre yazılı senedi nama yazılı hale getirir ve ciro ile devri imkânını ortadan kaldırır. Bu yasağa rağmen senet ciro edilirse, yapılan ciro alacağın temliki hükümlerine tabi olur. Ciro yasağı kaydını koyan ciranta ise, senedi ciro ettiği kişiye karşı cirosundan dolayı sorumlu kalmaya devam eder. Kendi cirosundan sonra gelen ciro sahiplerine karşı ise sorumlu olmaz. Cirantanın koyduğu ciro yasağı kaydı, senedin ciro ile devrini engellemeyeceği gibi, emre yazılı senedin nama yazılı hale gelmesine de sebebiyet vermez.

TTK m. 682/f.1'e göre, ciro kayıtsız ve şartsız olmalıdır. Ancak herhangi bir şarta tabi tutulduğu takdirde, ciro hükümsüz olmaz, şart yazılmamış sayılır, ciro ise bu kayıt ve şartlardan ari olarak geçerliliğini korur (TTK m. 682/f.1, m. 778/f.1, m. 789/f.1). Bu prensibin istisnaları vardır. Yasa, ciro yasağı kaydı, sorumsuzluk kaydı veya protestosuz kaydı gibi bazı kayıtların ciroya konulabilmesine cevaz vermiştir. Bu halde ciro, bu kayıtlarla yüklü olarak geçerliliğini sürdürür.

Öte yandan ciro, senet bedelinin tamamına şamil olmalıdır. Bedelin tamamını kapsamayan ciroya, kısmi ciro denir ve kısmi ciro batıldır. Kısmi ciro iki şekilde ortaya çıkar. Ya senet üzerinde tek bir kişi hak sahibidir ve bu kişinin senet bedelinin bir kısmı için yaptığı ciro kısmi cirodur. Ya da senet üzerinde birden fazla hak sahibi vardır, bu kişilerden birinin veya birkaçının, üçüncü kişi lehine yaptığı ciro, kısmi ciro sayılır. Kısmi ciroya dayanarak senedi elinde bulunduran kişi, meşru hamil sayılmaz.

Kıymetli evrakta hak ile senet arasında kuvvetli bağın olması, hakkın ileri sürülebilmesi ve devri için senedin varlığını şart kılar. Emre yazılı senette mündemiç hakkın devri için ciro ve senet üzerindeki zilyetliğin karşı tarafa geçirilmesi gerekir. Bu itibarla, poliçede ifade edilen bedelin kısmi ciro ile bölünmesi ve poliçenin bu şekilde devredilmesi

mümkün olmadığı gibi, aynı zamanda senedin birden fazla kişinin elinde bulunması veya senedin parçalara bölünmesi de olanaklı değildir. Kanun'un kısmi ciroyu batıl saymasının başlıca nedeni budur.

Cironun geçerli olabilmesi için, çizilmemiş olması gerekir. Zira TTK m. 686/f.1'e göre, çizilmiş cirolar yazılmamış sayılır. Hem ciro metni, hem imza çizildiğinde sorun yoktur, ciro hiç yapılmamış kabul edilir. Ancak, tam ciroda sadece ciro metni çizilip, imza çizgi dışı bırakıldığında, bu çizme işleminin tüm ciroyu kapsayıp kapsamadığı hususu tartışma yaratır. Doktrinde her iki görüşü savunan yazarlar mevcuttur. Kanaatimizce, TTK m. 686/1-2.c hükmünü, cironun tamamını kapsayacak biçimde yorumlamak gerekir. Bu itibarla, tam ciroda sadece ciro metni çizilip, imza çizgi dışı bırakıldığında, çizme işleminin tüm ciroyu kapsadığı kabul edilerek, ciro yazılmamış sayılır. Bu cironun beyaz ciro olarak geçerliliğini koruduğu kabul edilecek olursa, kötü niyetli hamil, son cironun üst kısmını çizip, sadece imzasını bırakabilir ve böylece senet kendisine beyaz ciro ile devredilmiş gibi bir izlenim yaratabilir.

İlk temlik cirosu, ancak lehtar veya yetkili temsilcisi tarafından yapılabilir. Sonraki cirolar yetkili hamiller tarafından yapılır. Senedi ciro ile devredebilmek için şeklen hak sahibi olunması zorunludur. Şeklen hak sahibi olup, maddi hukuk açısından hak sahibi olmayan kişiler senedi ciro ile devredebilir. Zira şekli hak sahipliği, maddi hak sahipliğine dair hukuki görünüm yaratır. Ancak, maddi hukuk bakımından hak sahibi olup da, şeklen hak sahibi olmayan bir kişi, kural olarak, senedi ciro edemez. Bu kuralın istisnasını halefiyet hali oluşturur. Zira cüzi veya külli halefiyet halinde, şeklen hak sahibi görünmeyen kişiler, senedi ciro yoluyla devredebilir. Ancak bu durumda hak sahipliği senetten anlaşılmadığından dolayı ciro zinciri kopuk görünür. Halefiyetin varlığı ispat edildiği takdirde, ciro zincirindeki kopukluk giderilmiş olur. Böylece bu noktadan sonraki cirolar normal bir cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur.

Emre yazılı senetler herhangi bir üçüncü kişiye ciro edilebilir. Bu kişi, senette gösterilmiş olabileceği gibi, senette gösterilmemiş bir kişi de olabilir. TTK m. 681/f.3'e göre, "Bir poliçe, kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, düzenleyene veya poliçe ile borç altına girmiş olanlardan herhangi birine ciro edilebilir. Bu kişiler de poliçeyi yeniden ciro edebilir". Bu durumda, alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi ile borç sona ermez. Zira bu kişiler de senedi yeniden ciro ile devredebilir.

Poliçede muhataba ciro ile muhatabın cirosu mümkün iken, çekte bu prensipten sapılmıştır. TTK m. 789/f.4 hükmü gereğince, çekte muhataba yapılan ciro makbuz hükmündedir. Aynı maddenin 2. fıkrasına göre ise, çekte muhatabın cirosu batıldır. Yasada bu prensibe istisna getirilmiştir. Buna göre, muhatabın birden fazla şubesi olduğu takdirde, çekin

üzerine çekildiği şubeden başka bir şube üzerine yapılan ciro geçerli olup, makbuz hükmünde sayılmaz.

Poliçe lehtarın cirosu ile tedavüle çıkar. Poliçenin tedavülü vadeye kadardır, bu nedenle lehtar, poliçeyi kural olarak vadeye kadar ciro edebilir. Kural bu olmakla birlikte, TTK m. 690/f.1 hükmü istisnai olarak, vadenin geçmesinden sonra belli süre içinde yapılan cironun da vadeden önce yapılan ciro hükmünde sayılacağını kabul etmiştir. Bu itibarla, vadeden sonra yapılan ciro da geçerli olup, vadeden önce yapılmış cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur (TTK m. 690/f.1). Ancak poliçenin sonsuza kadar tedavül etmesi düşünülemez. Bu nedenle, ödememe protestosunun çekilmesinden veya bu protesto için gerekli olan iki iş günlük sürenin geçmesinden sonra yapılan cironun, gecikmiş ciro olup, alacağın temlik hüükümlerini doğuracağı kabul edilmiştir.

Ciro, çeşitli tasniflere tabi tutulur. Ciro edilenin belli olup olmadığına göre, ciro, “tam ciro” ve “beyaz ciro” olmak üzere ikiye ayrılır. Tam ciro, senedin ön yüzüne veya arkasına, arkasında yer kalmamışsa, senede eklenen ve alonj denilen kâğıt üzerine yapılır. Bu ciro, lehine ciro yapılan kişinin adını, devri gösteren ibareyi içeren metni ve cirantanın imzasını ihtiva eder. Ciro, her hâlükârda ciranta tarafından el ile imzalanmalıdır. El yazısı ile atılmayan imza, herhangi sonuç doğurmaz. Nitekim TTK m. 756 gereğince, mühür veya diğer mekanik aletlerle ya da parmak basmak suretiyle yapılan cirolar geçerli sayılmaz.

Beyaz ciro, lehine ciro yapılan kişinin adı ve soyadı belirtilmeden yapılan cirodur. Hamile ciro da beyaz ciro hükmündedir. Tam ciro, senedin ön yüzüne, arkasına ve arkasında yer kalmadığı takdirde alonj üzerine yapılabilir. Buna karşın, yasada beyaz cironun geçerli olması için, senedin arka yüzüne veya bunun devamı olan alonj üzerine yapılması gerektiği düzenlemiştir (TTK m. 683/f.2). Senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılamaz. Zira düzenleyenin veya muhatabın imzaları dışında, senedin ön yüzüne atılan ve herhangi bir açıklama içermeyen her imza aval sayılır (TTK m. 701/f.3). Burada güdülen amaç, senedin ön yüzüne atılan ve aval olarak nitelendirilen imzalar ile ciro amacıyla atılan imzaların karışmasını önlemektir. Buna karşın, cironun varlığını açıkça belirten bir beyaz cironun senedin ön yüzüne yazılması halinde, bu ciro geçerli sayılır. Zira bu cironun aval amacıyla yapılmadığı açıkça belli olduğundan, hangi amaçla yapılmış olduğu tartışması ortaya çıkmayacaktır. Dolayısıyla, böyle bir beyaz ciro senedin ön yüzüne de yazılabilir.

Temlik cirosunun, temlik, teşhis ve teminat olmak üzere, üç önemli fonksiyonu vardır. Cironun temlik fonksiyonu, TTK m. 684/f.1’de düzenlenmiştir. Hükme göre, “Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile senetten doğan bütün haklar devredilmiş olur”. Hak ve senet

arasındaki kuvvetli bağın sonucu olarak, senetteki hakkın devri için sadece cironun yapılması yeterli değildir. Bunun yanı sıra, senet zilyetliğinin de ciro edilene geçirilmesi gerekir.

Cironun teşhis fonksiyonu ise yetkili hamilin belirlenmesini sağlar. TTK m. 686/f.1'e göre, "Bir poliçeyi elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, yetkili hamil sayılır".

Yetkili (şekli) hamil, senet metninden hak sahibi olduğu anlaşılan ve senedi elinde bulunduran kimsedir. Yetkili (şekli) hamil olabilmesi için, kişinin öncelikle senedi elinde bulundurması gerekir. Kanuna göre, senedi elinde bulundurmaktan kasıt, senedin hamili olmaktır. Hamil, medeni hukuktaki "asli zilyet" anlamındadır. Ancak hamilin sadece senedi elinde bulundurması yetmez, aynı zamanda hak sahipliğinin düzgün bir ciro zincirinden anlaşılmaması gerekir. Düzgün ciro zincirinin varlığı için, ilk cironun lehtar tarafından yapılmış olması; sonraki cirolardan her birinin, ciro şerhinde senet kendisine ciro edilmiş olan kişi tarafından yapılmış olması ve son cironun da senedi elinde bulunduran kişi lehine yapılmış olması veya beyaz ciro olması gerekir. Çizilmiş cirolar yazılmamış sayılacağından, düzgün ciro zincirinin saptanmasında dikkate alınmaz. Nitekim beyaz cirolar da ciro zincirini bozmaz.

Maddi hukuk kurallarına göre hak sahibi olan kişiye, hakiki hamil denir. Kural olarak, şekli hamil aynı zamanda hakiki hamildir. Ancak şekli ve maddi hak sahipliği bir arada bulunmayabilir. Örneğin, senette son hamil olarak görünen kişi ölmüş ve senet miras yolu ile iktisap edilmişse, hak sahipliği senetten anlaşılmadığı için ciro zinciri kopuk görünür. Bu durumda, mirasçılar kanuni halef olarak murisin yerine geçer ve maddi hukuk açısından hak sahibi olduklarını veraset ilamı ile ispat ederek, ciro zincirindeki kopukluğu gidermiş olur. Bu hallerde, halefiyet durumunun ispatı ile ciro zincirindeki kopukluk giderilir ve bu kişilerin cirosu da temlik ve teminat işlevini haiz olur.

Teşhis fonksiyonunun önemli bir sonucu iyi niyetli iktisabın korunması halinde görülür. Buna göre, düzgün bir ciro zinciriyle hak sahibi görünen hamil, senedi iktisap ederken kötü niyetli veya ağır kusurlu olmadığı takdirde, senedi geri vermekle yükümlü değildir. Teşhis fonksiyonu, senet bedelini ödeyen borçlu bakımından da etkilidir. Buna göre, vadesinde, hile veya ağır kusuru olmaksızın, şeklen hak sahibi görünen hamile ödemede bulunan borçlu, borcundan kurtulur. Ödemede bulunan kişi, hamilin şeklen hak sahipliğini araştırmak zorundadır, ancak ciro zincirinde yer alan cirantaların imzalarının geçerliliğini araştırmak zorunda değildir.

Cironun bir diğer fonksiyonu, teminat fonksiyonudur. TTK m. 685'e göre, "Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur".

Teminat fonksiyonu, kambiyo senetlerinin tedavül gücünü artırır. Buna karşın, alacağın temlikinde böyle bir fonksiyon yoktur.

Ciro zincirinde bulunan her ciranta, kendisinden sonra gelenlere karşı başvuru borçlusu sıfatıyla sorumlu olup, kendisinden önce gelenlerin de alacaklısı konumundadır. Bir diğer ifade ile ciranta, kendinden sonra gelen hak sahiplerine, poliçenin kabul edileceğini ve ödeneceğini garanti eder. Cironun teminat fonksiyonu, poliçe, bono ve çekler hakkında geçerlidir. Ciro su kabil diğer senetler, yani makbuz senetleri, varant, konişmento, taşıma senedi gibi senetlerde ciro, teminat fonksiyonuna sahip değildir (TTK m. 831/f.2). Ayrıca, ancak süresi içinde yapılan temlik cirosunun teminat fonksiyonu vardır. Yani, protesto düzenlenmesinden veya çekte ibraz süresinin geçmesinden sonra yapılan ciro geçerli olmakla beraber, alacağın temlik sonuçlarını doğuracağı için, teminat fonksiyonu yoktur.

Teminat fonksiyonunda cironun şeklinin önemi yoktur. Önemli olan, ciroda imzanın bulunmasıdır. Bu nedenle, hem beyaz cironun, hem de tam cironun teminat fonksiyonu vardır. Ayrıca hukuken hak sahibi olmamakla beraber, şeklen hak sahibi olan kimsenin ciro su da teminat fonksiyonunu haizdir. Buna karşın, kişinin hukuken hak sahibi olup, şeklen hak sahibi olmadığı durumlarda, ciro zincirindeki kopukluk hukuki halefiyet ile giderilir. Bundan sonra yapılan cirolar, geçerli sayılıp, temlik ve teminat fonksiyonuna sahip olur.

Ciranta, senede poliçenin kabul edilmemesinden veya ödenmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıt koyarak teminat fonksiyonunu bertaraf edebilir (TTK m. 685/f.1) . Bu kayıt, “teminatsızdır”, “bila teminat”, bila mesuliyet vb. ibarelerle ifade edilebilir. Ciranta, koyduğu sorumsuzluk kaydı ile keşideciden farklı olarak, hem poliçenin kabul edilmemesinden, hem de ödenmemesinden doğan sorumluluğunu ortadan kaldırabilir. Düzenleyen ise, sadece kabul edilmeme halinde sorumlu olmayacağına dair kayıt koyabilir. Düzenleyen, ödenmeme halinde sorumluluktan muaf olacağına ilişkin kayıt koyduğu takdirde, bu kayıtlar yazılmamış sayılır (TTK m. 679).

Ciranta, senedin tekrar ciro edilmesini yasaklayarak teminat fonksiyonunu sınırlandırabilir (TTK m. 685/f.2). Bu durumda ciranta, sadece senedi devrettiği kişiye, yani kendi cirantasına karşı sorumlu olur. Senedi bu kişiden sonra devralanlara karşı sorumlu olmayacağı için, bu halde cironun teminat fonksiyonundan bahsedilemez. Ciranta senedin ciro edilmesini yasakladığı halde, tekrar ciro yapılmışsa, yasağı koyan ciranta, senedi sonradan devralanlara karşı sorumlu olmaz (TTK m. 685/f.2). Buna karşın, düzenleyenin koyacağı ciro yasağı kaydı senedi emre yazılı olmaktan çıkarıp, nama yazılı hale getireceğinden, ciro edilebilme imkânı kalmaz. Yasağa rağmen ciro yapıldığı takdirde, yapılan ciro alacağın temlik hükümlerini doğurur.

Ödememe protestosu düzenlendikten veya bu protesto için gerekli olan iki iş günlük süre geçtikten sonra yapılan ciro, gecikmiş ciro olup, alacağın temliki hükümlerine tabidir (TTK m. 690). Alacağın temlikinde, ödeme garantisi söz konusu olmadığından, gecikmiş cironun teminat fonksiyonu yoktur.

Son olarak, cironun teminat fonksiyonu, zamanaşımı, protesto çekme, ibraz etme gibi hakkı koruyucu nitelikte işlemlerin yapılmamasıyla sona erer. Başvuru hakkının kullanılması söz konusu ise, başvuru borçlusu bakımından, bu kişinin yapacağı ödeme ile son bulur.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, U. (2007). *Kambiyo Senetlerinde Defiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksu, R. (2015). *Aval Kurumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Alışkan, M. (1998). *Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro*. Yayın Yayıncılık, İstanbul.
- Arslan, İ. ve Çelik, A. (2010). *Ticaret Hukuku Bilgisi*. Mimoza Yayınları, Konya.
- Bahtiyar, M. (2017). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Battal, A. (2005). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Bilgen, M. (2009). “Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C11/Özel Sayı: 985-1028.
- Bilgen, M. (2010). *Uygulamada Kambiyo Senetleri*. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Bilgili, F. (2008). “Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun Bonoda “Ciro Edilemez” Kaydına İlişkin 2007/202 No’lu Kararı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 78: 29-36.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2018). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Dora Yayınevi, Bursa.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2018). *Ticaret Hukuku Bilgisi*. Dora Yayınevi, Bursa.
- Bozer, A. ve Göle, C. (2015). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Dördüncü Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Bozkurt, T. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Bulut, E. (2010). *Çekin Ciro*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, M. (2018). *Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Çaycı, C. (2007). “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nda Belge ve Senet”. *Hukuk Gündemi Dergisi*, 2007/8: 74-79.
- Çeker, M. (2010). *Ticaret Hukuku*. Karahan Yayınları, Adana.
- Çeker, M. (2012). “Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16: 99-120.
- Çelik, A. (2018). *Ticaret Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Çetiner, S., Bozkurt Yüksel, A. E. ve Cengiz, Ali. (2014). *Ticaret Hukuku*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Dikici, M. F. (2008). *Ticaret Hukuku 2*. Agon Yayıncılık, Ankara.

- Domaniç, H. (1990). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Temel Yayınları, İstanbul.
- Erdem, N. (2008). *Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Eren, F. (2001). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayınevi, İstanbul.
- Eriş, G. (2016). *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Gencer, A.R. (2019). *Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıömeroğlu, A.O. (2010). *Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İmre, Z. ve Erman, H. (2010). *Miras Hukuku*. Der Yayınları, İstanbul.
- İmregün, O. (2007). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Kandemir, Z. (2011). *Kambiyo Senetlerinde İşlemlerin Ayakta Tutulması İlkesinin Görünüm Biçimleri ve Bu Senetlerde Bulunabilecek Zorunlu ve İhtiyari Unsurlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabınar, S.ve Öktem, R. (2011). “Ciro İşleminin “Sorumluluk Doğuran Olay” Bağlamında İncelenmesi Ciro edilen Çeklerin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Raporlanması”. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 33-49.
- Karahan, S., Arı, Z., Bozgeyik, H., Saraç, T. ve Ünal, M. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Mimoza Yayınları, Konya.
- Karakaya, U. (2013). *Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kayar, İ. (2018). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kayar, İ., Adıgüzel, B. ve İlbasmış Hızlısoy, Ş. (2017). *Ticaret Hukuku Pratik Çalışmaları*. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Kayıhan, Ş. ve Yasan, M. (2017). *Ticaret Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kayış, F. (2012). *Kambiyo Senetlerinde İhtiyati Haciz*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kendigelen, A. (2016). *Yeni Türk Ticaret Kanunu*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Kılıçoğlu, A. M. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Turhan Kitabevi Yayınları. Ankara.

- Kınacıoğlu, N. (1999). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, E. (2014). *İcra ve İflas Hukuku*. Yetkin Yayınları, Ankara.
- Kutlu, C. (2013). *Kambiyo Senetlerinin Devri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özel, B. (2012). *Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öztan, B. (2011). *Medeni Hukukun Temel Kavramları*. Turhan Kitabevi Yayınları. Ankara.
- Öztan, F. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Öztürk, D.F. (2004). *Mücerret Kıymetli Evrak*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., Sungurtekin Özkan, M. ve Özekes, M. (2015). *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. Yetkin Yayınları, Ankara.
- Poroy, R. ve Tekinalp, Ü. (2018). *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Pulaşlı, H. (2017). *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Sezer, A. (2007). “Kıymetli Evrakın Özellikleri”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 2 (5) : 28-37.
- Süphandağ, Y. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Bilge Yayınevi, Ankara.
- Tekil, F. (1994). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık. İstanbul.
- Tüzel, H. N. (2004). *Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciroosu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Uyar, T. (2008). “İcra Hukukunda Bono’nun (Emre Muharrer Senet’in) Geçerlilik Koşulları”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 74: 290-325.
- Uzunallı, S. ve Yıldırım, A. H. (2017). *Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kendigelen, A. ve Kaya, A. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku*. On İki Levha Yayınları, İstanbul.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kaya, A. ve Nomer Ertan, F.N. (2019). *Kıymetli Evrak Hukuku*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Yılmaz, E. (2010). *Hukuk Sözlüğü*. Yetkin Yayınları, Ankara.
- Yücebaş, Ö. (2005). *Şirket Birleşmeleri ve Türkiye Uygulaması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

<https://www.frmtr.com/siyasal-bilgiler-hukuk/1031686-emtia-senetleri-ticaret-hukuku.html>

(erişim tarihi: 25.02.2019).

<http://doganyildirim.av.tr/p50-kambiyo-senetleri-ve-icra-hukukunda-teminat-senetleri> (erişim tarihi: 27.04.2019).

<https://legalbank.net/> (erişim tarihi 07.11.2019).

www.kazancı.com (erişim tarihi 03.08.2019).

www.sinerjimevzuat.com.tr (erişim tarihi 05.09.2019).

<https://www.lexpera.com.tr/> (erişim tarihi 22.12.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Firuze AYDIN
Doğum Yeri - Tarihi	Kazakistan, 01.05.1991
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Valentina TERESHKOVA Fen Lisesi
Lisans Diploması	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2016
Tez Konusu	Kambiyo Senetlerinde Temlik Cirozu
Yabancı Dil / Diller	Türkçe, Rusça, İngilizce, Kazakça
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Antalya Barosu Avukatlık Stajı
Çalıştığı Kurumlar	Antalya Barosu, Avukat
E-Posta	ganiyeva_firuza@mail.ru